Biblioteca Regională Hunedoara-Deva

Proletari din toate țările, uniți-vă!

GAZETA LITERARĂ

Anul XI Nr. 13 (523) Joi 26 martie 1964 — ORGAN SĂPTĂMÎNAL AL UNIUNII SCRIITORILOR DIN REPUBLICA POPULARĂ ROMÎNĂ — 8 pagini 50 bani

Din trecutul vieții scriitoricești de T. VIRGOLICI

URY BENADOR
Beethoven-omul

UNIUNEA NOASTRĂ

15 ANI DE LA ÎNFIINȚAREA UNIUNII SCRIITORILOR DIN R.P.R.

Se împlinesc zilele acestea 15 ani de la Conferința pe țară a scriitorilor (25—27 martie 1949), cînd s-a constituit Uniunea Scriitorilor din R.P.R. Pentru viața literară a țării și pentru ansamblul mișcării noastre culturale această dată prezintă o însemnătate deosebită. E un moment festiv și totodată un nimerit prilej de rememorare a drumului parcurs, de înțelegere adîncă a temeiurilor pe care s-a dezvoltat literatura română în condițiile operei grandioase de construcție a socialismului.

Încă din primii ani de după Eliberare, s-a ivit necesitatea tot mai imperioasă, obiectiv determinată, ca arta și literatura să devină un bun al maselor, ca ele să se adreseze nemijlocit conștiinței și sensibilității omului contemporan și să-și sporească eficiența artistică și educativă, astfel încît să se transforme cu adevărat într-un factor activ, dinamic al vieții sociale. Partidul Muncitoresc Romîn a arătat scriitorilor rațiunea istorică, forța acestei necesități, îndemnîndu-i să participe, prin activitatea lor cetățenească și prin opera lor literară la o vastă acțiune constructivă, să dea scrieri cu un conținut revoluționar, situate la un înalt nivel artistic, să creeze o literatură în stare să mobilizeze energiile maselor, să influențeze etica și stilul de viață al omului nou.

În răstimpul relativ scurt, care ne desparte de evenimentul aniversat astăzi, s-a cristalizat o puternică mișcare artistică, iar literatura noastră a izbutit să-și configureze un profil original, o istorie a sa, bogată în rezultate, organic determinată de transformările revoluționare. Constituirea Uniunii Scriitorilor reprezintă unul din momentele cele mai însemnate ale acestei istorii noi. Ea marchează o etapă semnificativă a revoluției culturale desfășurată la noi în cadrul marelui proces de schimbare și innoire, străbătut de societatea românească în epoca de după Eliberare. Înființarea Uniunii Scriitorilor a constituit o expresie ideologică și organizatorică a aderiunii oamenilor scrisului la idealurile lumii noi, mărturia hotărîrii lor de a participa cu tot elanul și talentul, sub îndrumarea atentă și înțeleaptă a partidului, la opera de făurire a Romîniei socialiste.

Faptul că noi aniversăm astăzi 15 ani de existență a Uniunii Scriitorilor, confirmă încă o dată caracterul organic al procesului innoitor parcurs de cultura noastră și demonstrează viabilitatea și trăinicia mișcării literare socialiste.

Răspunzînd îndemnului adresat de partidul clasei muncitoare oamenilor de litere, scriitorii din țara noastră s-au constituit în urmă cu 15 ani într-o organizație reprezentativă, menită să stimuleze creația literară, să creeze climatul adecvat dezvoltării acesteia și să devină o tribună a dezbaterilor creatoare, a schimbului de idei. Continuînd tradițiile democratice și progresiste cristalizate de-a lungul vremii în cadrul vieții literare, dezvoltînd laturile viabile ce s-au manifestat în activitatea de cîteva decenii a vechii Societăți a Scriitorilor Romîni, Uniunea Scriitorilor din R.P.R. a avut de la început drept trăsătură distinctivă caracterul larg, reprezentativ, propunîndu-și să antreneze toate forțele scriitoricești, să realizeze unitatea frontului literar. Ea cuprinde scriitori aparținînd tuturor generațiilor literare, uniți în jurul aceluiași ideal de promovare a unei literaturi legate de viața și aspirațiile oamenilor muncii. Caracterul reprezentativ al Uniunii Scriitorilor din R.P.R. este subliniat și de faptul că ea grupează și pe reprezentanții literaturii diverselor minorități naționale.

Alături de scriitori de prestigiu recunoscut, care au activat în rîndurile vechii Societăți a Scriitorilor — ca Mihail Sadoveanu, Tudor Arghezi, Gala Galaction, Camil Petrescu, N. D. Cocea, Hortensia Papadat Bengescu, G. Călinescu, Victor Eftimiu, Bacovia, Emil Isac etc. — la constituirea Uniunii au participat cele mai importante forțe scriitoricești afirmate în contemporaneitatea recentă și care avuseseră legături încă din anii dinaintea războiului cu ideologia și lupta clasei muncitoare, precum Mihai Beniuc, Miron Radu Paraschivescu, Nagy István, Kovács György, Cicerone Theodorescu, Zaharia Stancu, Eugen Jebeleanu și alții. În rîndurile Uniunii au venit și reprezentanții generațiilor tinere cu un destin literar definit cu pregnanță în epoca de după Eliberare: Marin Preda, Maria Banuș, V. Em. Galan, E. Barbu, Titus Popovici și numeroși alții.

Conferința pe țară și odată cu ea înființarea Uniunii Scriitorilor au marcat un moment calitativ nou în opera de făurire a culturii socialiste dînd o expresie mai limpede eforturilor menite să accelereze integrarea tuturor energiilor creatoare în acțiunea constructivă a întregului popor. Necesitatea acestei integrări s-a desprins cu claritate din rapoartele prezentate la Conferință, din dezbaterile animate care au avut loc atunci și ale căror concluzii s-au cristalizat în constituirea Uniunii Scriitorilor.

Anii care au trecut, ani care se confundă cu evoluția literaturii noastre, confirmă din plin caracterul fecund, adînc creator, bogat în rezultate durabile, al orientării date literaturii, vieții Uniunii Scriitorilor de către partidul clasei muncitoare.

Literatura română a epocii socialiste a îmbogățit tezaurul culturii naționale cu valori trainice și a izbutit, prin contribuția conjugată a tuturor generațiilor, să-și configureze un drum propriu, original. Tot ce a realizat durabil literatura reprezintă o generalizare a experienței specifice vieții sociale romînești, un rezultat al profunzimii transformărilor revoluționare care au avut loc în țara noastră.

În condițiile de prețuire și stimulare a creației, asimilînd marea lecție a înaintașilor și învățămintele epocii pe care o trăim, noua literatură română a înregistrat succese însemnate care afirmă continuitatea valorilor realiste și democratice ale tradiției literare și totodată vădesc efortul de a imprima acestor valori un sens innoitor, revoluționar, strîns legat de practica socială a actualității. Literatura noastră se bucură de interesul și prețuirea unui public foarte larg.

(Continuare în pagina 3)

CLĂDIREA UNIUNII SCRIITORILOR

Fotografia: DAN GRIGORESCU

MIHAI BENIUC

DRAGOSTEA MEA

Cad merele din pomi în iarbă noaptea
Rostogolite pe cărări ascunse –
E dragostea mea.

Vin fluturi în gătală de mireasă
La orele tîrzii, în raza lămpii –
E dragostea mea.

Te lași atît de leneșă la pieptu-mi
Ca mierea dintr-un fagure la soare
E dragostea mea.

Nu-i rotunjime netedă pe trupu-ți
Nemîngîiată de căldura buzei –
E dragostea mea.

Știu zvîrcolirea marilor cedări
În luptele visate și dorite –
E dragostea mea.

Ah, ce-nsetat din gura ta m-adap
Sporindu-mi setea cu dulceața ta –
E dragostea mea.

„E lună plină", spui și mi se pare
Că-mi amintești ce albi-îs sînii tăi –
E dragostea mea.

Iar cînd lipsești se face întuneric
Și lacrimile stele curg în noapte –
E dragostea mea.

NINA CASSIAN

STATUIE LA MARGINEA MĂRII

De cîte ori spre țărm mă duce timpul,
cadența ta o întîlnesc, Mihai,
trecută mării în care te visai
continuat, ca în eternitate.
Aud cum gongul tîmplei tale bate
ca tîmpla stelei prime în amurg
și mai aud ce dureroase curg
silabele ce-ți radiară nimbul.

Acestei vrăji pe care o dezlegi
mă plec, cu gest de creangă, ca o sclavă
și, lîngă valuri singure și reci,
aștept a Poeziei oră gravă
cînd marea cu explozii sculpturale
așează-n noapte busturile tale.

În acest număr

D. R. POPESCU: „Struguri, pere și nuci" pag. 4-5

ION HOREA: Versuri pag. 5

PAUL GEORGESCU: „Plenitudine și înnoire" pag. 7

AUREL BARANGA

PREZENȚĂ ȘI ORIGINALITATE

Cu un sentiment de adîncă satisfacție, de mîndrie patriotică, am primit noi, oamenii scrisului, aprecierea cuprinsă în cuvîntarea tovarășului Gheorghe Gheorghiu-Dej la conferința organizației de partid a orașului București: „Este îmbucurător că tot mai multe creații ale literaturii și artei romînești devin cunoscute și se bucură de prețuire dincolo de hotarele țării noastre. Prestigiul cîștigat de Romînia socialistă determină un interes sporit pentru cultura poporului romîn, pentru creația oamenilor noștri de litere, a artiștilor și savanților noștri".

Integrarea culturii noastre în circuitul mondial a încetat să mai țină de sporadic și de fortuit. La două săptămîni distanță, poetul Tudor Arghezi și prozatorul Zaharia Stancu își prezintă cărțile lectorilor francezi, iar critica subliniază importanța evenimentului, interceptat nu ca un fenomen pitoresc și exotic, ci ca un fapt cultural. Traducerea versurilor argheziene și a Jocului cu moartea continuă o mișcare analogă mai largă. Mihail Sadoveanu, Cezar și Camil Petrescu, George Călinescu sau dintre cei afirmați exclusiv după 1944, Marin Preda, Eugen Barbu, Titus Popovici sau Francisc Munteanu, fac cunoscută proza noastră peste graniță, paginile lor impunîndu-se pretutindeni prin originalitate.

În cadrul culturilor socialiste, literatura noastră, fie că e vorba de poezia lui Mihai Beniuc, Eugen Jebeleanu, Miron Radu Paraschivescu sau Maria Banuș, fie că e vorba de literatura dramatică a lui Horia Lovinescu, Lucia Demetrius sau Alexandru Mirodan, are o față a ei, distinctă, proprie, personală. Cred că interesul trezit de cărțile noastre peste hotare, izvorăște din această originalitate, reală și profundă, născută ea însăși din caracterul original, adînc, organic, al realităților pe care le reflectă.

Există în literatura română dintre cele două războaie mondiale, o sumedenie de cărți scrise cu un talent evident și cu un meșteșug exemplar. Le poți însă descoperi adeseori modele străine. De aici caducitatea unor asemenea pagini și caracterul desuet la trei sau patru decenii distanță de momentul redactării lor. Epigonii lui Proust sînt anulați de patronul lor mult mai durabil și mai prestigios. Caligrafii lui Lautréamont s-au trezit cu un reziduu inoperant în retorte. În schimb, originalitatea geniului lui Eminescu sau Caragiale stîrnește cînd e cunoscută peste frontiere uimiri mărturisite. Fenomenul are corespondențe identice în plastică. Imitatorii servili ai modelor zgomotoase n-au trăit decît o actualitate efemeră. Pătrașcu și Tonitza onorează, în schimb, orice pinacotecă mondială. Acest caracter al originalității fertile ar merita un studiu critic mai adînc. Nu mă încumet să formulez premize, dar sînt încredințat că ceea ce reține atenția lectorilor străini, atunci cînd iau contactul cu povestirile lui Sadoveanu, nu e atît frumusețea limbii lui — prin traducere un coeficient însemnat al acestui farmec se pierde — cît viziunea personală a scriitorului asupra lumii și a vieții, profunditatea descrierii unui tip uman care vine de aici, care e al acestor locuri, al acestei istorii, al acestei comunități omenești. Se verifică, în acest chip, un adevăr mai vechi după care un scriitor e cu atît mai mult al lumii întregi, cu cît e mai înainte al poporului său. Eminescu, Caragiale, Creangă, Sadoveanu, Arghezi — ca să nu cităm decît clasici — sînt exemple strălucite de scriitori a căror dimensiune impune la scară mondială tocmai prin indestructibila lor sudură cu tot ce este mai autentic, mai profund, mai personal, mai semnificativ și mai definitoriu în caracterul poporului care i-a născut. Literatura noastră oglindind realitățile contemporane se integrează pe traiectoria culturii universale prin aceeași trăsătură care o particularizează, o diferențiază și o face interesantă.

Împlinim peste cîteva luni două decenii de literatură scrisă în condițiile creării unei lumi noi. Douăzeci de ani de muncă literară înseamnă, calendaristic vorbind, foarte puțin. Sînt însă două decenii în care scriitorii au dobîndit un bun care în alte condiții n-ar fi fost cîștigat poate niciodată: conștiința prezenței lor în lume, prezență confirmată de pătrunderea cărților lor pe meridiane odinioară de neatins. Aș fi vrut să nu repet ce am mai scris și cu un alt prilej, dar Caragiale a murit încredințat că este sortit să fie cunoscut, după propria lui expresie „de la Vîrciorova la Constanța", și mă îndoiesc că Eminescu a visat vreodată — chiar și în reveriile lui cele mai într-aripate — că va veni o zi cînd va fi tradus în America Latină.

Cărțile cele mai bune ale celor mai buni dintre noi duc în lume mesajul poporului romîn, chemat să îmbogățească patrimoniul civilizației universale.

PE SCURT DESPRE CĂRŢI

„Dobrogea, mîndră grădină"

Casa regională a creaţiei populare Dobrogea pune la îndemîna cititorilor şi a mişcării artistice de amatori, sub acest titlu sugestiv, o interesantă şi utilă culegere de folclor local, mai vechi şi mai nou. În cadrul diferitelor specii populare, Marin Porumbescu, alcătuitorul şi îngrijitorul ediţiei, a compartimentat textele potrivit unui criteriu riguros tematic, menit a le valorifica diversitatea de conţinut şi caracterul prin excelenţă militant şi optimist. Versurile antologate ne vorbesc, astfel, despre vremile de alean de altădată, dar mai ales despre realităţile de azi ale Dobrogei, reflectînd saltul trăit de oamenii muncii dintre Dunăre şi Mare, în anii construcţiei socialiste. Problematica e variată, iar nivelul artistic atins cunoaşte nu o dată realizări remarcabile, măcar fragmentar, ca în aceste stihuri pe care le spicuiesc din capitolul consacrat actualităţii : „Cîntă cobza şi cavalul / Joacă plaiurile, dealul / Luncile cu florile, / Munţii cu comorile / C-au rămas ogoarele / Limpezi ca izvoarele" ; „Cîntă, doină, viaţa nouă, / Peste flori cu-obraji de rouă, / Cîntă-ţi viersul ciocîrlie, / Mai cu foc peste cîmpie, / Şi voi, munţilor străbuni, / Împletiţi, din flori cununi. / Leagănă-te holdă-n vînt, / C-am să chiui şi-am să cînt, / Că mi-a-nflorit inima, / Ca în crîng o viorea, / A-nflorit de voie bună / Că ni-s holdele-mpreună" ; „Cîntă ciocîrlia-n zbor / Cînd aude un tractor ; / Cîntă cucul în grădină / Cînd aude o combină ; / Cîntă chiar şi pupăza / Cînd aude batoza ; / Că s-au copt tarlalele / Şi umplem hambarele" ; „Du-te dor, colindă sate, / Mîndre, colectivizate, / Pe la mîndra te abate... / Că s-adună dor cu dor, / Şi ogor lîngă ogor. / Şi-i cîmpia ţării mele, / Ca cerul bătut cu stele. / N-au răsărit stelele / Ci sînt colectivele. / Printre ele, mîndră stea, / E şi colectiva mea". Lectura volumului va prilejui reale satisfacţii şi folcloriştilor de profesie care vor întîlni aici, printre altele, o interesantă convertire a motivelor tradiţionale chemate să definească acum o viziune şi un conţinut cu totul noi. Un text, de pildă ca acela intitulat **Nu mai sînt războare** (cules din Medgidia) descinde incontestabil din **Mioriţa**. Cei trei ciobănei din variantele clasice devin aici unsprezece mii de delegaţi la sesiunea extraordinară a Marii Adunări Naţionale, consacrate încheierii colectivizării ; discuţiile lor depăşesc aria unor preocupări personale, abordînd, dimpotrivă, probleme de interes obştesc, ca într-un veritabil sfat al ţării ; maicii bătrîne nu i se mai vorbeşte despre moartea feciorului, ci despre logoana pămînturilor, elementele naturii nu mai participă la ceremonia unei înmormîntări, ci la celebrarea unei victorii („Iar la nunta lor / Înălţăm în zbor / Stea strălucitoare / ca ruptă din soare / Roşie ca focul / Aducînd norocul"). Cîntăreţul de altădată, înfrăţit cu natura, îi comunica acesteia tristeţile şi jinduirile. Vîntul, Dunărea, ciocîrlia, barza, vrabia, pîrîiaşul devin acum mesageri ai bucuriei („Barză, barză cu noroc, / la acest bilet în cioc / Că tu ai de colindat / Ţări întregi de vizitat / Şi oceane de zburat / Şi să spui neîncetat / Toate cîte s-au schimbat / De cînd ne-am eliberat"). Convertirii motivelor i se adaugă uneori asocierea inedită, cu elocvente efecte artistice. Imagine multilaterală a vieţii din Dobrogea de ieri şi de azi (cartea cuprinde şi un ciclu de cîntece revoluţionare, unul cetăţenesc, unul erotic şi unul de strigături), culegerea alcătuită de Marin Porumbescu reprezintă, după cea publicată la Iaşi în 1882 de Th. I. Burada (**O călătorie în Dobrogea**), una dintre cele mai bogate şi mai reprezentative antologii folclorice, consacrate acestei regiuni. De unde şi interesul particular pe care îl poate trezi cercetătorilor.

Aurel MARTIN

HUSZAR SÁNDOR: „Ultima noapte"

Volumul poartă titlul celei mai izbutite nuvele : **„Ultima noapte"**. Utilizînd cu bune rezultate analiza psihologică şi dialogul revelator, Huszár Sándor expune aici, într-un ritm trepidant, acţiunile pe care le desfăşoară nişte muncitori pentru a-şi salva uzina de la distrugere în momentul cînd trupele hitleriste se retrag şi vor să o arunce în aer. Riscîndu-şi de două ori viaţa, întîi pentru că, deminînd focarele, pot fi ucişi, apoi pentru că pot fi surprinşi de inamic (ceea ce se şi întîmplă), muncitorii duc la bun sfîrşit acţiunea.

În **Căruţa**, ni se înfăţişează cazul unui medic care îşi face cu prisosinţă datoria, cîteodată pînă la uitare de sine, în vreme ce colegul său încearcă să se sustragă de la sarcini. De data aceasta, Huszár Sándor relatează faptele cu un umor sec, realizînd subtile pagini de satirizare a egoismului drapat în nevinovăţie. În aceeaşi manieră e scrisă şi **Marisko** şi **A venit pe şantier o fată**. Acestea din urmă sînt povestiri care înfăţişează oameni şi realităţi de pe marile noastre şantiere. Personajele sînt surprinse în plină acţiune şi în plin proces de transformare a conştiinţei.

Povestiri ca **Soldatul din Pompei, Filimon cel cu cîinele, Tata joacă fotbal, Soldaţi** şi **Lajos huliganul**, purtătoare şi ele ale unui înalt mesaj umanist, nu ating, după părerea mea, nivelul artistic al celor menţionate mai înainte. Ele, de altfel, nici nu se integrează organic în volum, părînd doar completări de circumstanţă.

Camil BALTAZAR

SINA DĂNCIULESCU: „Ploaie în aprilie"

Adunate în volum, versurile Sinei Dănciulescu dezvăluie imaginea unei autentice sensibilităţi a cărei principală însuşire o constituie prospeţimea. Procedeul predilect este notaţia. Confesiunea lirică antrenează, ocolind afirmaţia directă, faptele şi împrejurările lumii înconjurătoare transformate într-o metaforă amplă a tinereţii şi entuziasmului. „Mă uit la voi cum cercetaţi timpul / în ţiţeiul ce ţîşneşte din lut, / cum prindeţi în tridente metalice / focul răzvrătit al metanului. / Şi-nalţ în mine ca valul / ce nu se teme de necunoscut" / (**Mă uit la voi...**).

Întregul volum poate fi privit şi judecat ca o biografie lirică ale cărei semnificaţii oglindesc, printr-o lărgire a cadrului iniţial, feţele multiple ale realităţii sau, mai de grabă, descifrează sensurile mai profunde ale acesteia. „Prieteni — / E o iluzie că singură trec — / Lumea se face cu mine" (**Lumea se face cu mine**). Notele care se pot întîlni mai des ţin de uimirea sinceră, bucuria şi entuziasmul deplin care izvorăsc tocmai din sentimentul comuniunii cu idealurile epocii : „Şi oameni coborau de pe noile sonde, / oameni se reînălţau peste turlele-albastre / Faruri se-aţinteau în amurg. / Devenisem izvorul şi-orizontul trezit / de-aceşti pari. / Eram confluenţa şi confruntarea lor mare. / Şi nu mai aveam decît dragostea / cu care ei treceau acum sub portalele / comunismului". (**Ora de schimb**).

Iată, de pildă, expresia optimismului care vine din această solidaritate de destin, cu implicaţii afective : „O, voi stăpîni lumea, / bucuriile, bucuriile, marele dig / în care-şi vor prinde cîntările mele / ancorele lor fără număr... / ca omul cel mai fericit din istorie, / cînd voi învingeţi, / eu înving !" (**Mă uit la noi**).

Cîteva poezii exprimă cu delicateţe impresiile şi emoţiile juvenile ale unei profesoare tinere, iar ultimul ciclu, cuprinzînd versuri de dragoste, sugerează o mare plenitudine sufletească („Fericirea mă caută... / Mă zbat între bucurie şi teamă, / între spaimă şi avînt !") (**Sete**).

Atmosfera versurilor Sinei Dănciulescu are ceva din ineditul şi frăgezimea universului Magdei Isanos pe care, probabil, poeta o preţuieşte în chip deosebit. Ceea ce nemulţumeşte uneori e o anume rarefiere a florului poetic din pricina dispersării notaţiilor, cu efecte nedorite. Concentrarea mai riguroasă în jurul motivului central se impune pentru a da o rotunjime poemelor, adică, vreau să spun, ideii poetice. De cîte ori lipseşte această concentrare necesară, emoţia versurilor se risipeşte ca o „ploaie de aprilie" şi, în ciuda frumuseţii şi prospeţimii unor imagini, fragilitatea efectului liric este un pericol de care poeta trebuie să se teamă. Faptul dovedeşte odată mai mult dificultăţile liricii de notaţie.

Florin MIHĂILESCU

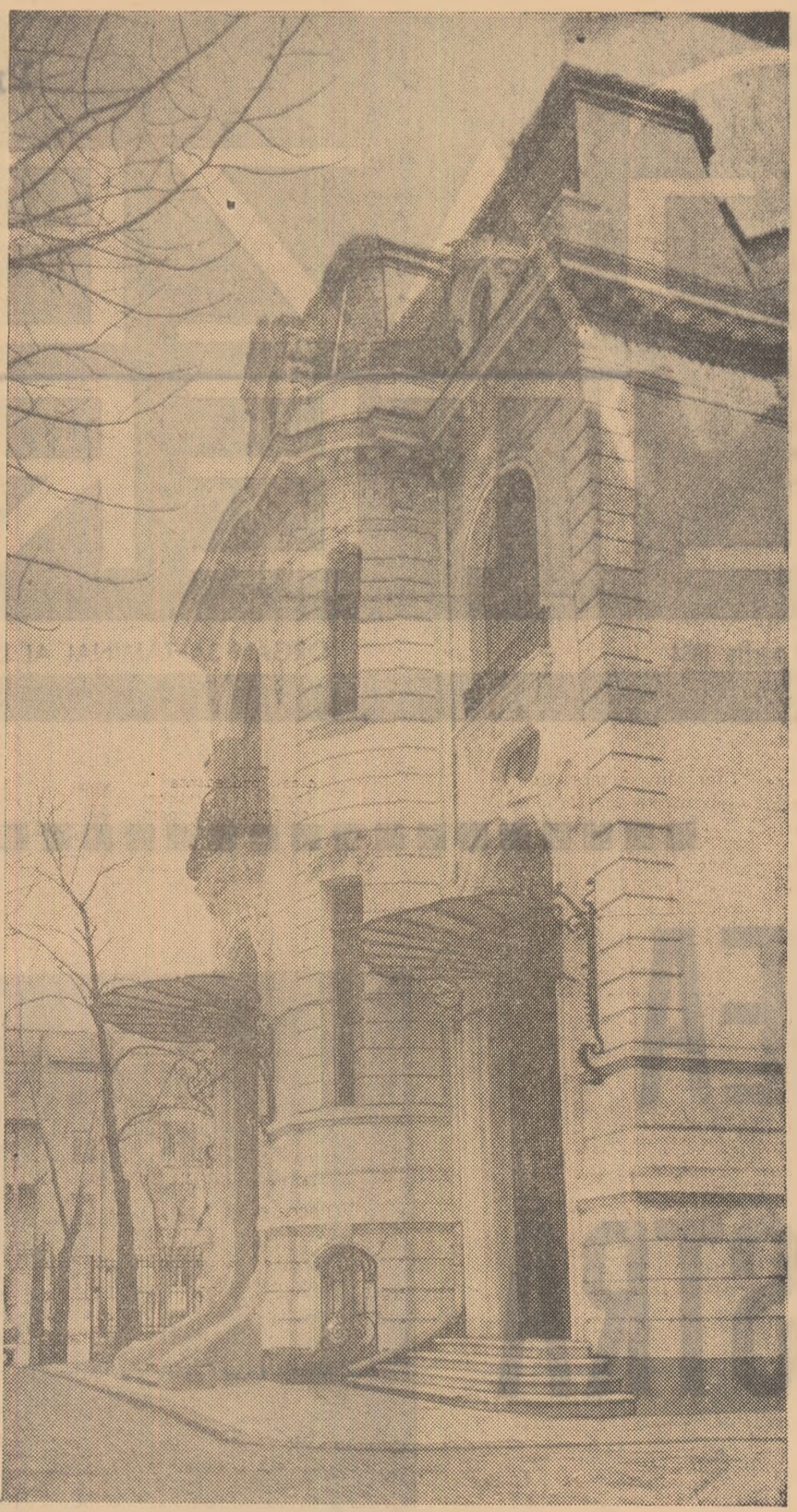

Redacţiile revistelor Uniunii Scriitorilor

Fotografia : R. Cramer

CALEIDOSCOP

Se află în librării „Viaţa lui Mihai Eminescu" (ediţia a IV-a revăzută) de acad. G. Călinescu, apărută la Editura pentru literatură.

Editura pentru literatură universală a tipărit recent volumul „Teatru" de Goethe.

Victor Eftimiu este prezent în librării cu un masiv volum de „Poezii", publicat de Editura pentru literatură.

Două monografii : „Delavrancea" de Al. Săndulescu şi „St. O. Iosif" de Ion Roman sînt acum în standurile librăriilor.

La Editura pentru literatură este programat să apară studiul „Eminescu şi teatrul" de Ioan Massoff.

Editura Academiei R.P.R. a trimis la tipar volumul I din ediţia critică „Opere" de Vasile Alecsandri, îngrijită de G. C. Nicolescu.

Vom putea citi, nu peste mult timp, volumul de nuvele „Document" al lui Demostene Botez. Scriitorul a predat Editurii tineretului şi volumul „Jurnalul lui Andrei Chirică" alcătuit din evocări autobiografice şi nuvele cu tematică variată.

Colecţia „Cele mai frumoase poezii" se va îmbogăţi peste scurt timp cu o culegere din lirica lui Viteslav Nezval.

În colecţia „Cutezătorii" s-au reeditat volumele „Spartacus" de R. Giovagnoli şi „Tăunul" de E. Voynich.

Fanny Liviu Rebreanu a donat filialei din Năsăud a Arhivelor Statului peste 2000 de cărţi din biblioteca rămasă de la soţul său.

Revista arhivelor (organ al Direcţiei Generale a Arhivelor Statului din R.P.R.) a publicat, în numărul 2 din 1963, scrisorile lui Costache Conachi adresate lui P. D. Kiselev.

Peste puţină vreme va apărea, la Editura tineretului, volumul de poeme „Viaţa şi opiniile pescăruşilor" de Ion Gheorghe.

Editura tineretului va oferi cititorilor, în scurtă vreme, volumul de schiţe „Oameni cu simţul umorului" de Ion Băieşu.

Tot la Editura tineretului se află sub tipar volumul „Etajul 8" de Dimos Rendis.

La Biblioteca Academiei R. P. Romîne, într-o sală afectată acestui scop, s-a deschis recent expoziţia „Cărţi noi străine". Vitrinele prezintă tipărituri din toate domeniile de activitate. Printre exponatele de filologie şi literatură notăm : Gonzales Lodge „Lexicon Plautinum" Italo Svevo „Commedia"; Albin Lesky „Geschichte der Griechischen Literatur"; „Enciclopedia Classica Linqua et letteratura"; Curtis Brown Watson „Shakespeare and the renaissance concept of honor"; „Histoire abrégée de la litterature hongroise" etc.

Alte vitrine poartă titlul „Din corespondenţa internaţională a B.A.R.P.R." sau „Parteneri de schimb ai Bibliotecii" ş.a.m.d.

EMIL ISAC şi MIRON RADU PARASCHIVESCU

(Din colecţia Casei memoriale „Emil Isac" din Cluj)

10 ANI DE LA MOARTEA LUI EMIL ISAC

— O scrisoare inedită —

La 25 martie s-au împlinit zece ani de la moartea lui Emil Isac. Poet animat de nobile idealuri progresiste, publicist inspirat, spirit incandescent al vremii sale, el a militat pentru cauza clasei muncitoare, exprimîndu-şi simpatia faţă de cei mulţi şi asupriţi şi dispreţul faţă de păturile spoliatoare. După cum într-un răspuns public dat lui Nicolae Iorga, Emil Isac stăruia asupra integrităţii spirituale a poporului, declarînd cu vădită autoironie : „Sînt idealist... şi nu cunosc decît o singură ţară a poeziei romîneşti : însăşi poezia romînă, care răsună în nemărginite depărtări...", tot aşa poetul nu putea tolera izolarea proletariatului de cultură. Într-o scrisoare din arhiva Muzeului Literaturii Romîne, datată 15 noiembrie 1920, poetul spune : „Ca unul, care cunosc situaţia muncitorului romîn şi care am admirat întotdeauna dorul lui de a se trezi din atmosfera de robie intelectuală m-am gîndit, cu ce i-aş putea arăta stima mea ? Teatrul popular, îmi pare realizabil. Asupra lui... voi trimite un scurt memoriu... e necesară jertfa noastră individuală, a idealiştilor, ca să ne izbim cu... capul de păretele indiferenţei. Parveniţii şi snobii, asemenea Alfonzii presei, nu socot, că e datoria noastră, a intelectualilor, să oferim întreg sufletul nostru acestor sclavi ai noştri... la noi, goana după cozonac şi galoane întrece orice închipuire şi bietul proletariat este şi azi strein în ţara lui. Îndemnat de astfel de idei, am pornit cîteva acţiuni... Democrat din naştere şi progresist, mă scîrbesc, de-atîta mercenarism cît văd împrejur. Şi de asta m-am gîndit, să înjghebăm o serie de acţiuni: o pace cu intelectualii naţionalităţilor noastre, expoziţii de artă, conferinţe literare... Că nu am reuşit în toate, nu e vina mea. Dacă aş avea la Cluj mai mulţi colaboratori — şi dacă n-aş fi înconjurat de cîţiva cabotini şi apaşi ai presei, cu siguranţă, s-ar face şi mai mult. Sper însă că în California romînească o să pătrundă şi glasul civilizaţiei adevărate... Nu facem un lucru imposibil, cînd vrem să cîştigăm marile mase muncitoreşti — pentru cultură. **„Dînsele vin"**. Iar în post-scriptum : „Aşi începe cu popularizarea teatrului latin, îndeosebi cu Plaut, apoi Molière, Shakespeare, etc., aşi trece la literatura clasică romînească, ca să sfîrşesc cu Englezii, Francezii, Italienii şi Ruşii moderni. Ar fi o acţiune nobilă şi demnă de recunoştinţa Europei, căreia i-am putea documenta că muncitorimei romîne i-am oferit pîinea dulce a artei".

C. BREZU

alb

Cu prilejul aniversării Gazetei literare, printre numeroasele scrisori trimise redacţiei, am primit şi această mică recenzie — din partea unui cititor devotat al rubricii Alb-Negru. O reproducem in extenso, sub titlul original :

Greutate şi reuşită

„De la un timp încoace — cine trebuie felicitat pentru această iniţiativă ? — Gazeta literară publică cu regularitate o rubrică intitulată foarte sugestiv : Alb-Negru. Rostul rubricii este, evident, de a înviora paginile unei publicaţii saturate de studii de sinteză, proză de analiză, poezie de notaţie. Cu alte cuvinte, să găsească omul şi ceva mai uşor, mai plăcut —, o semnalare de cinci rînduri, un cuvînt despre calitatea prezentărilor grafice, chiar o notă despre revista Urzica (de ce nu ?) etc.

Trebuie observat că întocmirea unei asemenea rubrici uşoare nu e tocmai un lucru... uşor (sperăm că Gazeta literară nu va mai relua acea violentă poziţie împotriva punctelor de suspensie care, în atîtea rînduri, şi-au dovedit însemnătatea în cîmpul literaturii ; credem că acea strălucită, scînteietoare, aproape năucitoare vervă va fi îndreptată pe viitor în alte direcţii, considerînd, pe drept cuvînt, punctele de suspensie ca definitiv lichidate). Poate că această glumă de început cu efectul naiv „uşoare-uşor" nu va fi pe placul redactorilor rubricii pe care avem intenţia — vom dovedi mai jos — să-i lăudăm. Îi rugăm să ne ierte şi să ne creadă că n-am avut altceva mai spiritual la îndemînă.

Dificultăţile, pe care ne-a plăcut să le numim în titlul semnalării noastre „greutate" (termen mai expresiv) sînt multe (cel puţin trei). Numai cu atenţie permanentă şi concentrată ele pot fi depăşite.

Ne referim în primul rînd la mai multe numere ale Gazetei, considerate global. Din acest punct de vedere, important e ca „negrul" să nu predomine. Şi cîte tentaţii nu trebuie învinse, cîte talente satirice nu trebuie reprimate, cîte subiecte admirabile nu trebuie lăsate înafară !

În al doilea rînd, e vorba de integrarea rubricii în profilul fiecăruia din numere. Dacă cronica literară e consacrată unui scriitor din Cluj, nu mai poate fi ironizat un colaborator al Tribunei, dacă la „caleidoscop" se anunţă volumul lui Marin Sorescu, nu mai poţi ataca la Alb-negru o traducere a lui Romulus Vulpescu, dacă se publică două schiţe slăbuţe, nu poţi fi caustic cu proza din Steaua etc.

O a treia dificultate se referă la conţinutul intrinsec al rubricii. De fapt, aici se îmbină, într-un mod specific, bine înţeles, cele două dificultăţi expuse mai sus.

Aceste dificultăţi sînt însă învinse de redactorii rubricii, număr de număr. Numai cine e de rea credinţă nu va aprecia dramatismul presupus de înfrîngerea atîtor dificultăţi, de acest zguduitor eroism săptămînal. Un eroism anonim, deci cu atît mai sublim.

Ceea ce am notat în a doua parte a titlului nostru prin cuvîntul „reuşită".

★

Ne amintim, acum, scrisorile de răspuns trimise de atîţia din cei cărora le-am oferit sprijinul nostru. Vorba eroului lui Brăescu : — „Dar n-am venit aici să vă povestesc faptele mele pentru care am fost viu felicitat şi decorat...

Ostaşul trebuie să fie modest. N-am nevoie să mă laud. Codrii au fost martorii vitejiei mele".

Să lăsăm deci codrii să vorbească.

Prozatorul Pavel Aloanei : „Vă mulţumesc pentru observaţiile făcute schiţei mele „Zborul în lună". Dvs. aţi remarcat platitudinea, banalitatea, previzibilitatea multor situaţii. Mă voi apuca imediat de lucru spre a înlocui pasajele respective şi mă angajez să dau dovadă de ingeniozitate în alegerea unor situaţii absolut neprevăzute.

În ce priveşte „lipsa de haz" a schiţei, cum observaţi cu multă pătrundere, aceasta chiar nu ştiu cum mi-a scăpat. E în adevăr o uşurinţă condamnabilă, lipsa putînd fi evitată prin recitirea materialului înainte de a fi dat la tipar.

Redacţia revistei „Femeia" : Pe linia preocupării permanente pentru calitatea poeziilor publicate de revista noastră, pe care o manifestă de ani de zile Gazeta literară, înregistrăm cu satisfacţie analiza atentă, apărută sub titlul „Doi autori", a creaţiei colaboratorilor noştri Mihai Pascu şi Vasile Popescu. Faptul că aşteptaţi „cu îndreptăţită curiozitate evoluţia celor doi autori" ne convinge că putem fi şi pe viitor, siguri de ajutorul dvs. activ.

Pentru conformitate
TUDOR ROTARU

★

Reproducem dialogul dintre doi autori ale căror opere au fost analizate la „cronica literară".

UN AUTOR : Sînt uneori surprins de inegalităţile care se manifestă încă în activitatea criticilor noştri. Articolele lor conţin pe de o parte pasaje pline de interes, subtile, pătrunzătoare, **foarte bine** scrise, dar în vecinătatea lor găseşti cu mîhnire zone de banalitate şi platitudine. Mărturisesc că mi-a plăcut mult prima parte a cronicii consacrate volumului meu. Nu ştiu dacă ai să mă crezi, dar e foarte interesantă şi în plus — bine scrisă. Trec bineînţeles peste fraza de început. („Mă tem că în volumul acesta puţini cititori vor ajunge pînă la ultima nuvelă..."). Evident criticul n-a nimerit chiar de la început tonul adecvat, debutează şovăitor, cu o formulare complet plată, cu un şablon, cum se zice, dar după aceea o aduce bine din condei, nimereşte formulări fericite. S-ar putea să mă înşel, dar eu cred că prima parte a cronicii este plină de avînt pe cînd a doua parte vădeşte nu numai lipsuri serioase de conţinut, dar şi un stil fără strălucire. Spun, s-ar putea să mă înşel. Nu ştiu ce mi-a venit, poate sînt puţin extravagant, puţin excentric, puţin snob, poate că merg prea departe cu obiectivitatea, poate că sar peste cal, dar să mă bată dumnezeu dacă prima parte nu e mai bună.

AL DOILEA AUTOR : Nu te înşeli de loc. Am avut aceeaşi senzaţie citind cronica pe marginea romanului meu. Nu ştiu zău ce să cred şi ce să spun despre activitatea mai recentă a criticului. Este surprinzător de inegală ! Începe bine, merge strălucit vreo două coloane pe urmă însă nu-l mai recunoşti. Unde e strălucirea din prima parte ? Îţi vine să te întrebi. Unde e puterea de pătrundere ? Unde e discernămîntul ? Unde rafinamentul ? În partea a doua devine de nerecunoscut — plat, monoton. Ei, dar prima parte, e foarte bună.

PRIMUL AUTOR : Ascultă numai, ce bine ştie să scrie, atunci cînd vrea, cînd depune eforturi ca să iasă din comun. Fii atent, e vorba de o nuvelă a mea : „Totul e cît se poate de interesant şi de o mare autenticitate". Ce zici ? Eu unul găsesc că e foarte exact şi că aşa trebuia s-o ţină pînă la sfîrşit. Din păcate însă, de la un moment dat nivelul cronicii scade, calitatea lasă de dorit. Nici nu-ţi vine a crede că un critic capabil de atîta pătrundere (de exemplu cînd zice : „interesantă analiză psihologică" sau „autorul tratează tema cu mijloace potrivite" sau : „Nimic nu e de prisos" sau „convingătoare subliniere a factorilor esenţiali") poate să cadă atît de lamentabil în mocirla lipsei de interes, să scrie în a doua parte a cronicii, negru pe alb, banalităţi înfricoşătoare, care sfîrşesc prin a te adormi de plictiseală, de tipul : „aer veşted din cauza lipsei de idei", „subiecte banale" sau : „Schematică e psihologia protagoniştilor, lipsită de orice notă mai interesantă", „maniera convenţională a relatării" etc., etc. Nimic mai monoton.

AL DOILEA AUTOR : Foarte exact. Mărturisesc că şi eu sînt îngrijorat de aceste inegalităţi care se manifestă în activitatea cronicarului „Gazetei". El scrie uneori bine, alteori însă scrie prost, fără pătrundere şi atunci şi stilul are de suferit. Am urmărit cu satisfacţie prima parte a cronicii sale. Sînt silit să admit că are dreptate, fie că-mi convine sau nu, cînd spune : „mărturisesc că am citit primele trei sute de pagini cu multă curiozitate", „Cartea m-a prins într-o mare măsură, încît..." Sau, nu ştiu dacă are dreptate să spună asta, dar mi se pare foarte bine scris. Are ritm interior, nu găseşti ?

PRIMUL AUTOR : Are, nici vorbă. Cum are ritm interior şi patos subtil şi o formulare din cronica la cartea mea : „...Nuvela, scrisă cu umor, atinge undeva o notă gravă..." Adevărat sau neadevărat, puţin îmi pasă, dar e indiscutabil bine exprimat.

AL DOILEA AUTOR : Da, dar ce te faci mai departe ? Criticul dă semne de oboseală, preferă locul comun : „Autorului îi lipseşte această facultate..." „nu izbuteşte să dea viaţă plăsmuirilor sale", „autorul are reprezentări hotărît schematice...". Ce-i cu chestiile astea, dă-mi voie să te întreb. Lasă, că e şi rău exprimat.

PRIMUL AUTOR : Constat cu satisfacţie că, deşi sîntem două individualităţi distincte şi avem stiluri total deosebite, am izbutit să cădem de acord asupra unor chestiuni de principiu.

AL DOILEA AUTOR : Sîntem două personalităţi distincte, avem fiecare timbru specific, de neconfundat, dar în problemele de interes general, ne înţelegem de minune.

negru

tribuna cititorului

ASPIRAŢIA CĂTRE FRUMOS

Aceşti cincisprezece ani, cîţi se împlinesc de la înfiinţarea Uniunii Scriitorilor, înseamnă, deopotrivă, şi cincisprezece ani de căutări, în care cei chemaţi să ilustreze vremea nouă în scrierile lor au încercat să găsească pulsul nou al vieţii noastre. În ce măsură au reuşit scriitorii noştri să pătrundă în miezul frămîntărilor care animă anii de după Eliberare, dacă au reuşit să prindă semnificaţia exactă a acestor frămîntări, dacă au înfăţişat adevăraţii oameni ai epocii noastre cu problemele lor — aceasta este o întrebare pe care şi-o pun nu numai scriitorii ci şi marea masă a cititorilor. Este vorba dacă unul sau altul dintre cititori pot recunoaşte în ei sau în oamenii în mijlocul cărora trăiesc, trăsături aidoma celor ce-i caracterizează pe eroii cărţilor în care e vorba despre viaţa trăită de oamenii timpurilor noastre. Oamenii cred că problemele lor sînt multiple, idealurile la care aspiră sînt dintre cele mai frumoase. Se remarcă tendinţa către o viaţă mai plină, mai bogată, trăirile sînt mai intense, sfera preocupărilor s-a lărgit, gradul de înţelegere al literaturii, al artei în general, a crescut. Aspiraţia către frumos este evidentă. Dar mai sînt de scris multe. E drept că problemele de producţie constituie centrul preocupărilor muncitorilor. Lupta pentru o producţie de bună calitate, pentru ridicarea productivităţii se împleteşte cu cea pentru ridicarea nivelului de calificare şi cu cea pentru ridicarea nivelului conştiinţei socialiste. Dar pe lîngă toate acestea, şi legate de ele, sînt şi altele care privesc crearea profilului moral al omului nou socialist. Acestea sînt probleme legate de viaţa de familie, de înţelegerea justă a relaţiilor dintre oameni, a evenimentelor sociale şi politice care nu privesc numai ţara noastră. Aş vrea să întîlnesc în literatura noastră un muncitor, un om complex pe care să nu-l frămînte numai problemele legate imediat de producţie, deşi acestea, repet, sînt de cea mai mare importanţă, ci şi altele, ca probleme de educaţie, de artă, probleme economice şi politice largi, un om avîntat, cu o largă perspectivă a viitorului. N-aş vrea să fiu înţeles greşit, despre toate acestea s-a scris şi adeseori bine, dar trebuie să se scrie şi mai bine. Omul de care vorbeam să vadă carenţele vieţii noastre precum şi căile care duc la eliminarea lor. Frămîntările tineretului ar putea găsi un spaţiu mai larg de dezbatere ; e doar vorba de oameni care vor desăvîrşi construcţia societăţii socialiste. Dar ca să prinzi ritmul interior al frămîntărilor muncitorilor, să pătrunzi în interiorul vieţii lor, poate că ar fi bine să le împărtăşeşti nu numai punctul de vedere dar şi viaţa de fiecare zi. Nu-i o soluţie, e o părere.

Ion TUDOR
strungar, uzinele „23 August"

„AM DORI UN ROMAN DESPRE UZINA NOASTRĂ"

Sînt deosebit de bucuros că acum, cu ocazia împlinirii a 15 ani de la înfiinţarea Uniunii Scriitorilor, am prilejul de a spune cîteva cuvinte despre realizările literaturii noastre contemporane, despre drumul parcurs de ea, de la începuturile timide şi pline de căutare pînă la dezvoltarea de astăzi. Este un drum care (chiar dacă uneori a avut ocolişuri, alte ori ezitări) a urcat, totuşi, mereu spre acelaşi ţel : reflectarea cît mai veridică a realităţilor noastre contemporane, lupta plină de eroism a oamenilor muncii din toate domeniile de activitate pentru construirea unei societăţi noi.

Cititorii au îndrăgit de multă vreme operele scriitorilor noştri fruntaşi Mihail Sadoveanu, Tudor Arghezi, — pe drept cuvînt numiţi maeştri —, creaţiile originale, pline de forţă, pe care ni le dăruiesc Mihai Beniuc, Zaharia Stancu, Geo Bogza, Maria Banuş, Eugen Jebeleanu, Marin Preda, Titus Popovici, Eugen Barbu, Lucia Demetrius, Nina Cassian. O fişă de lector, cuprinde însă, pe lîngă aceştia şi pe alţi scriitori, mulţi dintre ei tineri, şi aş cita doar cîţiva, după nişte preferinţe personale : Al. I. Ghilia, Francisc Munteanu, Const. Chiriţă, Ilie Constantin, Florin Mugur, Gh. Tomozei şi alţii.

Ca inginer care lucrează direct în producţie, consider că literatura noastră a făcut progrese mari în ceea ce priveşte oglindirea problemelor majore, a conflictelor şi a realizărilor din industrie.

Figura muncitorului, figură centrală a vieţii noastre, este redată uneori cu autenticitate şi culoare vie. Mă gîndesc, de pildă, la cîteva tipuri caracteristice de muncitori realizate de Eugen Barbu în „Şoseaua Nordului" şi în nuvelele sale, la eroii schiţelor lui Francisc Munteanu, ca să dau numai două exemple. Cum e şi firesc însă, am dori mai mult. Aşteptăm cu îndreptăţită curiozitate un roman în care să ne recunoaştem, cu toate victoriile, cu toate frămîntările şi succesele noastre. Pînă la aşteptatul roman, ne-ar mulţumi şi mai multe schiţe care, cu operativitatea genului scurt, să surprindă aspecte semnificative ale vieţii noastre contemporane. Eroismul muncitorilor, conflictele dramatice ale vieţii se găsesc la îndemîna scriitorilor nu numai pe şantiere (mediu mai des oglindit în literatură) ci şi în uzinele noastre.

Venind la noi, scriitorii vor surprinde în toată plenitudinea filonul de aur al împlinirilor majore generate de timpul nostru.

Cu prilejul împlinirii a 15 ani de la înfiinţarea Uniunii Scriitorilor din R.P.R., noi urăm scriitorilor noştri succese din ce în ce mai mari şi aşteptăm de la ei rezultate din ce în ce mai frumoase pe măsura talentului lor şi a condiţiilor de creaţie pe care partidul şi guvernul nostru li le-au pus la dispoziţie.

Ing. Const. RIZEA
Uzinele 23 August—Bucureşti

RĂSPUNDERI SPORITE

Citesc foarte mult din toate genurile literare şi urmăresc îndeaproape felul cum se dezvoltă literatura noastră, de la poezie şi schiţă pînă la roman sau volume de critică literară.

Găsesc că literatura noastră e într-un continuu progres şi aceasta datorită răspunderii crescînde de care dau dovadă scriitorii faţă de cititori. E adevărat că pe lîngă opere cu adevărat valoroase, apar şi unele lucrări slabe şi cred că lucrul acesta se explică în primul rînd prin aceea că nu întotdeauna scriitorii studiază cu atenţie oamenii şi faptele. De la an la an viaţa noastră, a oamenilor de astăzi, se reflectă din ce în ce mai larg şi mai bine atît în cărţi cît şi în scrierile publicate în reviste. Toate generaţiile de scriitori, însuşindu-şi temeinic îndemnurile partidului, se apropie cu multă dragoste şi pricepere de aspectele atît de felurite ale vieţii noi în oraş ca şi la ţară, în uzine mari cum e a noastră sau pe şantierele răspîndite pretutindeni. Pe acest drum se dezvoltă din ce în ce mai rodnic literatura noastră realist-socialistă şi de aceea multe dintre cărţile ultimilor ani ajung atît la inima muncitorului şi a colectivistului, cît şi a academicianului. Problemele pe care ele le oglindesc satisfac cerinţele categoriilor diverse de cititori şi eu cred că lucrul acesta e foarte important.

Cred, de pildă, că opera scrisă de Tudor Arghezi în anii noştri e strălucită nu numai pentru că el are şi astăzi un suflet tînăr, dar şi pentru că lucrurile de care scrie sînt tinere, proaspete, adică tinereţea lui sufletească e una şi aceeaşi cu tinereţea anilor noştri. Aceeaşi tinereţe o găsesc şi astăzi în „Mitrea Cocor" al lui Mihail Sadoveanu, cu toate că romanul a fost scris mai demult. Părerea mea e că „Mitrea Cocor" e un roman de cotitură în literatura noastră.

Două mari realizări ale literaturii noastre sînt romanele „Moromeţii" de Marin Preda şi „Un om între oameni" de Camil Petrescu. Despre „Moromeţii", cum e şi drept, se discută foarte mult şi eu n-aş avea decît să adaug că viaţa satului romînesc între cele două războaie mi se pare descrisă foarte veridic. Camil Petrescu a reuşit să redea cu măiestrie atmosfera anului 1848 şi figura lui Bălcescu.

Ziceam că urmăresc desfăşurarea literaturii noastre, şi în paginile revistelor. Găsesc sclipitoare „Cronica optimistului" pe care G. Călinescu o publică mereu în „Contemporanul". Articolele din această rubrică sînt foarte bine venite pentru noi, tinerii, pentru că ele ilustrează anumite momente din viaţa şi opera unor oameni mari, făcînd o paralelă între evenimentele legate de activitatea lor la timpul respectiv şi viaţa noastră de azi.

Dintre cronicile literare, le urmăresc cu interes pe acelea ale lui Ov. S. Crohmălniceanu. Aş vrea însă o sugestie pentru mai toţi criticii noştri literari. Să atace mai curajos problemele vieţii din cărţile pe care le analizează. Adică să cunoască şi ei cît mai adînc fenomenele descrise, nu numai teoretic. Şi totodată să fie mai puţin indulgenţi cu acele cărţi, cîte mai apar, care nu corespund întru totul cerinţelor artistice ale cititorilor.

În cinstea aniversării celor douăzeci de ani de la Eliberarea ţării, noi aşteptăm de la scriitorii noştri atît vîrstnici, cît şi tineri, să ne dea în continuare lucrări de o înaltă ţinută artistică şi cu un cît mai bogat conţinut de viaţă, de idei contemporane. Viaţa e atît de bogată şi sîntem siguri că scriitorii noştri, cercetînd-o şi urmărind-o atent, au să ne îmbogăţească mereu bibliotecile, astfel că literatura noastră va cunoaşte pe viitor o şi mai mare înflorire.

Ştefan OPRIŢ
tehnician proiectant
la uzinele „Griviţa Roşie"

DIN TRECUTUL VIEȚII SCRIITORICEȘTI

MIHAIL SADOVEANU

ales președinte al Societății Scriitorilor Romini în 1909 și președinte al Uniunii Scriitorilor din R.P.R. în 1950

Înființată acum cincisprezece ani, în martie 1949, Uniunea Scriitorilor din R.P.R. a dobîndit și a îndeplinit, în toată această perioadă, un rol deosebit de important în viața noastră literară. Orientînd literatura pe baza îndrumărilor partidului în domeniul literar-artistic, stimulînd și organizînd activitatea scriitorească, procesul de continuă dezvoltare ideologico-estetică a literaturii noastre, Uniunea Scriitorilor din R.P.R. a continuat, pe baze noi, cu perspective luminoase și ample, tradițiile frumoase ale Societății Scriitorilor Romini.

Cu prilejul acestei aniversări, credem că e nimerit să aruncăm o scurtă privire retrospectivă.

Constituirea scriitorilor noștri într-o asociație a lor, într-o organizație cu caracter profesional, a început să fie resimțită și discutată viu, în mod public, la începutul acestui secol. Era o dorință legitimă și necesară, însuflețind deopotrivă pe toți minuitorii condeiului, în primul rînd pe cei tineri, interesați de bunul mers al dezvoltării literaturii romîne, de a grupa toate forțele creatoare într-un nucleu unitar și solidar, în cadrul căruia să se dezbată problemele scrisului și ale răspîndirii lui în rîndurile publicului cititor, de a stabili o conlucrare tovărășească pentru apărarea demnității și profesiunii de scriitor, atît de des ultragiată de editorii și proprietarii de reviste, și de a tempera și concilia diferitele rivalități și disensiuni personale, în vederea atingerii unui nobil țel comun. În articolul „Casa artiștilor", publicat în „Viața literară" din 10 aprilie 1906, pledînd cu pasiune pentru gruparea tuturor creatorilor într-o mare familie, A. Vlahuță scria: „Și ce mișcare sănătoasă s-ar porni, și ce artă puternică și cu adevărat a noastră s-ar întemeia, cînd toți răzleții aceștia, cari n-au nici un cuvînt să se dușmănească, ci au tot interesul să se apropie, să se cunoască și să se iubească între ei, s-ar vedea astfel strînși laolaltă, împrieteniți subt același acoperămînt, putînd să se apere, să se lumineze și să se întărească unii pe alții! Noii veniți ar aduce acolo iluziile și entuziasmul tinereții lor, bătrînii ar aduce sfatul și înțelepciunea cunoștiinții lor de lume, de viață, de unele secrete ale artei; ș-ar fi o insuflețire, ș-o dragoste de

LIVIU REBREANU

ales președinte al Societății Scriitorilor Romini în 1925

muncă, ș-o rîvnă de a produce din ce în ce mai bine cum arareori se vede în manifestarea artistică a unui popor".

Entuziști, năzuind să continue nobilele tradiții ale înaintașilor, să creeze o literatură care să fie cunoscută și prețuită de cele mai largi păturI de cititori, să înlăture polemicile sterpe și păgubitoare care frînau și viciau mersul înainte al literelor romînești, reprezentanții tinerei generații din acea epocă — Mihail Sadoveanu, Tudor Arghezi, Victor Eftimiu, Ion Agîrbiceanu, Octavian Goga, Șt. O. Iosif, Dimitrie Anghel, Emil Gîrleanu, Gala Galaction, I. Al. Brătescu-Voinești, N. Dunăreanu, Al. Cazaban etc. — s-au frămîntat și au trudit continuu pentru a asigura vieții scriitoricești unitate, organizare, țeluri majore, conștiință profesională, cunoaștere și prețuire reciprocă.

Înființarea Societății Scriitorilor Romini s-a datorat scriitorilor mai sus amintiți și, practic, lui Șt. O. Iosif, Dimitrie Anghel și Emil Gîrleanu. Aceștia au convocat, în ziua de 28 aprilie 1908, într-o încăpere a berăriei „Wilhelm" din str. Edgar Quinet, pe toți scriitorii din București și din provincie, unde au hotărît înființarea Societății și au ales primul ei comitet.

Comitetul inițiat a avut o funcție mai mult organizatorică, de pregătire a unui congres al scriitorilor, cum era chiar denumit în presa vremii, care să constînțească oficial fondarea Societății Scriitorilor Romini și să-i voteze statutul. Prin variate mijloace, și mai ales prin paginile ziarului „Minerva", mulți din reprezentanții de frunte ai tinerei generații au pledat cu pasiune și entuziasm (îndeosebi în anul 1909), pentru constituirea Societății, relevînd multiplele și nobilele ei obiective. De pildă, într-un articol („Minerva" din 31 august 1909), Mihail Sadoveanu arăta că întovărășirea scriitorească dorită era chemată să sprijine și să îndrume activitatea creatorilor de literatură, să pregătească condițiile prielnice pentru înflorirea „literaturii viitorului", spunînd: „Foloasele pe care o întovărășire de felul acesta le-ar putea aduce nu e nevoie să mai fie dezbătute. Un tovarăș nevoiaș găsește sprijin lesnicios la vreme; o familie a unui scriitor rămasă fără capul ei și fără sprijin nu va mai fi bătută de toate vînturile și nu va mai îngenunchia la toate pragurile; un tînăr scriitor va avea un far în vîlturile începutului lui către care să se îndrepte... Dacă opera nu ni se va desăvîrși, vom avea cel puțin mîngîierea că am pus piatra fundamentală a unei instituții care va folosi celor ce vin, și că ne-am făcut datoria către literatura viitorului". Iar Șt. O. Iosif și Dimitrie Anghel, într-un articol semnat împreună, apărut tot în „Minerva", din 3 septembrie 1901, spuneau: „Societatea va lua ființă, fiindcă exprimă dorința noastră a tuturora care își cîștigă existența prin scris și își fac o glorie din aceasta, și mai ales pentru că o cer împrejurările de cele mai multe ori nespus de grele în care trăiesc scriitorii în mijlocul unei societăți de îmbuibați care disprețuiesc și găsesc că e un lux inutil acest fel de a-ți cheltui energia. Va lua ființă fiindcă o voim, însemnăm ceva și avem conștiința forțelor noastre".

Congresul de constituire a Societății Scriitorilor Romini s-a ținut în ziua de 3 septembrie 1909, în amfiteatrul liceului „Gh. Lazăr". Printre cei prezenți se numărau Mihail Sadoveanu, G. Ibrăileanu, I. Agîrbiceanu, Panait Cerna, Șt. O. Iosif, Dimitrie Anghel, Emil Gîrleanu, Al. Davilla, V. Demetrius, I. A. Bassarabescu, Al. Cazaban, M. Codreanu, Jean Bart, A. Gorovei, N. N. Beldiceanu, Isabela Sadoveanu, Elena Farago, Ilarie Chendi, N. Dunăreanu, E. Lovinescu și alții. La congres s-a votat statutul și s-a ales comitetul de conducere al S.S.R., alcătuit din: M. Sadoveanu, președinte; Dimitrie Anghel, vicepreședinte; Emil Gîrleanu,

VICTOR EFTIMIU

ales președinte al Societății Scriitorilor Romini în toamna anului 1944

secretar; E. Lovinescu și Cincinat Pavelescu, cenzori; Octavian Goga, Șt. O. Iosif, Ilarie Chendi, I. Minulescu, A. Stavri și Zaharia Bîrsan, membri. Tot la congres s-a hotărît ca marii scriitori ai vremii — I. L. Caragiale, Ioan Slavici, Al. Macedonski, G. Coșbuc, A. Vlahuță, Duiliu Zamfirescu — să fie considerați membri activi și de onoare ai S.S.R.

În anii următori, au fost aleși ca președinți sau membri ai comitetului S.S.R., Tudor Arghezi, Liviu Rebreanu, Victor Eftimiu, Gala Galaction.

Întemeierea Societății Scriitorilor Romini a înscris un moment de însemnătate majoră în dezvoltarea literaturii și a vieții scriitoricești din țara noastră. La 5 februarie 1910, cînd se inaugurează primul sediu al S.S.R., Emil Gîrleanu rostea aceste cuvinte edificatoare: „Lăsăm pe cei ce vor veni după noi, să judece dacă, într-o vreme cînd cuvîntul de scriitor era tot una cu cel de copist, fapta acelora care au avut îndrăzneala să întroneze acest cuvînt din nou, în adevăratul și înaltul lui înțeles, va însemna ceva în mersul istoric al literaturii noastre. Lăsăm tot lor sarcina să arate dacă acești tineri au avut sau nu dreptate, atunci cînd au socotit că talentul e o proprietate absolut personală, că prin urmare, împărtășindu-l altora, se cuvine a fi răsplătit, și că deci îndeletnicirea scrisului înseamnă o profesiune... Cea mai mare mîngîiere a noastră e aceea că știm sigur cum că roadele muncii și jertfei noastre cei de după noi le vor culege, că știm sigur că, dacă în scrisul nostru ei nu vor găsi mult, vor afla mult în această faptă a noastră, care va fi o încununare a vieții și activității noastre de scriitori".

ZAHARIA STANCU

ales președinte al Uniunii Scriitorilor din R.P.R. în 1949

Fondată în 1909 și recunoscută ca persoană morală de către parlament în 1911, Societatea Scriitorilor Romini nu a fost scutită, mai ales în perioada dintre cele două războaie, de unele momente de criză, de confuzii și erori ideologico-estetice, de disensiuni interne, dar, în perspectiva de ansamblu, datorită prezenței în conducerea și în cadrul ei a unor eminente personalități scriitoricești, ca M. Sadoveanu, Liviu Rebreanu, Tudor Arghezi, Camil Petrescu, Victor Eftimiu, Perpessicius, Tudor Vianu, G. Călinescu, Zaharia Stancu și atîția alții, a reușit să se mențină pe linia unor frumoase și nobile preocupări. Încă din primul an de existen-

TUDOR ARGHEZI

președinte de onoare al Uniunii Scriitorilor din R. P. R.

ță, avîndu-l în fruntea comitetului de conducere pe Mihail Sadoveanu, S.S.R. s-a străduit să răspîndească și să facă cunoscute operele scriitorilor noștri în cele mai îndepărtate colțuri de țară, organizînd numeroase șezători literare, ținînd conferințe, inițiind întîlniri cu cititorii. Stimularea și sprijinirea materială a scriitorilor, apărarea drepturilor lor în fața editorilor și proprietarilor de reviste, descoperirea și creșterea unor talente tinere, acordarea de premii, asigurarea unui climat profesional bazat pe respect și prețuire reciprocă, menținerea contactelor cu scriitorii altor țări, favorabile răspîndirii literaturii romîne peste hotare, dezbaterea unor probleme legate direct de creația literară, — toate acestea reprezintă merite însemnate ale activității S.S.R.

După Eliberarea patriei, pînă la întemeierea Uniunii Scriitorilor din R.P.R., în 1949, Societatea Scriitorilor Romîni a îndeplinit un rol eficient în orientarea scriitorilor noștri, în mobilizarea lor la lupta poporului muncitor pentru făurirea unei lumi noi. La numai o lună de la Eliberare, în septembrie 1944, Societatea Scriitorilor Romîni s-a reorganizat, alegînd un comitet format din N. D. Cocea, M. Beniuc, Radu Boureanu, Eugen Jebeleanu, Cicerone Theodorescu și Hortensia Papadat-Bengescu. În numele scriitorilor de la noi, noul comitet a aderat în mod public la platforma politică și socială propusă de Partidul Comunist din

MIHAI BENIUC

președinte al Uniunii Scriitorilor din R.P.R.

Romînia. În declarația comitetului S.S.R., publicată în „Scînteia" din 29 septembrie 1944, se spunea: „Noul comitet al S.S.R., luînd cunoștință de proiectul de platformă politică și socială al Partidului Comunist din Romînia, propus tuturor forțelor democratice din această țară, s-a întrunit de urgență, în ședința extraordinară, astăzi 25 septembrie 1944 și a hotărît în unanimitate de voturi să adere la acest proiect, fiind convins că exprimă astfel sentimentele tuturor membrilor asociațiunii noastre". Aderarea scriitorilor la programul de luptă al Partidului Comunist s-a realizat conștient și liber, din dorința fierbinte de a sluji idealurile înnoitoare, luminoase ale maselor muncitoare.

Continuînd cele mai frumoase și nobile tradiții ale Societății Scriitorilor Romîni, așezîndu-și întreaga activitate pe noi principii ideologico-estetice, luminate de învățătura marxist-leninistă, condusă și îndrumată de partid, Uniunea Scriitorilor din R.P.R. a devenit, în anii puterii populare, un factor esențial în revoluția culturală, în continua dezvoltare și înflorire a literaturii noastre realist-socialiste.

În anii noștri, la conducerea Uniunii s-au aflat scriitori ca Mihail Sadoveanu, Tudor Arghezi — astăzi președinte de onoare —, Zaharia Stancu, Mihai Beniuc, — creatori ai unor opere de înalt prestigiu, unanim prețuite de masele de cititori.

Teodor VÎRGOLICI

Casa scriitorilor „Mihail Sadoveanu" Fotografia: R. CRAMER

De-a lungul celor cincisprezece ani de existență, Uniunea Scriitorilor a desfășurat o activitate bogată și multilaterală acordînd o permanentă atenție dezvoltării tuturor sectoarelor vieții literare din țara noastră. Această activitate a contribuit din plin la stimularea creației literare, la apariția unor opere valoroase inspirate din viața și lupta poporului nostru pentru construirea socialismului, opere care au intrat în patrimoniul literaturii realist-socialiste.

Desprindem în rîndurile ce urmează cîteva momente mai importante din viața și activitatea Uniunii Scriitorilor din R.P.R.

1948. *25—27 martie.* Ca urmare a hotărîrii luate de Conferința pe țară a Scriitorilor ia ființă Uniunea Scriitorilor din R.P.R. Totodată se înființează Fondul literar al scriitorilor și filialele Uniunii Scriitorilor. *Viața romînească*, apărută din iunie 1948 ca „revistă a Societății Scriitorilor din Romînia", își continuă apariția sub egida Uniunii Scriitorilor din R.P.R. — La Cluj apare *Almanahul literar*, care din anul 1953 se va numi *Steaua*. *Utunk* și *Irodalmi Almanah* apar, de asemenea, sub egida Uniunii Scriitorilor din R.P.R. — Ca reviste ale Uniunii Scriitorilor mai apar: *Iașul nou* (la Iași) denumit din anul 1953 *Iașul literar; Scrisul bănățean* (la Timișoara), care își va schimba titlul, de la 1 ianuarie 1964, în *Orizont Banater Schrifttum*, denumit ulterior *Neue Literatur*, cu apariția la București. — *Noiembrie.* Au luat ființă secțiile și comisiile de creație ale Uniunii Scriitorilor.

1950. *Ianuarie.* Cu prilejul împlinirii a 100 de ani de la nașterea lui Mihail Eminescu, se desfășoară pe întreg cuprinsul țării, mari festivități cultural-artistice. — *Martie.* Are loc o plenară în care sînt discutate problemele poeziei. Dezbaterile scot în relief orientarea liricii noastre spre un conținut ideologic-estetic înaintat și dezvoltarea stilurilor și a personalităților artistice pe baza principiilor realismului socialist. *Mai.* O amplă discuție este consacrată literaturii pentru copii și tineret, pentru întărirea caracterului educativ al cărților destinate tinerei generații, pentru stimularea energiilor scriitoricești pe acest tărîm. — *August.* Se desfășoară lucrările primei consfătuiri pe țară a tinerilor scriitori: ele au relevat apariția unui număr însemnat de talente, formate în anii puterii populare, talente care au contribuit apoi prin opere valoroase la dezvoltarea literaturii noastre socialiste. — *Septembrie.* Își începe activitatea *Școala de literatură și critică literară Mihail Eminescu.*

1951. *Ianuarie.* Are loc o dezbatere despre reportajul literar, despre legătura scriitorilor cu viața oamenilor muncii, despre formele publicistice de reflectare a aspectelor variate din munca de construcție a socialismului. — *Septembrie.* Apare primul număr al revistei lunare *Tînărul Scriitor* care își va continua activitatea pînă în anul 1957.

1952. *Ianuarie.* În toată țara se desfășoară manifestări cultural-artistice închinate centenarului nașterii lui I. L. Caragiale. În conferințe, simpozioane, studii din presă este valorificată moștenirea marelui clasic și se subliniază prețuirea pe care i-o acordă regimul democrat popular. — Se inaugurează *Casa Scriitorilor.* — *Iulie.* O plenară dedicată problemelor dezvoltării dramaturgiei analizează creația originală, accentuînd asupra îmbogățirii conținutului pieselor inspirate din actualitatea socialistă.

1953. *Martie.* Într-o discuție prezidată de Mihail Sadoveanu se subliniază căile rodnice de dezvoltare a literaturii din R.P.R., apropierea tot mai strînsă a scriitorilor de viața și preocupările constructorilor socialismului. — *Iulie.* Uniunea Tineretului Muncitor și Uniunea Scriitorilor din R.P.R. organizează un concurs literar cu premii în cinstea Festivalului Mondial al Tineretului și studenților care a avut loc în orașul București.

1954. *Iunie.* Se ține o plenară dedicată problemelor scenariilor cinematografice cu participarea unui mare număr de dramaturgi, regizori și actori de film.

1955. *Ianuarie.* Poezia pentru copii constituie obiectul unei ședințe de analiză. — *Martie.* Se constituie secția de traducători a Uniunii Scriitorilor. — *Aprilie.* Are loc o discuție despre problemele de stil și limbă în arta traducerii. — *Octombrie.* Poeții și compozitorii participă la o consfătuire comună. — *Decembrie.* Se organizează o discuție despre traducerile din limba romînă în limbile minorităților naționale și din limbile minorităților naționale în limba romînă.

Cu sprijinul Uniunii Scriitorilor încep să apară culegerile cercurilor literare din diferite regiuni ale țării.

1956. *Ianuarie.* În lumina lucrărilor Congresului al II-lea al P.M.R., într-o plenară a Uniunii Scriitorilor, sînt discutate realizările, sarcinile și perspectivele literaturii noastre actuale. — *Martie.* Se desfășoară lucrările celei de a doua consfătuiri pe țară a tinerilor scriitori. Cuvîntul de deschidere a fost rostit de Mihail Sadoveanu. — *18—23 iunie.* Are loc primul Congres al Uniunii Scriitorilor din R.P.R. Se aleg organele de conducere ale Uniunii Scriitorilor: Președinte: Mihail Sadoveanu.

1957. *Mai.* Se discută despre traducerea și răspîndirea peste hotare a operei lui Mihail Eminescu. — La bienala de poezie de la Knockke le Zoute (Belgia) participă prima delegație a Uniunii Scriitorilor.

1958. *Ianuarie.* Se înființează cenaclul tinerilor scriitori *Nicolae Labiș.* — *Iulie.* Apare primul număr al revistei *Luceafărul.*

1959. *Ianuarie.* O ședință lărgită a Comitetului Uniunii Scriitorilor dezbate problema actualității și a partinității în literatură, evidențiind unitatea generațiilor scriitoricești în abordarea temelor majore ale contemporaneității. — *Octombrie.* Un numeros grup de scriitori vizitează Dobrogea, prima regiune colectivizată a țării.

1960. *Aprilie.* Împreună cu C.C. al U.T.M., Uniunea Scriitorilor inițiază o discuție despre proza și poezia pentru copii. — *Decembrie.* Se desfășoară lucrările celei de a treia consfătuiri pe țară a tinerilor scriitori.

1961. *Ianuarie.* Apare primul număr al revistei *Secolul 20.* — *Martie.* Scriitorii participă al numeroase acțiuni culturale consacrate aniversării a 40 de ani de la crearea P.C.R. — *Iunie.* Are loc la București un colocviu cu participarea unor poeți romîni și sovietici în cadrul căreia se dezbat problemele poeziei contemporane. În acest an Comunitatea Europeană a Scriitorilor sărbătorește pe Mihail Sadoveanu și pe Tudor Arghezi.

1962. *Ianuarie.* Se desfășoară lucrările conferinței pe țară a scriitorilor din R.P.R. — Se aleg organele de conducere ale Uniunii Scriitorilor. Președinte de onoare: Tudor Arghezi. Președinte: Mihai Beniuc. — *Februarie.* Se constituie secția de critică și istorie literară a Uniunii Scriitorilor. — La București și la Moscova au loc discuții între scriitorii romîni și sovietici despre problemele actuale ale dramaturgiei. — *Martie.* Secțiile de creație ale Uniunii Scriitorilor analizează literatura închinată satului colectivizat. O delegație de scriitori romîni participă la sesiunea C.O.M.E.S. de la Florența pentru discutarea unor probleme cinematografice. — *Aprilie.* Ședința lărgită a Comitetului de conducere al Uniunii Scriitorilor, consacrată temei: „Actualitatea socialistă, cunoașterea vieții și unele aspecte ale dezvoltării literaturii noastre". — *Iunie.* Importante manifestări literar-culturale prilejuite de semicentenarul morții lui I. L. Caragiale. Participarea unei delegații a Uniunii Scriitorilor la adunarea C.I.S.A.C. de la Roma. — *Iulie.* O delegație de scriitori romîni ia parte la o discuție, organizată la Moscova, cu privire la căile de dezvoltare a romanului contemporan. — *Octombrie.* În colaborare cu C.C. al U.T.M. Uniunea Scriitorilor analizează într-o largă consfătuire problemele literaturii pentru copii. — Se organizează pentru prima oară *Săptămîna poeziei*, la care participă un număr mare de poeți. Întîlnirile cu cititorii au loc în toate regiunile țării. — La Budapesta, scriitori romîni și maghiari iau parte la un schimb de păreri asupra căilor de dezvoltare a literaturii contemporane.

1963. *Ianuarie.* Se decernează unui grup de scriitori premiile Uniunii Scriitorilor pentru lucrări literare de valoare. — *Iunie.* Se desfășoară plenara lărgită a Comitetului de conducere al Uniunii Scriitorilor cu tema: „Victoria noului împotriva vechiului și reflectarea ei în literatură". — *August.* La sesiunea C.O.M.E.S. de la Leningrad participă o delegație de scriitori romîni. Tema discuției: Romanul și epoca noastră. — *Noiembrie.* Are loc plenara lărgită a Comitetului Uniunii Scriitorilor. Tema dezbătută: presa literară și problemele creației.

1964. *Martie.* Se înființează centrul național P.E.N. Club (Președinte: Victor Eftimiu). — Constituirea Comitetului național pentru organizarea comemorării a 75 de ani de la moartea lui Mihail Eminescu.

★

În cursul celor 15 ani Uniunea Scriitorilor a organizat aproape 3.000 de întîlniri ale scriitorilor cu cititorii, la care numărul scriitorilor participanți cît și al iubitorilor de literatură atinge cifre impresionante (peste 5.000 prezențe scriitoricești și aproape 1.000.000 de participanți).

Au fost comemorate și aniversate peste 50 de mari personalități ale culturii universale, ca: F.M. Dostoievski, Ibsen, Jokay Moor, Arany Janos, Șalom Alechem, N. V. Gogol, Henry Fielding, Peter Jilemnicky, Euclides da Cunha, Robert Burns, Friederich Schiller, Pavel Orsag Hviesdoslav, Nicola Jonkov Vapțarov, A. P. Cehov, Daniel Defoe, Björnstierne Björnson, Mark Twain, Mikszath Kalman, Julius Slovacki, Gheorghi Leonidze, Ana Segers, Lev Tolstoi, Alfred de Musset, Domingo Faustino Sarmiento, Rabindranath Tagore, Pak-In-Ro, V. G. Bielinski, Taras Sevcenko, Heinrich von Kleist, Maxim Gorki, Vașa Psavela, Dositei Obradovici, Lu-Sin, Johannes Becher, Charles Dickens, A. S. Puškin, Herzen, Jean-Jacques Rousseau, Gerhardt Hauptmann, Lope de Vega, Jozsef Attila, Rafael Alberti, Bozena Nemcova, O'Henry, Ten-Ta-San, Maurice Maeterlinck, Wungyi Pandetharaza, Henry David Thoreau, Du-Fu, Dajdorjin Natagdorj, Giuseppe Ungaretti, Aleco Konstantinov, Ngyuen Trai, William Makepeace Thackeray, Frații Grimm, Lessea Ukrainka, Hristo Smirnenski, Tzi-Bai-Si, Diderot, Vladimir Maiakovski, H. Heine, J. R. Bloch, Aragon, Quasimodo, F. G. Lorca, Pablo Neruda.

Au fost sărbătorite o seamă de figuri ale literaturii noastre clasice: Mihail Eminescu, I. L. Caragiale, Barbu Ștefănescu Delavrancea, Ion Slavici, G. Topîrceanu, Al. Macedonski, Șt. O. Iosif, Anton Pann, D. Th. Neculuță, Al. Sahia, Panait Cerna, N. D. Cocea, Grigore Alexandrescu, Mihail Sadoveanu, Gala Galaction.

Ședințe omagiale au fost dedicate cu diverse prilejuri scriitorilor: Mihail Sadoveanu, Tudor Arghezi, George Călinescu, Gala Galaction, Ion Agîrbiceanu, George Bacovia, Victor Eftimiu, Asztalos Istvan, Otilia Cazimir, Demostene Botez, Zaharia Stancu, Ion Marin Sadoveanu, Tompa Laszlo, Tudor Mușatescu, Aurel Baranga, Miron Radu Paraschivescu, Marcel Breslașu, Koos Karoly.

Au fost organizate, în acești ani, numeroase seri literare dedicate prietenie cu popoarele din alte țări. Printre acestea: seară literară bulgară, ungară, de literatură sovietică, cubană, vietnameză, chineză, germană, braziliană, cehoslovacă, polonă, coreeană, albaneză, spaniolă, a țărilor Americii latine.

Au fost organizate expoziții literare ca: literatura romînă în limbile popoarelor din U.R.S.S., expoziția M. Sadoveanu la 80 de ani, expoziția Iulius Slovacki, expoziția Johannes Becker, expoziția Joszef Attila și expoziția Federico Garcia Lorca, expoziția Ovidiu, expoziția „Alegerile de altădată și azi" etc.

La Casa Scriitorilor funcționează o bibliotecă dotată cu peste 20.000 volume în limba romînă și în alte limbi. Secția de documentare a bibliotecii cuprinde colecții de ziare și reviste în opt limbi străine, o evidență a lucrărilor literare apărute în reviste și în presa cotidiană, clasificate pe genuri literare.

Operele reprezentative ale scriitorilor romîni clasici și contemporani au fost traduse, în ultimii ani, în numeroase țări ale lumii.

M. Eminescu: R.P. Albania, R.S.F. Iugoslavia (Slovenia), Japonia, Argentina, Irak, Italia, R.P. Bulgaria, R.P. Ungară, Belgia, U.R.S.S. (la Moscova și Riga).

I. L. Caragiale: Brazilia, Egipt, R.D.G., Grecia, Japonia, Mexic, Turcia.

I. Creangă: Argentina, Brazilia, Egipt, Grecia.

M. Sadoveanu: R.P. Bulgaria, Brazilia, R.S. Cehoslovacă, Cuba, Franța, R.D.G., R.F.G., Grecia, Italia, Olanda, R.P. Polonă, U.R.S.S., S.U.A., Vietnam, R.P. Ungară, Portugalia.

L. Rebreanu: Brazilia, R.S. Cehoslovacă, R.P. Chineză, R.D.G.

T. Arghezi: R.P. Bulgaria, Belgia, Argentina, Austria, Grecia, Franța, Italia, R.S.F. Iugoslavia (Slovenia), R.P. Ungară, U.R.S.S.

★

Au apărut peste hotare numeroase volume din operele scriitorilor romîni clasici, cum ar fi: DELAVRANCEA, SLAVICI, ALECSANDRI, TOPÎRCEANU, PANAIT ISTRATI, CEZAR PETRESCU.

Dintre scriitorii contemporani au fost editați în mai multe țări: MARIA BANUȘ, EUGEN BARBU, MIHAI BENIUC, G. CĂLINESCU, EUGEN JEBELEANU, TITUS POPOVICI, MARIN PREDA, ZAHARIA STANCU etc.

urmare din pagina

Numeroase opere create în anii socialismului au fost traduse și pe hotare și au sporit simțitor prestigiul culturii romînești pe plan internațio ele impunîndu-se tot mai mult ca o mărturie a capacităților creatoare poporului nostru, a originalității și valabilității experienței noastre socia

În anii socialismului, Partidul Muncitoresc Romîn, Statul Democ Popular au creat scriitorilor condiții bune de viață și de muncă, necun cute în trecut și au dat scriitorilor posibilitatea de a duce o existență dem Uniunea Scriitorilor și Fondul literar (înființat în 1949)) au asigurat re zarea acestor condiții favorabile.

Ca și în alte sectoare ale culturii, s-a desfășurat în rîndu scriitorilor o vastă activitate ideologică de orientare a creației spre tem majore ale vieții. Documentele de partid au subliniat în repetate rînd ca pe un obiectiv permanent al activității creatoare, consolidarea și ac cirea contactului cu practica de fiecare zi a realității socialiste. În perioa care a trecut de la Conferința de constituire a Uniunii Scriitorilor au f dezbătute în spirit socialist probleme vitale ale literaturii, au fost stabi condiții prielnice avîntului muncii literare, s-a manifestat o grijă c tinuă pentru formarea și educarea noilor generații de scriitori și desfășurat o activitate sistematică de valorificare a moștenirii litera Cunoașterea valorilor clasice și a celor ale literaturii contemporane peste hotare a reprezentat de asemenea o preocupare continuă a Uniu Scriitorilor. În anii noștri au fost stabilite relații între scriitorii rom și scriitori din celelalte țări socialiste, au fost lărgite posibilitățile contact și înțelegere cu oamenii de litere din lumea întreagă, s-a des șurat o temeinică acțiune în sectorul traducerilor literare.

Una din preocupările de prim ordin aflate în atenția Uniunii Scri rilor, de la înființarea el și pînă astăzi, a constituit-o promovarea cu joasă a scriitorilor tineri, crescuți în anii puterii populare. Așa cum subliniat tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej în cuvîntarea rostită la Co ferința organizației de partid a orașului București, generației liter căreia numele lui Sadoveanu și Arghezi i-au dat o deosebită strălucire, și celei afirmate în perioada dintre cele două războaie, li s-au alătu numeroși tineri scriitori care abordează în opera lor temele complexe contemporaneității.

Îndată după înființarea Uniunii Scriitorilor au avut loc o serie acțiuni și s-au manifestat inițiative importante menite să promoveze crea tinerilor. Astfel, în anul 1950 a avut loc prima conferință pe țară tinerilor scriitori, la care au participat numeroși reprezentanți ai pron ațiilor literare în curs de afirmare. În același an apare revista „Tînă scriitor" și ia ființă Școala de literatură și critică literară „Mihail Em nescu". Aceasta a fost absolvită de cîteva promoții. Mulți dintre studen Școlii „M. Eminescu" au izbutit să se afirme mai tîrziu cu opere de valoa autentică și s-au impus ca scriitori de frunte.

UNIUNEA NOASTRĂ

Un aspect foarte important al activității desfășurate sub egida Uniu Scriitorilor, de-a lungul celor 15 ani, l-a constituit apariția publicațiil literare, care au adus o contribuție de seamă la dezvoltarea literatu Ele au devenit tribune ale schimbului de păreri, tribune de afirmare noului în literatură. Selectînd lucrări inspirate de patosul act litității, sprijinind tot ceea ce reprezintă o valoare reală, prom vînd publicistica și critica literară militantă, revistele Uniunii Scrii rilor au contribuit din plin la configurarea mișcării literare. După Con rința pe țară de constituire a Uniunii, s-a dat un ajutor sporit publicațiil vechi, de tradiție realistă și democratică, precum Viața romînească, Utun au apărut reviste noi, chemate să răspundă problemelor epocii, sarcin lor care stăteau în fața literaturii: Gazeta literară, Steaua, la literar, Scrisul bănățean, Neue Literatur, Luceafărul, Secolul 20 e Caracterizîndu-se printr-un profil variat — revistele Uniunii Scriitorilor avut posibilitatea să cuprindă numeroasele probleme ale literaturii conte porane și să răspundă, într-un mod eficient, cerințelor și gustului un vaste categorii de cititori, dornice de a se informa asupra fenomenului li rar din țară și de peste hotare și să-și regăsească, totodată, în pagin publicațiilor, propriile frămîntări și idealuri.

În centrul dezbaterilor organizate în cadrul plenarelor Uniu Scriitorilor și în paginile publicațiilor literare a stat obiectivul esenți al realizării unei literaturi indestructibil legate de cauza socialismul de temele mari ale contemporaneității. A fost subliniată necesitatea cunoa terii vieții de către scriitori, a cunoașterii profilului moral al omului astăzi. La plenarele Uniunii Scriitorilor au fost luate în dezbatere probl me de un interes general, a căror clarificare a slujit dezvoltă creației. Dezbateri ample au fost închinate poeziei militante, lupt dintre nou și vechi oglindite în proza actuală, aspectelor specifice pres literare, problemelor literaturii pentru copii și tineret etc.

Sub îndrumarea partidului, scriitorii noștri s-au îndreptat pe o ca fructuoasă în creație, feriți de influența nocivă a unor orientări străine ideologia clasei muncitoare. În momente importante ale vieții sociale și p litice, răspunzînd încrederii arătate de partid, scriitorii din țara noastră a dovedit fermitate ideologică, atașament față de cauza literaturii socialist

După ultima conferință pe țară a scriitorilor (1962) viața literară literatura noastră s-au profilat cu și mai multă putere în sensul impera tivelor epocii. La această conferință tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej subliniat sarcinile de cinste care stau în fața literaturii, menirea acestei de a contribui cu toată forța sa de înriurire la formarea conștiinței socialis a oamenilor. În cei doi ani care au trecut de la ultima conferință, în act vitatea Uniunii Scriitorilor s-a manifestat strădania de a înfăptui indicații partidului, prin crearea unor opere de valoare bogate în idei și la un ina nivel artistic, corespunzătoare exigențelor vremii noastre, prin orientarea ma fermă a literaturii spre temele majore, prin sporirea eficienței educativ S-a dat un mare impuls dezbaterilor colective, s-a depus strădania de a ar trena, în problemele hotărîtoare ale literaturii, forțele cele mai active și ma valoroase ale scrisului.

Una din cerințele, formulate cu pregnanță, în cadrul Conferinței p țară — aceea a ridicării nivelului artistic, a sporirii exigenței față de cal tatea operei literare — a căpătat, în anii din urmă, o vie concretizare în act vitatea Uniunii și a publicațiilor literare.

În preajma aniversării a 20 de ani de la Eliberare, Uniunii Scriitorilo tuturor scriitorilor noștri le revin sarcini deosebite, de mare răspunder Prin realizarea lor scriitorii sînt hotărîți să răspundă încrederii arătat de partid, care-i consideră ajutoarele sale de nădejde în opera de edif care a societății noi, de făurire a conștiinței omului contemporan. Așa cum arăta tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej la recenta Conferință a organi zației de partid a orașului București, literatura este datoare poporulu nostru cu noi opere de înaltă ținută artistică, în care să se reflecte viaț contemporană, opera grandioasă de construcție a socialismului, faptel pline de măreție ale omului nou.

G. L.

STRUGURI PE RE ȘI NUCI

D. R. POPESCU

— Nu voia să vină?

— Umbla „Voința" să-l ducă la București. L-au pus mașină, și dă-i bătaie! E în oraș, îți jur!

— Și ce face?

— Înaintați, vă rog, zise iarăși fata, foarte supărată data aceasta.

Viorel se simți jignit. Fata probabil credea că intenționat nu înainta, ca s-o audă vorbindu-i. Dar dacă fi fost așa, i-ar fi răspuns de mai multe ori, ar intrat în vorbă cu ea. Dar n-avea chef să intre cu în vorbă, acum. Nici dacă l-ar fi făcut de zece ori bitoc.

— Și ce face acum?

— E internat la clinică. Acolo-l țin, pînă îl bagă facultate. La tuberculoși. Să nu-l ia cumva „Voința", i să-l fure vreo altă echipă. Umbla și „Tehnometal" pă el. E tînăr, o dată-i sucesc unii mințile. Nu s-au s unii la taică-său cu bani? S-au dus.

— Dau niște bere, de bucurie, zise omulețul.

Îi venise rindul. Vînzătorul îi cîntări două kilograme struguri. Namila își aprinse o țigară. Nu-i trebuiau uguri. Se oprise lîngă rind doar să-i aducă amicul său o veste bună.

— Trei kilograme! ceru Viorel.

Și cît timp măsură vînzătorul strugurii, el se uită pă cei doi cunoscuți amuzat. Aveau să bea bere, ndcă venise Posmoc II în Cluj. Ei și ce dacă nise?

Viorel gustă strugurii. Îi plăcură. Plecă spre centru, ndindu-se că cei doi amici voiseră pur și simplu să a o bere, și nu de dragul lui Posmoc II porniseră re bufet. Posmoc II era doar un pretext de care se iteau lega liniștiți, zicîndu-și că au băut pentru ceva. u pentru ei. Viorel ura astfel de pretexte. Le știa ea bine, de la Poiana.

Scoase din buzunar o plasă roșie de nailon și puse inga de struguri în ea. Nu-i mai plăceau. Vru să tre la Alimentara, să-și cumpere o franzelă, dar rență. Nu-i mai era foame.

„Sînt un dobitoc, își spuse și se opri. Prea renunț șor la toate". Și la fată renunțase să se uite. Asta a pur și simplu lipsă de curaj. Se întoarse și ajunse proape în fugă lîngă Aprozar, să privească fata, în ochi. oar atît, s-o privească. Dar fata plecase și el habar -avea cum arăta. Nu știa despre ea nici dacă era rită, ori eleganță, nimic, nimic. Numai vocea i-o reținuse, răgușită. Și i se păru ciudat că vocea o reținuse izual, ca pe o fotografie, parcă nu-i auzea vocea, arcă o vedea.

„Prostii", își spuse și deschise din nou Sportul opular. Insuccesul sprinterilor la Berlin nu-l miră, intristă cu adevărat. Nu mai merse spre centru. Se șeză pe-o bancă în Parcul Caragiale, cu mîinile în în. Și începu să numere stelele. De ce mama dracului avem sprinteri buni? Talente sînt, așa spune și arbu, în Contemporanul. Dar ce se întîmplă cu ele, e ce nu scot sub 11 secunde într-un concurs internațional?

Nu se duse să se culce decît foarte tîrziu. Numără e zece ori stelele, de la dreapta la stînga, dar -ajunse niciodată să le poată număra precis pe toate. Prea era cerul plin de stele. Mari, mici, îndepărtate, nai aproape, luminoase.

„E o prostie să numeri stelele", se gîndi cînd se ulcă. Dar el le numărase ca să uite rezultatele obținute de sprinteri la Berlin. Dar nu le uită și nu dormi oată noaptea.

★

...Nu era cine știe ce mare filozofie să-ți dai seama ă avocatul Varlaam, în ciuda diplomei sonore și a postului ce-l ocupa, era un individ oarecare. Un avocat care cunoaște mai mult fotbal decît meseria lui. Viorel își propuse să nu-l ia în serios oricît l-ar lăuda acesta. Se pare că toți invitații la masă ai avocatului trebuiau să asculte muzică ușoară și să primească fără modestie complimentele lui. Modestia ar fi însemnat că pronosticurile erau inverse și știința lui în fotbal se afla în declin. Viorel era convins că avocatul ajunsese în consiliul de conducere al echipei ca să-i aducă o mulțumire nevestei. Doamna avocat iubea fotbalul cu adevărat.

Dar Viorel nu venise de la Poiana de dragul acestor doi soți și nici nu se lăsase furat cu mașina, cum auzise stînd la rînd pentru struguri. Cel mult se lăsase adus. Dacă aceasta echivala cu un furt pentru ei, înseamnă că deliberaseră acțiunea. Ceea ce întrecea orice murdărie și-l jignea. El nu dorise să joace la altă echipă. Visase să joace alături de Bodea. Visul acesta îl adusese aici.

Fusese de două ori selecționat în echipa de juniori a țării și o dată jucase centru, la tineret, avîndu-l înter stînga pe Bodea. Totul mersese ca pe ață, cum se spune. Simțeau amîndoi la fel, își ghiceau intențiile, și o plăcere mai deosebită nu există în fotbal și nici în viață decît înțelegerea maximă a tuturor intențiilor reciproce. Golurile nu constituiau o problemă ci o simplă formalitate. De atunci îl admira pe Bodea. Și deseori îl visa jucînd în stînga lui. Bodea era blond și unii ziariști străini îl porecliseră „minunea blondă".

Viorel visa uneori același vis, și-i plăcea nespus că se repetă. Visa că intră pe stadion, cu pași uriași, aproape zburînd. Tribunele urlau, în delir, văzîndu-l înaintînd pe gazon. Începea un meci decisiv, cu Spania, și toată lumea, încurajînd echipa noastră, tremura de spaima marelui Di Stefano. Bodea nu putea să joace, stătea pe tușă, accidentat.

Și atunci se făcea că el, Viorel, nu mai este el. Că părul i se îngălbenește ușor și devine blond, nespus de blond, că nasul i se face cîrn și ochii îi devin albaștri. Încet, lua înfățișarea lui Bodea și apoi, la repriză era chiar Bodea, în carne și oase. Și simțea asta mai ales după nebunia balonului ce-l asculta făcînd mat apărarea spaniolilor. Și golurile curgeau ca gloanțele: unul după altul, par-ar fi jucat cu o sută de mingi și nu cu una. El trăgea într-una, și marele Di Stefano, disperat, intrase și el în poartă, fără să poată însă opri ploaia de goluri. După fiecare gol, el, Viorel, își privea moțul blond, într-o oglindă și era nespus de mîndru. Și întoteauna se trezea lac de sudoare. Și-i părea rău, pipăindu-și nasul, că nu e cîrn.

...Joi, la ora de sport, jucă fotbal împreună cu colegii de grupă de la facultate. Il aleseră portar, să nu joace în cîmp și să strice echilibrul formațiilor. Primi patru goluri și se juli la genunchiul drept. Era îngrozitor să stea legat de poartă, pîndind înaintarea adversă. Dacă i-ar fi spus cineva că numai portar îi mai dă voie să joace fotbal, ar fi renunțat. Ceru să fie arbitru. Îi fluieră strict, la fiecare abatere. Și acordă două lovituri de la unsprezece metri. Nimeni nu protesta. Fură amîndouă ratate și, din bucuria prea mare a celor ce nu primiseră golurile, el înțelese că nu le păruse bine cînd îi penalizase și nu-i dăduseră dreptate.

În drum spre centru, se opriră la restaurantul de lîngă lac și cerură bere.

— Pentru arbitru! închină un coleg foarte pirpiriu.

Cînd îl văzuse ridicîndu-se în picioare și privindu-l, Viorel se fisticise. Crezuse că închină: pentru Posmoc II. De bucurie că nu încercase colegul să-l flateze în public, mai ceru un rînd de halbe pentru toată masa. Colegii acceptară, însă la plată nu-l lăsaseră să dea un singur leu mai mult decît ei. Se supără. Îi stricaseră o plăcere. Pe drum se mustră zicîndu-și că plăcerea lui poate îi jignise. Gestul lui poate păruse pornit din dorința de a le arăta că are bani și că reprezintă printre ei omul numărul unu. Un fel de mituire deghizată în sinceritate.

Adevărul e că el îl admirau pentru felul cum jucase fotbal duminică în meciul cu „Tehnometal" și nu voiau să creadă el în viitor că încîntarea lor se datora halbelor băute împreună. Erau studenți în anul întîi și judecau cu două măsuri: bun și rău. Și fiindcă Viorel jucase excelent, nu voiau să asocieze plăcerea ce le-o dăduse pe stadion cu bucuria unei seri petrecute la restaurantul din parc. Așa că se ridicară și porniră la cantină, rupți de foame după meci și după cele două halbe cu bere. Pirpiriul care închinase pentru arbitru era de fapt sufletul grupei, fără să urmărească acest lucru. Citise foarte mult în liceu și inteligența îl ajuta să vadă din mai multe unghiuri același punct, însă faptul că fusese tot timpul intern îl întărise convingerea că restaurantul nu e un loc de plăcere, cum se spunea, decît dacă-l frecventai foarte pasager. Altfel, el, jura cu mîna pe inimă că e un loc de pierzanie. O dată stătuse cu un unchi două ore într-un local și se îmbătase, susținea el, numai de miros. De băut, băuse numai un kilogram de vin.

După cină, Viorel trecu pe lîngă Pronosportul de lîngă berărie. Era foarte multă lume, aproape era blocată trecerea. Și vorbeau toți cu voce tare și se agitau și dacă n-ai fi știut că acolo este agenția Pronosport, puteai să juri că se întîmplase un accident. Era joi și se comentau rezultatele de duminica trecută, încă. Dar scepticii se uitau deja la duminica viitoare și erau foarte îngrijorați de cele două puncte puse în joc la Bacău.

Viorel își cumpără un kilogram de struguri de la Aprozar și se duse spre casă. Drumul trecea prin parcul orașului și el se opri pe o bancă, la întuneric, să privească lumea ieșită în pauză în fața teatrului maghiar. Începu să mănînce struguri. Își aminti de fata cu vocea răgușită. Îi părea rău că nu-i văzuse fața. Privi fetele din fața teatrului, dar de unde stătea el nu se distingea decît îmbrăcămintea lor. Fața și formele se asemănau. Și voci parcă nici n-aveau. Păreau niște siluete ce gesticulează, mute. Se auzeau doar vociferări impersonale, întrerupte. Probabil sunase începerea actului doi, fiindcă nu mai rămase nimeni în fața teatrului. Și atunci numai, auzi Viorel, pe banca vecină, cearta celor cinci, șase inși ce ascultau muzică de dans de la un aparat cu tranzistori. Cei șase sau cinci se certau și se împăcau într-una. Vorbeau despre fotbal și nici unul nu se lăsa mai prejos. Fiecare avea părerile lui și asta îl amuză pe Viorel. Continuă să mănînce struguri.

— Marinescu e bătrîn! spuse sentențios unul, plin de propria-i convingere.

— Ce bătrîn, domnule! Dac-ar fi la Luceafărul ar juca la juniori. E singurul om care luptă în echipă. Restul sînt academicieni.

— Cum, cum?

— Așa, academicieni: știu prea mult fotbal.

— De-aceea nu joacă bine.

— Cum nu joacă bine? Recunoști că Victoria poate să bată orice echipă din țară?

— Recunosc.

— Recunoști că are lotul cu cei mai talentați fotbaliști?

— Recunosc. Și la Iași am auzit unul vorbind la fel ca dumneata.

— Vezi, înseamnă că și ieșenii își dau seama.

— Ieșeanul vorbea despre ieșeni, nu despre Victoria noastră.

— Era un prost! N-are simțul valorii.

— Eu recunosc ce spui mata, dar mata recunoști că Victoria poate pierde orice meci în categoria A?

— Nu. Eu sînt obiectiv. Un ghinion, două, se mai întîmplă.

— Ghinion, pe dracu.

— Nu luptă, ca pe vremuri... Dragoman, săracul, și Copil, și Luca... Ei, ce luptau ăștia pentru club, și Dobrică, și Moldovan!

— Ei, da, Coracu! Medrea!

— Lasă, că unii dintre ei mai și trăgeau la măsea.

— Parcă unii dintre ăștia de-acuma nu trag! Trag și ei, săracii.

— N-o să bea toți lapte, ca Pele?

— Costică, într-o vreme, bea compot! Dar de cînd s-a lăsat de compot...

Așteptau buletinul sportiv, de la zece și un sfert. Mai veniseră doi și auzindu-i discutînd despre fotbal întraseră în vorbă de parcă s-ar fi cunoscut de cînd lumea. Viorel îi găsea acum fotbalului o mare calitate: îi imprietenea pe oameni, îi punea să gîndească, să se frămînte. Dar cînd vecinii lui se luară la ceartă atît de tare că acoperiseră muzica de la aparat, se îndoi de recenta lui descoperire. Erau pasionați, dar fugeau atît de ușor de la o idee la alta, încît era imposibil să fie plini de convingere în ceea ce spuneau. Toți jucătorii erau buni și răi, după meciuri, nu după valoare. Îi unea însă pe toți vecinii lui convingerea că Victoria e cea mai valoroasă echipă din țară. Același lucru îl auzise în orașul lui despre Flacăra.

— Marele Zozo, domnule...

— Pardon, șutul lui Tărcut.

— Dar Posmoc II, Posmoc II vine din urmă... El ar trebui să fie centrul naționalei.

...Viorel se ridică de pe bancă și plecă foarte dezamăgit. Lauda lor era foarte jignitoare, plină de un patetism frivol. În mintea lor era o atît de mare confuzie a valorilor, încît aproape îți venea să crezi că oamenii aceștia atît de sincer pasionați după fotbal, nu văzuseră în viața lor un meci și nici un jucător dintre cei despre care vorbiseră. Fiindcă vedeau în ei ce voiau ei să vadă și ceea ce li se părea că posedă valoros, și nu ceea ce aveau ei cu adevărat. Jucătorii de la Victoria, cu siguranță, toți erau foarte talentați. Dar o laudă făcută de un nepriceput pasionat, înnebunit după rezultatul final, nu putea constitui un criteriu valoric. Viorel se depărtă, cu teamă, să nu-și audă prea multe laude. Dacă le-ar fi luat în serios, ar fi fost pierdut pentru fotbal.

★

...El aștepta pe o bancă ora cinci să meargă la cinematograf.

În dreapta lui, o fată mînca struguri. Toamna era bogată și toate Aprozarele vindeau mari cantități de fructe. Fata era blondă și purta un pulover verde. Lua un ciorchine din punga pusă lîngă ea pe bancă și-l ținea destul de departe de ea între degetul mare și arătător și cu mîna dreaptă culegea bob cu bob, la intervale aproape matematice, și mînca. Nu voia să se murdărească, ori voia să-și pună în relief degetele prelungi și ojate violent. Părul, strîns în coc, deasupra creștetului, i se păru lui Viorel ca o claie blondă. Prea îngrijit mînca și asta îl supăra pe Viorel. „Mănîncă nefiresc, își zise, dar recunosc oricum că fata nu e lipsită de interes. Zozo ar fi spus că are un picior mișto". Lui Viorel, argoul, cel puțin aici, nu i se părea potrivit. Sub Carpați, pe malul Dunării, pe unde trecuse împreună cu tatăl său, achizitor de vinuri, limbajul colorat era firesc. Aici, însă, unde fiecare vorbea lent, parcă gîndind ca la șah, cu trei mutări înainte de a mișca prima oară o piesă, chiar și limbajul degajat al unui șmecher craiovean ar fi părut ostentativ. Limbajul i se părea de o sobrietate plicticoasă. Niște arteriosclerotici, înaintați în vîrstă, n-ar fi vorbit altfel. Lent, cu mult brom în organism, să nu se enerveze și să-i apuce apoplexia.

— Sărut mîna, Iaroslava!

— Bună, Puiule... Șezi!

Viorel o privi pe fată, aproape obraznic. O văzu cum surîde și cum îi întinde băiatului ce se așezase alături de ea punga cu struguri. „Iaroslava te chemă, bravo!" își zice Viorel. Și își reproșă îmbecilitatea de a se fi gîndit la limbajul celor din oraș. S-ar fi putut găsi o mie de soluții să intre în vorbă cu ea. Zozo ar fi găsit o mie și una.

Fata mînca la fel de încet și de matematic, lucru ce îl enerva pe Viorel. Dar îl și bucura. Altfel, ea ar fi părăsit banca sfîrșind strugurii. Era grav că țigănosul ce se numea Puiu infuleca neobrăzat și glumea. Și ea rîdea.

El își împreună mîinile peste piept și atunci văzu că și puloverul lui era verde. Uitase. Ori nu se gîndise. Era verde, cu dungi paralele, orizontale, negre.

Fata scoase din geantă o altă pungă și începu să mănînce pere. Vorbea foarte mult, extrem de mult pentru o ardeleancă. Și avea o voce răgușită.

Lui îi plăcu nespus cum mușca din pară, puțin cinematografic, ferindu-se să-și strice rujul. Avea o dantură prea perfectă, de reclamă pentru pastele de dinți Clorofila. Mînca, evident cu o mare plăcere și imbecilul ce se numea Puiu îi spunea anecdote. Lui Viorel cei mai plicticoși oameni i se păreau cei care spun bancuri. Au o duzină sau o duzină de duzine de glume mai mult sau mai puțin răsuflate pe care le repetă la infinit cu aceeași plăcere. Rîd ca și cum le-ar fi auzit prima oară și nu le-ar fi spus ei pentru a nu știu cîta oară. Plăcerea cu care rîdea imbecilul de Puiu, fiindcă altfel nu-l putea numi, nu era o plăcere reală, cel mult o plăcere repetată. Ceea ce era în cel mai bun caz un fals. Fiindcă plăcerile nu sînt repetabile. Dacă totul s-ar repeta, viața n-ar mai avea nici un haz, atît ar fi de frumoasă. Și lui Viorel i se mai părea că glumele lui erau nesărate. De aceea l-ar fi pălmuit cu plăcere pe individul de pe banca vecină.

Se bătu cu palma dreaptă pe piept și cu stînga pe abdomen nervos. Nu-și dădu seama că se lovește destul de sonor decît cînd fata se uită la el. Atunci rămase cu mîinile lipite de cămașa-pulover și o privi și el, o clipă intimidat, apoi încruntîndu-și sprincenele. Voise să fie fioros, dar după rîsul fetei înțelese că propabil mai mult decît caraghios nu putuse să fie. Acum era momentul să intre în vorbă. Dar nu știa cum. O oarecare apropiere exista, și fizică, băncile erau alăturate. Putea să ceară, bunăoară, o pară. Obrăznicia poate fi socotită uneori spirit.

Nu ceru. În locul lui, Vultur n-ar fi trebuit să zică nimic. Pe el îl cunoștea tot orașul. I s-ar fi oferit o pară. El, Viorel, jucase numai o dată în echipă și oricît spusese ziarul local că „debutase foarte promițător", nu-l cunoștea aproape nimeni. „E și normal, își spuse el. Din tribune nu se vede fața".

Puiu se ridică și plecă. Viorel răsuflă ușurat. De bucurie, aproape că l-ar fi invitat la un meci, ori la o cafea, oriunde, să se împrietenească. Voia să fie neapărat amic cu el, fiindcă se ridicase și pleca.

Fata continua să mănînce pere. „Nu mă pot duce imediat lîngă ea, își spuse, e prea vizibilă intenția și locul plecatului nu s-a răcit încă".

— Duduie, îi spuse, fără să se ridice.

— Poftim?

— Vreau să spun că eu vă cunosc.

— Se poate. Însă eu nu-mi amintesc.

— Fetele nu-și amintesc decît ce vor, prinse el curaj și fu sigur că pseudo-maxima aceasta, desi răsuflată, era totuși mereu nouă, pentru fete. Erika spunea că fetele sînt foarte proaste. Pînă devin femei.

Fata nu-i mai răspunse și el rămase descumpănit. „Sper că nu sînt timid" își spuse, și foarte ferm se ridică și se apropie de ea.

— Ați cumpărat struguri aproximativ acum zece zile de la Gostatul din piață, într-o seară și, erați foarte nervoasă. Îmi tot spuneați: „înaintați, vă rog!"

— Acum aproximativ zece zile eram la Suceava. Am sosit alaltăieri. Și-am plecat în ziua de 26 iulie, anul curent, seara la opt, după ultimul examen dat.

— Vă înșelați, rise el cam fals, erați...

— Nu mă-nșel de loc, spuse ea foarte calmă. Aș putea spune, dacă mi-ar place maximele uzate, că nu mă-nșel niciodată.

— Mă scuzați, zise, și se reîntoarse pe banca lui.

Era ea, era vocea ei. Își bătea joc de el, îl trata ca pe un cuceritor de doi lei. „Poate era căsătorită", se gîndi. Dar îi fu rușine să se uite spre ea: cum ținea para cu mîna stîngă, sigur ar fi observat dacă avea verigheta sau nu. „E căsătorită, asta e", se consolă el. Și se bătu pe piept, ușor, de bucurie, cu palma.

Fata se ridică de pe bancă și cînd ajunse în dreptul lui se opri. El îi văzu pantofii, oprindu-se.

— Nu te mint, îi spuse, alaltăieri am sosit în oraș. Să nu crezi că e minciună. Zău.

Avea un aer atît de sever încît îl scotea din răbdări. Să nu pară timid ori laș, o privi. Culmea, nu părea didactică. Mînca mereu pere și i se părea foarte normal că stă în fața lui și-i vorbește.

— Zău! repetă ea. Îți spun astea fiindcă povestea dumitale cu: „Îți amintești că ne-am cunoscut la Mamaia" e prea veche. Trebuie să inventezi ceva mai spiritual, cînd vrei să intri în vorbă cu o fată. Nu de alta, dar să n-o jignești.

— Dar pe cuvînt...

— Lasă, zău, ajunge... Amintirea presupune o intimitate pierdută și, cînd o invoci, parcă îți ceri din nou drepturile. Ori noi nu ne-am cunoscut niciodată, este? Dacă mi-ai fi cerut o pară, nu m-aș fi supărat. Dar felul dumitale golănesc m-a jignit, zău. Ești băiat serios, poate, de ce te ții de fleacuri?

Vorbea la fel de egal, logică, exasperantă. Îi dădea sfaturi, îl punea la punct, în același timp, politicos, și mînca pere, să-și păstreze aerul de fată stăpînă pe sine. „E drept, recunoscu Viorel, e foarte voluntară și lucidă. Vai și-amar de imbecilul care i-o face curte!"

— Vă rog să mă scuzați, spuse el, ridicîndu-se în picioare. Nu mai putea suporta să fie privit de sus.

Alături de ea, față în față, mai prinse curaj. Era mai scundă decît el. Simțea cum înălțimea îl face mai bărbat. Trase aer în piept.

— La revedere! îi spuse fata și plecă scoțîndu-și din geantă un bilet de cinema.

El însă avea bilet la Progresul, nu la Capitol încotro se îndrepta ea, pășind plină de sine și mîncînd pere.

„Enervantă", își zise el. Și nu se mai duse la film. Îi stricase tot cheful. Se întîlni cu Vultur și-i povesti totul, cuvînt cu cuvînt.

★

...Apa curgea cu presiune și stropii pocneau pe cimentul ud. Toți se aflau sub dușuri și se frecau pe piept și pe umeri cu plăcere. Zozo cînta de răsuna încăperea și, în colțul de lîngă fereastră, unde se afla, Viorel abia putea să-l zărească prin umbrelele alburii și dense ale apei ce țîșnea sonor. Învinseseră Bahia și toți erau nespus de bucuroși. Începuseră meciul timizi, anchilozați de faima fotbalului brazilian. Bahia jucase excelent, dar părăsise terenul învinsă. Viorel era fericit fiindcă Bodea, lîngă care visase să joace, jucase astăzi așa cum visase el. Se înțeleseseră de minune și la sfîrșitul meciului un suporter entuziasmat îl dăduse flori lui Bodea și Viorel se bucurase. Apa parcă îl biciuia blînd. Stadionul încă fremăta de urale și prin tavanul băii se auzeau ca niște ecouri pașii miilor de spectatori mișcîndu-se pe loc, prelungind încă satisfacția scorului victorios, ca și cum dacă ar fi părăsit tribunele de beton, în stradă, bucuria aceasta s-ar fi micșorat ori s-ar fi stins. Pașii lor răsunau ciudat prin tavanul băii, ca niște aplauze grele. Zozo continua să lălăie și să se gîdile la subțiori, în hazul colegului său de linie. Se gîdila, semn că era încîntat de victorie, și cînta.

Viorel își amintea pasele aproape geometrice care-l legaseră de Bodea, țesătura fantastică de linii ce-i unise în tot timpul meciului. Balonul îi ascultase pe amîndoi și urmase ca un bolid, sau abia tîrîndu-se tot ce simțiseră și gîndiseră ei. Toată echipa „mersese" excelent, însă Viorel era încîntat mai ales că i se împlinise visul de a forma cu Bodea un tot armonios. Aceeași gîndire parcă îi condusese în atac și în apărare și încă îi mai răsunau în urechi uralele delirante ale spectatorilor în clipele cînd apărarea adversă sezisa invers ce realizau ei. Prin apa ce curgea albă, îl vedea pe Bodea frecîndu-și spatele cu săpun, și în același timp îl revedea pe gazon fentînd: zigzagul paselor îi revenea în minte uluitor de precis. Bodea, plin de săpun de sus pînă jos, învelit într-o spumă albă, fluiera mulțumit. „El nu se gîndește la mine, el poate și-a făcut numai datoria", se înspăimîntă Viorel, dar cînd ieșiră pe coridor, gata îmbrăcați, Bodea îl trase de ureche și-i spuse rîzînd: talentatule!

În fața stadionului Zozo trebui să treacă printr-un coridor de fete. Toate îl felicitau și el, politicos, le mulțumea. Fetele se cunoșteau între ele și erau foarte vesele.

Nevestele unor coechipieri mai vîrstnici, elegante, își așteptau bărbații, fericite.

★

Pe Iaroslava o întîlni, întîmplător, a treia zi, în autogară. Sala de așteptare, imensă, îl sufoca. Afară ploua intens și cerul era întunecat. Iaroslava, singură, stătea pe o bancă și mînca nuci. Cîțiva cunoscuți, foarte amabili, veniră în jurul lui și-l rugară să le povestească ce spuseseră brazilienii după meci, la banchet. Apoi comentară aproape fiecare minut și el nu mai putu să iasă din mijlocul lor. Cînd ieși luîndu-și „la revedere", Iaroslava plecase. Fugi spre teatru după ea, s-o ajungă, dintr-o întîmplare. Dar a doua întîmplare pe care o dorea acum nespus de mult, nu se mai întîmplă.

Ploua apăsător, des, cerul era întunecat, și toți stropii intrau în haine, mărunți și umezi. Era încă ziuă, însă geamurile caselor începuseră să se lumineze pe rînd, unul după altul. Mergînd prin ploaie, numai în haină, Viorel le urmărea, numărîndu-le. Oamenilor nu le plăcea întunericul căzut devreme peste oraș. Luminile geamurilor, imense dreptunghiuri, repetate, lăsau să se vadă în dreptul lor cum cădea ploaia de deasă. Pe sub porți, bărbați și femei, așteptau autobuzele orașului să se oprească în stații. Cînd ajunse în centru, Viorel era ud ca o paparudă. Și cînd intră la cantină, ieșeau aburi din el, albi.

Răci, și la jocul de cupă cu echipa minerilor din Baia-Mare nu-l duseră. Se simțea mai bine, nu mai avea temperatură, însă doctorii hotăriseră să rămînă în oraș și să să se refacă. El veni în fața clubului și le făcu semn cu mîna coechipierilor, cînd autobuzul se puse în mișcare, și le ură succes. Rămase în stradă cu nevestele care-și conduseseră bărbații și cu vreo douăzeci de suporteri. Venind spre centru, cu toții, trecură prin fața clădirii centrale a universității. Și acolo, pe trepte, Viorel o văzu pe Iaroslava răsfoind o carte. Se lumină de o mare bucurie și în primul moment voi să fugă la ea și să vadă ce carte citește. Nu se duse, îi fu rușine de nevestele coechipierilor și de suporterii care-l înconjurau gălăgioși. Doamna Varlaam își condusese și ea soțul la autobuz și acum o asculta pe nevasta antrenorului secund cum se face un compot de caise.

★

În jurul terenului numărul unu din parc se aflau la antrenamentul echipei de fotbal mai mulți spectatori decît la orice partidă oficială de rugbi. Antrenamentul se desfășura normal, fără eforturi. Era un fel de relaxare, înaintea jocului de duminică. Viorel, în pauză, se îndrepta în fugă, spre vestiare, să-și schimbe pantofii de tenis. Cel din stînga îl stringea. Prin gardul de sîrmă, lîngă gura de apă, o văzu pe Iaroslava ștergîndu-se pe față cu o batistă albă. Se spălase și acum se îndrepta alene spre terenul numărul doi, singură. Viorel se răzgîndi, nu mai merse la vestiar. Iaroslava era în costum de sport.

— Sărut mîna! îl spune el, rupînd cîteva fire de iarbă să aibă ce face cu mîinile.

— Bună.

— Mă mai cunoașteți?

— Cum să nu? De-atunci seara, de la struguri.

— Rîdeți de mine, duduie, zise el și se descălță. Pantoful din stînga îl stringea îngrozitor.

Ea se oprise și-l privea cum de-abia își ține echilibrul, pe dreptul, dîndu-și jos pantoful sting.

— Ce faci aici?

— Sînt la antrenament cu echipa.

— Da?! se miră ea.

— Da. Eu sînt Posmoc II! spuse el destul de mîndru, dar fără să fie caraghios. Dar fiindcă fata nici nu se bucură și nici nu se miră, continuă: joc centru înaintaș la Victoria... Dumneavoastră nu mergeți la meciuri?

— Cîteodată.

— Ce mai faceți? schimbă el vorba, convins că făcuse o gafă vorbind despre el. Se lăudase în fața ei și-i părea rău acum. Se lovea cu pantoful de tenis peste genunchi, încet. Ce mai faceți?

— Am ore de educație fizică. Va să zică sînteți centru înaintaș... Anul trecut juca altcineva.

— Nu mai joacă.

— Și ce face?

— A plecat la Sibiu, joacă în divizia B. A terminat și facultatea, continuă el, ca să arate că nu din cauza lui plecase acesta la Sibiu. Era un bun realizator, adăugă el.

— La revedere, spuse ea.

— Aș vrea să vă mai spun ceva, zise el, agresiv, de teamă că avea să n-o mai întîlnească iar pînă cine știe cînd.

— Spune-mi.

— Nu vă pot spune acuma... Trebuie să merg înapoi, la antrenament... Și, uitați-vă, se uită lumea la noi.

— Și ce-i dacă se uită?

— Aș vrea să vă spun altădată, mîine să zicem, dar sînt sigur că n-o să vă pot spune. Că n-o să veniți la întîlnire.

— Vrei să-mi dai o întîlnire? întrebă ea și lui i se păru că glasul ei sună teribil de ironic.

— Nu vă dau întîlnire. Tot n-o să veniți.

— Cu siguranță, mîine n-o să vin. Și nici polmîine. Am foarte multe ore. Dar de ce ești așa grăbit? Putem să ne întîlnim peste o săptămînă, tot aici, în parc. Am ore de educație fizică.

— Vă bateți joc de mine, duduie, spuse el, innodînd strîns șireturile pantofului ce-l ținea în mînă. Nu-i nimic, la revedere.

— Uite, zise ea, ca să nu te superi, așteaptă-mă peste două ore, la ieșire. O să-mi spui atunci.

El tăcu, speriat de perspectivă. Nu se gîndise niciodată ce-ar putea să-i spună imediat. Ce-o să-i spună peste două ore, habar n-avea.

— Lăsați! zise el, vrînd să pară indiferent, nu vreau să vă deranjez.

— Dar nu mă deranjezi cu nimic. Mergem împreună în oraș. Ce vezi deosebit în asta?

— Posmoc, te cheamă antrenorul! se auzi un glas de lîngă gardul de sîrmă.

Un „microb" impacientat vorbi parcă singur, fără adresă:

— Așa-s fetele...

Și tuși lăsînd să se înțeleagă restul.

Viorel i-ar fi dat cu mare plăcere două palme.

— Ești chemat, spuse ea. Atunci, m-aștepți. Dar sper că ești un om serios, nu mă lași să te-aptept eu. Să știi că nu-mi plac filmele polițiste și melodramele.

— Nu-nțeleg, spuse el, stînd în genunchi și încălțîndu-și pantoful.

— Am avut o colegă la Iași care discuta cu un fotbalist de la Penicilina. O ducea numai la filme polițiste și la melodrame. A cunoscut-o pe stadion. Și în prima seară a invitat-o la o melodramă cu muzică mexicană.

— Noi nu ne-am cunoscut în parc, prinse el curaj.

— A, da, la rînd, la struguri... La revedere.

El se îndepărtă foarte încet de ea, n-o luă la fugă să nu creadă cineva c-avea vreun motiv să se bucure. Nu trecu nici încruntat pe lîngă spectatori, să nu bănuiască un insucces. Trecu cît mai obișnuit, cît mai șters cu putință. Ca și cum s-ar fi reîntors acasă dintr-o mie de războaie și acum îl isprăvise pe al o mie unulea.

*

...Pe la sfîrșitul lui februarie se îmbolnăvi de gripă. N-o luă în seamă și boala se agravă. Fu internat în spital. Apoi doctorii conveniră că poate să-și petreacă acasă convalescența. Prea multă lume venea la spital să-l vadă, la toate orele. Pericolul trecuse și el fu dus acasă cu mașina „Salvării". O femeie de la cantină se angajă benevol să-i ducă mîncarea acasă.

Pereții camerei erau plini de fotografii tăiate din ziare și reviste de sport. Di Stefano, Iașin, Kopa, Sivori, Ozon. Deasupra patului îl pusese pe Bodea. De cînd plecase la București, îl luase însă de pe perete. În locul lui se afla acum Pele marcînd un gol în campionatul mondial din Suedia.

Seara veneau să-l vadă, și peste zi, diverși cunoscuți și necunoscuți. Îi aduceau lămîi și flacoane cu vitamina C.

Ar fi dorit să vină, printr-o minune, și Iaroslava. Atunci n-o așteptase, cum se înțeleseseră. Să nu creadă că e obraznic, așa cum probabil își făcuse prima oară impresia despre el. „Fotbaliștii vor succesul imediat, vor amîndouă punctele puse în joc", se spunea prin oraș și ea cu siguranță cunoștea aceste vorbe. El, dintr-o prostie copilărească, mărturisise că joacă centru atacant și se știa de toată lumea că centrii sînt cei mai agresivi și mai obraznici din echipă, cei mai bătăioși. Altfel n-ar duce echipa la victorii.

Noaptea transpira uneori abundent și, deși se afla în convalescență, aiura și visa foarte multe crime.

★

...Într-o joi spre seară, venind de la antrenament, o zări pe Iaroslava la grădina din parc, bînd bere, singură, la o masă. Sta cu halba în față și privea bărcile pe lac.

ION HOREA

Pădurea

Pădurea de cleștar și zgură...
Deasupra ei un colț de lună
De-o creangă s-a atins și sună, –
Și cîte ceasuri doar trecură ?

O noapte lungă de ninsoare,
Și-acum tăcere, alb, și parcă
De-o presimțire viitoare
Copacii negri se încarcă.

Încremenire și durată
Dramatic se întrepătrund,
Ca ntr-o iubire-nfrigurată
În care suflete-și răspund.

Mi-e poate gîndul prea în pripă,
Nu-i vremea, însă, vreau să-ascult,
Cum mugurii pe ramuri țipă
Și cum tresar, nu peste mult.

Acum, această-ntruchipare
Îi dă pădurii doar acel
Tărîm sonor închis, îmi pare,
În struna de violoncel.

Pia

Ai crescut și n-am băgat de seamă.
Unde-i jocul, unde-i căutarea
Gestului în care, fără teamă
Să deprinzi cu mine depărtarea ?

Liniște peste păpuși, tăcere.
Numai cărțile foșnesc pe-aproape,
Altceva pe fața ta se cere,
Altceva îți tremură pe pleoape.

– Din lumina care te-mpresoară
Și din visul tău ce nu-ntîrzie,
Doar un semn pe fruntea mea coboară
Și întoarce-mă-n copilărie !

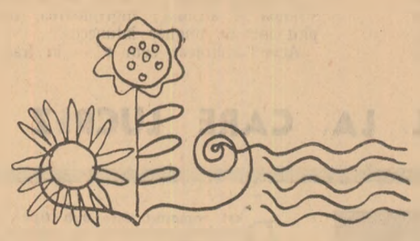

Drumul de țară

Trece-un om pe drumul de țară,
pînă-n satul din apropiere.
O să se întoarcă mai sub seară
prin întuneric și tăcere.

Iarna, vara, de dimineață,
cu luceferii ce întîrzie,
împrejmuit de zăpezi ori fîneață,
prin această cîmpie,

pe umăr cu o furcă ori o lopată
și-n buzunar cîte-o carte.
Spune-mi, drumețule tată,
ce ne desparte ?

Începuse asa-zisul sezon de canotaj, și matematicianul care devenise celebru mergînd în pantaloni scurți prin oraș și încălțat cu pantofi de tenis își reluase antrenamentele zilnice. Înconjura lacul de cîteva ori cu barca, vîslind în forță, spre satisfacția multor studenți, veniți special să-l vadă, stînd pe mal. Matematicianul se antrena fără nici un scop, în gol. Aici era și farmecul nebuniei lui pe care mulți o luau drept originalitate, fiindcă, în general, tot ce nu e normal, e considerat original. Nebuni fiind numai cei internați în spital.

Viorel se apropie de Iaroslava, gîndindu-se la matematician și la faptul că numai femeile care vor să fie acostate își găsesc pretexte atît de puerile, să stea singure la masă și să bea bere. Se așeză în fața ei, ca din întîmplare. Calculul nu-i reușí. Iaroslava privea bărcile amuzată.

— Sărut mîna, duduie ! zise el. Nu te-am mai văzut de mult.

— Dumneata erai ?! M-ai speriat.

— Îmi pare bine, zise el și comandă o halbă.

— Un grătar, domnu Posmoc, nu doriți ? E a-ntîia !

— Nu, mulțumesc ! făcu el semn cu mîna să fie lăsat în pace.

Stăruința chelnerilor de a-i face pe plac îl agasa.

— Nu m-ai așteptat atunci, făcu el pe victima.

— Am crezut că mai aveți vreo ședință tactică cu antrenorul, răspunse ea. Cunoștința mea de la Iași avea foarte multe ședințe tactice.

— Ne-a reținut puțin, e drept, se agăță el de ideea ce i se părea totuși prea firavă. Îmi pare nepus de rău.

— Știi că nu-mi place melodrama. Sau poate ai uitat ?

— N-am uitat ! bău el repede din halbă, să nu mai spună și alte cuvinte.

— Dacă-ți părea rău, mă căutai. Orașul nu e atît de fără sfîrșit.

— Mai bești o halbă, duduie ? Ca să ne-mpăcăm.

— Dar nu sînt deloc supărată, spuse ea, senină. Și bere nu mai beau, mi-a fost de-ajuns. Am primit un pachet de-acasă, am mîncat bine și, cum stau foarte aproape, am venit să beau o bere.

— Poate doriți altceva...

— Ești foarte drăguț, însă nu. Mulțumesc.

— Aș vrea să stăm puțin de vorbă.

— Putem să stăm. Chiar mai mult. Azi sînt bine dispusă.

— V-a amuzat matematicianul ?

— Nu. El — aș putea spune — m-a întristat. Am primit vești bune de-acasă. Am o bunică la care țin mult. Mi-a trimis nuci, foarte multe nuci. Vezi, fiecare cu bucuriile lui.

Plătiră nemțește, și plecară spre parc, spre blocurile cadrelor didactice de lîngă viitorul și adevăratul lac de canotaj al orașului. Ea avea buzunarele pline de nuci ; ținea mîinile în buzunare și se juca într-una cu nucile, lovindu-le unele de altele. Trecînd pe lîngă stadion el se gîndi că duminica trecută, marcînd golul al treilea, nu simțise nici o satisfacție. Victor'a era asigurată, conducea cu doi la zero și golul ultim îl marcase funcționărește. Și ea se juca mereu cu nucile, nespus de încîntată.

„Nu mă plictisesc cumva de fotbal ?", se întrebă Viorel. Dar nu jucase niciodată în prima reprezentativă a țării și nu-și verificase încă față de jucătorii altor naționale capacitatea sa adevărată. Dacă totul fusese pînă acum doar energie pură și puțină îndemînare ? Marcase, e drept, mult, dar și ratase. Și un mare jucător este acela care nu rătăcește într-o situație ce e sută la sută clară ; nu greșește unu la sută. Ozon, aflat singur cu portarul, marcase foarte calm în ultimul meci. El se trezise în aceeași situație de două ori într-o repriză, chiar duminica trecută, cu Progresul, și nu realizase nici măcar un punct. Ozon era un jucător mare, era un adevărat deliciu să-l vezi controlînd balonul.

— Nu-ți mai fă probleme ! zise ea, oprindu-se. N-ai putut să m-aștepți, n-ai putut, n-are rost acuma să-ți faci probleme.

— Da, zise el.

— Mie nu-mi place cînd doi inși se plimbă și tac, continuă ea. Fiindcă tăcerea e misterioasă și în ultimă instanță poate fi din două motive. Ori respectivii n-au nimic ce să-și spună, ori au prea multe. Adică : sînt îndrăgostiți amîndoi ori proști. În cazul de față e altceva ; îți faci probleme degeaba, pentru ziua aceea. Află că eu n-am venit deloc, vina este a mea. Am plecat cu o oră mai devreme acasă.

Vestea nu-l întristă pe Viorel, nici măcar nu-l surprinse. Îi părea rău că nu acceptase grătarul oferit de chelner.

— Nu mi-a fost teamă c-o să mă cucerești, așa cum mi-au prezis colegele cărora le-am spus că ne dădusem o întîlnire, fiindcă propunerea venise din amîndouă părțile. Cumva, nu ?

— Ba da.

— Și nici n-am vrut să nu vin, ca să te fac curios și să te pun pe drumuri. N-am venit fiindcă mi-am luxat ușor piciorul sting, și asistenta mi-a spus să merg imediat la un doctor.

— Ghinion.

— Sper că nu erai îndrăgostit de mine ?!

Întrebarea îl surprinse. Era prea frontală. Fusese îndrăgostit, da, dacă se gîndea bine. Fusese. Dar acum fata aceasta cu voce răgușită îi era total indiferentă. Și nu știa de ce. Și din vina cui. „Poate că atunci fusese numai o părere", se consolă. Ori poate fiindcă acum era lîngă ea, și împlinindu-i-se dorința, starea lui de indiferență era urmarea acestei mulțumiri ? Nu. Nu era nici mulțumit, n-avea de ce. Fata nu-l tulbura. Poate că nici nu dorise s-o întîlnească, nici în clipele acelea de mare singurătate ale bolii. Fusese doar un vis de a iubi cu adevărat pe cineva, și el crezuse că ea era fata visată.

— Sper că nu erai îndrăgostit de mine, repetă ea. „Nu știu", voi el să spună, să n-o jignească. Dar spuse :

— Nu, nu eram.

— Îmi pare bine. Dac-ai fi spus da, m-aș fi simțit prost.

Priviră rîul curgînd învolburat, cu ape grele. Fuseseră ploi mari în munți și apa tulbure și aproape roșietică se zbătea între maluri. Ea aruncă cu pietre în apă, să nimerească lumina reflectată, lunguiață, dreptunghiulară, ca o lamă de argint, a instalației de neon din vîrful stîlpului lîngă care se opriseră. Lumina tremura în apă, tăind-o în lat și în adînc, și pietrele aruncate de Iaroslava, lovind-o, parcă o îndoiau în acel loc. Viorel privea jocul ei gratuit, bucuros că găsește în gesturile ei o urmă de feminitate, care în vorbe dispăruse cu desăvîrșire. Dar se asigură, privind-o, că n-o iubea deloc, și nici n-o iubise. Nici vorbă. Ea era atît de aproape de el, jucîndu-se, încît ar fi fost de ajuns să întindă mîna ca s-o ajungă. Dar el se simțea ca un copac fără crengi și fără rădăcini.

Era cu ea și nu se mai gîndea la ea.

*

...Era seară și stadionul gol părea neverosimil. Ei urcau scările de ciment și își auzeau pașii, amplificați. Păși mai încet, instinctiv, și rîseră de această precauție inutilă ; doar nu mergeau să fure. Voiau să se odihnească în tribune, să nu treacă împreună prin parc la orele acestea cînd parcul devenea un fel de complice celor ce-l frecventau sau cel puțin îl traversau. Bănci lungi, paralele, curbe de lemn, patinate de ploi, hașurau plăcut imensitatea de beton a tribunelor. Călcînd pe ele, pașii căpătau o altă sonoritate, mai moale. Se întîlniseră atît de întîmplător la cabana din parc, încît părea că-și dăduseră întîlnire și fiecare ținuse dinadins să nu întîrzie un minut. De fapt era ziua cînd ea avea ore de educație fizică, și el antrenament, și n-ar fi trebuit să se mire, întîlnindu-se. Dar amîndoi fuseseră prea mirați, atît de mirați, că se putea lesne bănui că amîndoi se căutaseră, însă nu crezuseră că se vor întîlni chiar în acel moment. Nici unul nu voia să recunoască în sine că-l căutase pe celălalt, sau se lăsase ușor de găsit.

— Ce întîmplare, spusese el, nu m-aș fi așteptat !

— Nici eu, răspunse ea. Și totul rămase pe seama întîmplării și nici unul nu se gîndi că întîmplarea avea motive foarte motivate să se întîmple. Ei se mirau, cumva, sincer. S-ar fi așteptat poate să se vadă lîngă terenul unu, sau la poartă, nu aici în ușa cabanei.

Autobuzele ce treceau pe șoseaua de lîngă arenă imprimau tribunelor o ușoară vibrație. Viorel nu putea să-și dea seama dacă vibrația era reală, ori și-o închipuia el, asociind-o cu ceea ce ar fi putut s-o producă, cu mașinile. Stătea în picioare, în fața fetei, privind-o cum își deschidea geanta tip sport, în care încăpeau și cărți, și caiete, și rujul, și pieptenul.

— Pun pariu că ai cel puțin zece nuci în geantă, zise el, ca să spună ceva.

— Pierzi pariul.

— Nu cred. Pe ce să pariem ?

— Nu știu, zise ea, dorind neapărat să pună pariu. Știa că-l pierde.

— Nici eu nu știu pe ce, spuse el. Și nu mai puseră pariu și lui nu-i păru bine. Însemna că n-aveau nimic comun, nici să ceară ceva unul de la altul, nici să cîștige, nici să piardă. Ar fi putut baremi să-i prindă mîna și să vadă dacă mîna ei tresărea, ori avea un fior fierbinte, și mai ales ar fi putut să se convingă dacă mîna lui s-ar fi înspăimîntat ori nu. Așa, stînd cu mîinile în buzunar, se simțea foarte stăpîn pe sine.

— Vrei o nucă ?

— Nu, mulțumesc, răspunse el. Nu știa cîte nuci are, dar refuzase, mai ales pentru a fi rugat din nou. Iaroslava nu-l rugă.

— Stadionul fără meci și fără spectatori pare mort. Nu găsești ? îl întrebă ea. Și inutil.

Plopii foșneau, aliniați, în spatele tribunei oficiale. Frunzele sclipeau argintiu. Se lăsase noaptea și distanțele începuseră să se stingă.

— Mi se pare și trist, așa, continuă ea, spărgînd nucile, cîte două, în podul palmelor.

— Tănase spune că stadionul, noaptea, pare o vioară oarbă și mută. O catedrală fără credincioși.

— Cine e Tănase ?

Îi spuse.

— Îți plac comparațiile lui?

— Nu știu, răspunse el. Nu mă pricep la poezie. Îmi place mai mult proza. În liceu am citit foarte multe romane, adică nu chiar foarte multe, dar destul ca să mă convingă să mă înscriu la filologie.

— Nu de dragul de a deveni profesor te-ai înscris? rîse ea.

— Nu. Nu-mi plac profesorii, sînt plicticoși. Ca să fiu drept, m-am înscris convins că la filologie voi putea să citesc mult.

— Și?

— Nimic, răspunse el.

Se jenă să-i spună că acum n-avea timp să mai citească.

El se așeză alături de ea, cu mîinile încrucișate pe piept. Și Iaroslava îi aminti că în ziua cînd îi vorbise lîngă statuia din centru purta un pulover negru cu dungi verzi și stătea tot cu mîinile peste piept.

— O dată ți-ai pus palmele pe piept, una mai sus, alta mai jos, foarte cinematografic.

Viorel încruntă sprincenele, gîndindu-se că poate ea aflase de pasiunea lui mai veche pentru cinematografie. Ca să bareze o eventuală glumă, spuse că în liceu visase într-un timp să ajungă actor de film.

— De ce? întrebă ea.

— Așa, se fîstici el. Tu n-ai visat niciodată să ajungi actriță de film?

— Nu.

— Nu cred.

— Îmi pare rău. N-am nici un motiv să te mint și tu n-ai nici unul să nu mă crezi. Sau ai vreunul?

— N-am, n-am, se grăbi el să nege.

— Mie nu mi-a plăcut să citesc romane în liceu, poate de aceea n-am visat s-ajung vedetă de cinema.

— N-am spus vedetă...

— Cînd visezi, nu visezi s-ajungi figurantul care aduce tava... Visezi visul întreg, pînă la capăt. Nu visezi pe jumătate, degeaba negi. Ai visat s-ajungi vedetă de film.

— Uite că n-am ajuns.

— Ai ajuns o vedetă de fotbal.

— Nu-i chiar același lucru. Și nici în fotbal nu sînt vedetă. În primul rînd, vedetă, în fotbal, înseamnă cam altceva decît în film. Înseamnă egoism, capricii, și eu n-am un joc extrem de individualist. Și nu sînt chiar așa o mare personalitate.

— Faci pe modestul. Ești. Și dacă ești, trebuie să ai tăria să recunoști ceea ce ești. Dacă nu recunoști, înseamnă că ți-e frică. Și ți-ar conveni să te considere oamenii cu un grad mai puțin decît ceea ce ești, ca să fie mulțumiți întotdeauna. Fiindcă dacă te consideră cine ești cu adevărat, jucătorul numărul unu, au întotdeauna pretenții mari de la tine. Ți-e frică de pretenții, de faci pe modestul?

— Nu. Dar de ce mă anchetezi ca un procuror?

— Eu?

— Da. Am putea vorbi despre altceva.

— Despre stele?

— Și despre stele.

— Bine, Te-ascult.

El o privi cum mănîncă nuci și strîmbă din nas, era lipsită de orice sentiment al naturii. N-auzea nici plopii, care dincolo de idilismul ce i-a compromis în romane au un foșnet odihnitor, ca un susur enigmatic. După orele petrecute pe stadion alergînd, putea să inspire aerul răcoros al serii, dar ea, insensibilă, mînca nuci. Nu mai găsea nici un farmec în felul cum spărgea nucile. Poate că se neglija singură, pe sine, pentru a nu părea de un romantism desuet. Pentru a-și păstra arma de căpetenie, luciditatea. „De o fată care judecă fiecare chiloș, răsturnînd toate sensurile pe dos, e aproape imposibil să te apropi. E ca un arici", își zise Viorel. Erika nu se lăsase cucerită, îl cucerise ea, și altele la fel. Parcă era la modă: femeile să nu piardă timpul așteptînd. Nu mai aveau răbdare. Și poate se temeau să nu le-o ia altele înainte. Iaroslava însă părea că posedă o răbdare de fier. „Probabil voia să-mi demonstreze că sentimentele sale erau durabile", își zise el. De aceea în scurtele lor întîlniri nu se arătase niciodată încîntată peste măsură. Se temea oare de neseriozitatea ce ar fi putut s-o aibă o legătură cu el, ori pur și simplu nu-i dădea nici o importanță?

— Spune-mi ceva despre stele! vorbi ea.

Dacă-și bătea joc de el, putea să-i spună tot în bătaie de joc că stelele sînt clare și înalte, nespus de luminoase, că noaptea e vaporoasă și calmă și plopii sună. Nu știa însă precis ce se petrece în mintea ei, și ezita, învinuindu-se că pînă acuma nu încercase practic nimic pentru a se convinge ce gîndea ea. Avea și dreptate să nu-l ia în serios; de unde știa ea ce este în sufletul lui, cum să vorbească altfel cu el dacă el nu-i dăduse nici un semn din care să se înțeleagă ceva? Și nu-i dăduse fiindcă nici el nu știa ce e cu el.

— Spune-mi ceva despre plopi! zise ea. Sau despre stadionul acesta gol.

Îl îndemna să vorbească despre stele și plopi, de formă, ca de fapt el să vorbească despre altceva, sau nici măcar să nu vorbească, ci să-l prindă întîi mîna? Era o provocare spusă glumeț sau o invitație banală de a umple timpul cu o banalitate pe care o acceptau, neavînd ce face? „Femeile atacă, își aminti replica lui Vultur, de bună seamă auzită de la altcineva, și te obligă să te aperi, ceea ce înseamnă că te obligă să le ataci. Atacul este cea mai bună apărare", citase Vultur din Sportul popular, îndemnîndu-l să fie „isteț". Dar cu Iaroslava nu se puteau aplica mecanic aceste vorbe. Ea ar fi putut foarte lesne să te îndepărteze cu o ironie mai grea decît două palme. Să o prindă vulgar de mîini ,ar fi fost o insultă, nu adusă numai ei, ci și lui. Prea le prinsese pe altele de mîini, fără să simtă nimic. Acuma simțea că nu poate s-o prindă de mîini pe Iaroslava și înfrîngerea aceasta acceptată îl umplu de bucurie. Însemna că exista altceva în el, pe care îl căutase pînă acum inutil. Exista o frică ce-l încînta.

— Iaroslava, ce-ai zice dacă eu ți-aș spune ceva, zise.

— Asta și aștept, să-mi spui ceva. Dar să nu fie melodramatic. Spune-mi mai degrabă o glumă.

— Nu pot să sufăr glumele, se enervă el, amintindu-și de negriciosul care-i spusese ei bancuri pe banca din Piața Libertății. Toate bancurile sînt neserioase.

— N-ai umor, spuse ea. De ce vrei tu ca toate lucrurile să fie foarte serioase?

— E o pierdere inutilă de timp, s-asculți bancuri.

— Mai bine să n-asculți nimic? Nu-i o pierdere mai mare? Crezi că o prostie auzită nu e un cîștig? Dar stai puțin, domnișorule, dumneata ești om serios? Nu-ți pierzi niciodată timpul de pomană?

El se întoarse cu fața spre plopi. Sigur că ea făcea aluzie la seriile inutile petrecute prin cofetării și restaurante, la prieteniile lui zgomotoase, la faptul că de la o vreme îi plăcea să se audă lăudat, mă rog, îl înțepa glumind, dar îl înțepa, și acest lucru nu-i convenea. De ce să se amestece în treburile lui, n-aveau nici o obligație unul față de celălalt. Făcuse foarte bine că nu-i spusese mai înainte ceea ce voise să-i spună: ea acum ar fi avut o putere și mai mare de a-l întreba despre el.

— Spune-mi, domnișorule, acuma nu-ți pierzi timpul de pomană? Stăm amîndoi, singuri, într-un stadion, noaptea, fără nici măcar să ne cunoaștem, fără să ne vorbim serios nici măcar despre stele, fiindcă sînt convinsă că și despre stele se poate vorbi serios, fără să avem vreun sentiment unul față de altul, nici măcar de prietenie, și asta nu înseamnă timp pierdut de pomană? Dacă ne-ar vedea cineva știi ce-ar crede despre noi?

— Nu.

— Nu fii naiv! Ar crede ceea ce se poate crede în asemenea împrejurări. Ceva foarte precis.

— Te rog să mă crezi, pe cuvînt de onoare că eu nu m-am gîndit la așa ceva, spuse el, foarte hotărît să-i alunge orice bănuială.

Și aproape cu teamă se uită în jur să vadă dacă nu-i pîndește cineva. Nu era nimeni. Doar ei.

— Oamenii sînt proști, spuse el, se gîndesc numai la prostii.

— Dar tu ce-ai gîndi, văzînd unii în locul nostru? Hai, e amuzant să aflu ce-ai gîndi.

— Sînt mai multe posibilități. Cea mai simplă: c-ar fi doi îndrăgostiți. Altele, nu-mi vin acuma în minte.

— Ai citit romane, îți place epicul, mă mir că nu mai găsești. Oricum, sînt sigură că nu te-ai gîndi bunăoară că el, să zicem, se află pe stadion din întîmplare, sau din teama de a nu fi văzut împreună cu o fată în altă parte, în parc, să zicem, ori la teatru. El stă la aer, și respiră, deci nu pierde timpul de pomană, respiră, se odihnește și o lasă pe ea să vorbească și să creadă ce dorește. Dar ea nu crede nimic, crede numai ce face cu adevărat și pentru care a acceptat să vină cu el în tribunele stadionului, crede ceea ce face: adică sparge nuci, și le mănîncă.

— Atunci, dă-mi și mie o nucă ! zise el furios.

Nu se gîndise să vină în tribune și să respire. Și pe ea s-o aducă cu el să-i țină de urît. Pierduse mult timp în viața lui și nu-i reproșase nimeni nimic. Dar cînd venise aici nu-i trecuse prin cap că vine să respire, cum zicea ea, să piardă timpul. Venise, nici el nu știa precis pentru ce, în orice caz nu să respire. Putea să stea acasă, întins pe pat, cu fereastra deschisă și să respire. Ea acceptase să vină și să piardă inutil timpul, motivînd față de ea că venise să mănînce nuci. Adevărul era însă altul, se înfurie el, și de-aceea îi ceru nuci. Adevărul era că inutilitatea acestui timp avea un strat foarte batjocoritor pentru el. Inutilitatea timpului trebuia să aibă ceva util. Și un lucru ce pentru unul era rău, pentru altul era util, deci timpul în esență nu era niciodată inutil. Depindea cum îl folosești. Ea îl folosise bătîndu-și joc de el, aceasta fusese toată pretinsa filozofie care o îndemnase să-i accepte invitația. Dar ce-i făcuse el de-și bătea joc de el? Geloasă nu putea fi: ca să fie geloasă ar fi trebui să țină cumva la el. Or, ea îl batjocorise pe față, spunîndu-i pînă la urmă răspicat că venise cu el doar să mănînce nuci.

— Dă-mi încă o nucă! repetă el.

Iaroslava îi mai dădu o nucă și el puse nuca pe o treaptă a scării de beton din stînga lui și o lovi cu pumnul s-o spargă. O izbi însă cu atîta putere și sete, încît o făcu praf. Luna lumina intens, aproape roșie, plină. Viorel își privi marginea palmei și văzu că pielea fusese aproape zdrențuită, cojile de nucă îl tăiaseră destul de adînc și sîngele curgea bogat. Dar nu simțea nici o durere.

Ea însă se înspăimîntă și îi prinse mîna cu mîinile ei s-o vadă mai de aproape și să oprească sîngele. El uită că rana îl enerva și nu-l durea de loc, uită și începu să se valete. Și uită și ea, ținîndu-l de mînă, ce trebuie să facă să oprească sîngele; știa că voise să-i pună pe rană ceva, dar nu mai știa că batista. Fu o secundă cînd amîndoi uitară de ei și își amintiră, reproșîndu-și fiecare sieși, că toată seara se mințiseră singuri și nu voiseră să recunoască de loc că se mint.

— Nu-i nimic, nu-i nimic, îmi trece, zise el, dar ar fi vrut să nu-i treacă, să rămînă așa, cu mîna în palmele ei, să-i curgă sîngele și să nu se mai sfîrșească niciodată din curs.

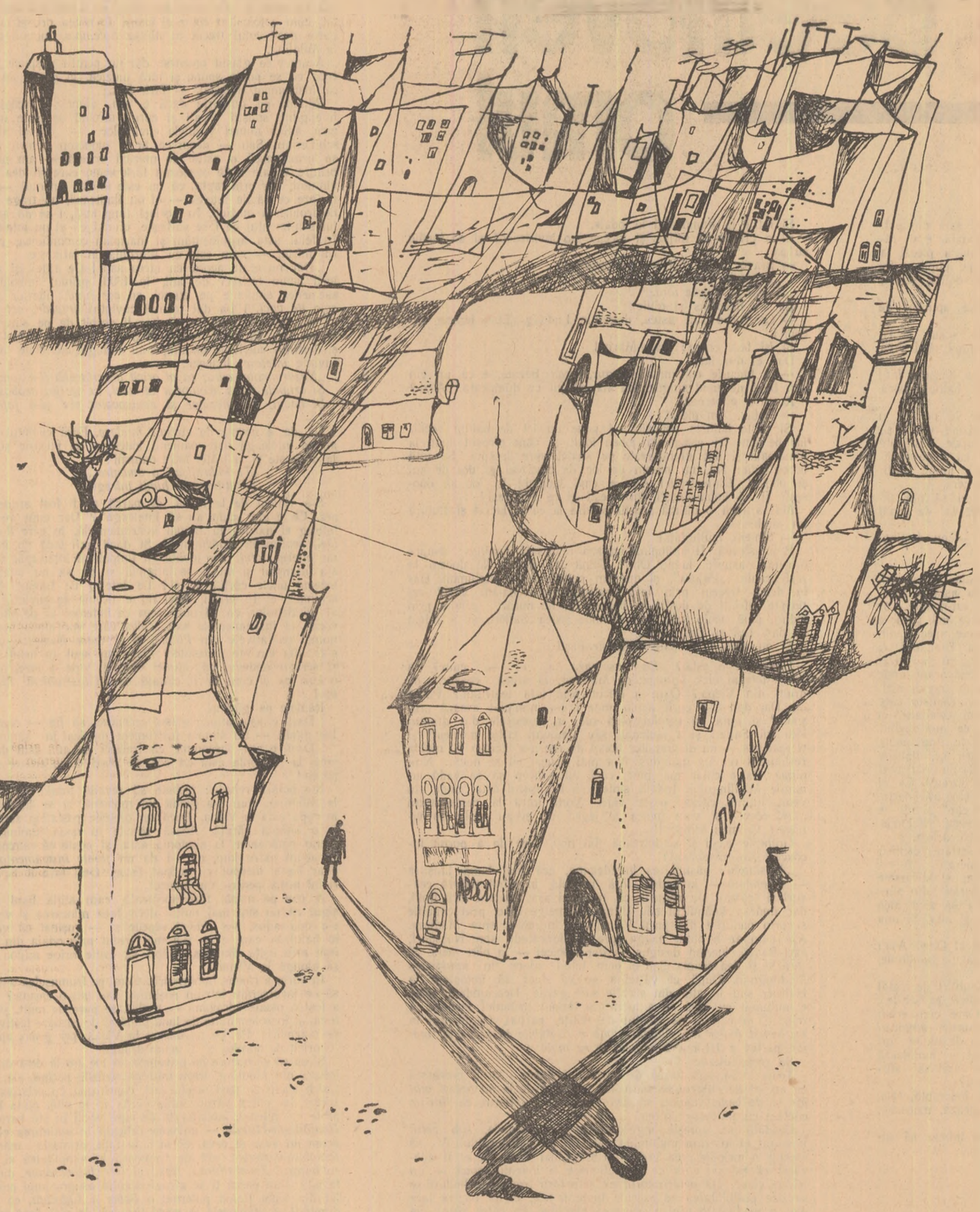

Desen de EUGEN MIHĂESCU

Beethoven omul

Înfășurat bine în palton, aleargă cu pașii lui mici și iuți, spre teatru: Da, bine am făcut că l-am ascultat pe Breuning și am pus fracul cafeniu cu nasturi strălucitori. E un moment festiv: după atîția ani mi se reia, în sfîrșit, *Fidelio*. Și încă pentru onomastica și în prezența împărătesei. Dar cel mai important lucru este debutul adolescentei geniale, Wilhelmine Schröder în rolul Leonorei. Este într-adevăr un moment festiv!

Aruncă o privire pe cerul înalt și rece de noiembrie: parcă și el e festiv! Nu, nu e lună, dar de undeva de aproape, briza ei e risipită ca o pulbere de argint răcoros, ușor umedă, deasupra orașului, și îl argintează cu apă lunară, vag albăstrie.

Va să zică l-am înfrînt pe domnul director al teatrului, și îmi voi dirija singur opera. Să arătăm că surzenia — că nici un beteșug, afară de unul moral — nu poate sili pe om la divorț cu viața. E o scornire infamă cum că — după întreruperea repetiției de acum două săptămîni, pentru că n-am auzit ce face orchestra — domnul dirijor „en titre“ al teatrului, Umlauf, a repetat în lipsa mea cu orchestra, pregătind-o pentru astăseară. E o născocire infamă!

A ajuns la teatru. Ah, ce freamăt e în sala în vișiniu aurit, inundată toată de lumina sutelor și sutelor de lumînări aprinse în candelabre!

E pe scenă. Își potrivește și mai bine lornionul și privește încordat prin ochiul cortinei lăsate. Caută. Pe cine caută? Ah, uite-o! Neîmbătrînita logodnică în eternitate a bătrînului Beethoven!

Oho! Acolo, în loja din dreapta lojii imperiale, e domnul Salieri! Acrul septuagenar speră poate o cădere? Nu-i ajunge că de jumătate de veac e vremelnicul stăpîn muzical al Vienei, al Austriei? Dar cine e domnul elegant de lîngă el? Dumnezeule! Rossini! A venit totuși tînărul biruitor care ne-a cucerit Viena cu operele sale, scăpărătoare de frumuseți melodice, luminoase! Va vedea îndată ce înseamnă muzica germană, față de muzica italiană, bună desigur și ea, cîtă vreme nu vrea să ne italienizeze. Și va înțelege că publicul nostru — cît e el de mălăieț — nu se lasă multă vreme mulțumit cu simpla frumusețe, fără idei, fără frămîntări, așa că vine ea ziua cînd un muzician talentat și om bun și delicat, cum este Rossini, vizitînd pe un Beethoven, nu-l va mai găsi în halul de sărăcie în care m-a găsit zilele trecute că a izbucnit în lacrimi... Ah, e și „temutul critic muzical“ aici și sînt consorții săi...!

— Maestre, e anunțat echipajul majestății sale și domnul Umlauf vă roagă să ocupați locul la conducerea orchestrei.

Trezit din gînduri, zîmbești citind bilețelul pe care ți l-a scris... cine e oare acest elegant funcționar superior?

A apărut și Wilhelmine, în costumul Leonorei. A privit și ea o clipă prin ochiul cortinei, și acum îți face o piruetă ștrengăresc-grațioasă:

— Maestre!

— Oh, Wilhelmine!

Și îi săruți mîna:

— Nu, nu e un simplu sărut cavaleresc, scumpă Wilhelmine, ci unul omagial, al compozitorului pentru interpreta principală. Ți-aș săruta glasul, dar nu e posibil... iar gura... nu îndrăznesc.

Și rîzi — rîsul tău gros, spart, hohotitor.

Rîde și ea, dar numai după o clipă scrie pe carnetul tău de conversație:

— Majestatea sa trebuie să sosească dintr-un moment în altul, și o împărăteasă nu poate fi lăsată să aștepte.

Tu o privești mirat și nu ești de loc grăbit să treci la pupitru.

— Nu poate fi lăsată să aștepte? Nici chiar cînd o Wilhelmine Schröder stă de vorbă cu un Beethoven???

Și lovind-o ușor peste obraz:

— Cine e Wilhelmine Schröder? Ea sau dumneata? Al cui e glasul? Al ei sau al dumitale? Sau, poate cumva ți l-a „conferit“, și ți-l poate lua înapoi prin decret imperial? Hahahahaha! Hohohohohoho!

Și îi mai săruți o dată mîna:

— Nu, nu mîna o sărut, ci omagiez maturitatea artistică, maturitatea artistică. Auzi, la șaptesprezece ani asemenea maturitate artistică? Șaptesprezece ani!! La vîrsta asta — sînt treizeci și cinci de ani de atunci — eu am venit la Viena, ca abia să iau lecții la Mozart, marele Mozart...

Și ai chef de vorbă.

Lumea pe scenă se agită febril. În jurul tău, bași, baritoni, tenori, cîntăreții în personajele tale: Pizaro, Florestan, Jacquino... toți în costume, cu peruci... Tu îi vezi o clipă doar, doar o clipă, căci aici, în fața ta stă, uite, această minune vie. De unde scoate eroismul și grandoarea Leonorei, făptura asta mignonă, cu ovalul palid al obrăjorilor? Nasul ușor acvilin îi este nițel prelungit, pleoapele sînt grele. Cum sînt oare ochii Wilhelminei? Și îi privești și mai atent: căprui parcă! Dar au castitatea celor albaștri-cenușii, și flacăra gheenică a celor negri...

Ea ezită, apoi îndrăznește, și scrie:

— Pînă începem, ne-ar trebui un pic de singurătate, ca să intrăm în personajele dumneavoastră... să le încălzim...

Tu citești, îți tragi o palmă peste frunte, — cum de nu te-ai gîndit la asta? — urezi tuturora succes, în formula veche „frînge-ți ciolanele și gîtul“, și părăsești scena. Cobori scăricica spre orchestră pentru ca, pînă începe, să te tupilezi printre colegii instrumentiști, care stau în spațiul dintre scenă și sală. Dar ei te-au zărit, și se ridică, înfiorați, în fața ta.

Te simți încurcat:

— Vă rog... oh, vă rog, ședeți.

Și te așezi și tu pe un scăunel printre ei, bucuros că locul în care te afli face ca — pînă vei urca pe podium — să nu fii văzut din sală. Lumînările ard la fiecare din pupitre, și sus, la pupitrul tău, arde lumînarea într-un sfeșnic de argint. Sala — asta se simte pînă aici — sala freamătă de așteptare.

Concert-maestrul îți amintește pe un bilețel că ar trebui să urci: apariția majestății sale să te găsească la pupitru.

— Bine!

Și urci, fără să întorci fața spre public.

Concert-maestrul îți face un semn să te întorci cu fața spre sală, căci chiar în clipa asta a apărut majestatea sa!

Lucrul se și simte din fluturarea stîrnită subit ca de o ridicare a sute și sute de oameni, care întorc capetele spre loja imperială. Bine, ne întoarcem și noi cu fața spre sală, deci și spre loja imperială: o mare de oameni încremenită în picioare! O clipă numai. În clipa următoare, toată lumea s-a așezat... Liniște, liniște...

Tu ești din nou cu fața spre orchestră. Instrumentiștii privesc la tine, la știme, iar la tine, în așteptare încordată. Te aduni, te concentrezi. Lumina lumînărilor de la pupitre face fețele muzicanților și mai festive.

Ridici bagheta, îi cuprinzi cu o privire pe fiecare și trimiți fiecăruia fiorul și indicația. Și acum, gata! Porți instrumentele și pe instrumentiști — dar și pe tine însuți — pe fluturarea luminii pe care o simți pe chipul tău.

Ciudat — și îți zîmbești — ciudat! Eu sînt, în clipa asta, doi. Unul care conduce, și încă unul, compozitorul: întîiul nu numai că viscolește uvertura, dar e și el purtat pe undele ei. De pildă, adineauri, la *allegro*, parcă s-a lungit și, gata-gata să sară peste pupitre, cu coama de păr zburlită, în vînt, și cu aripile fracului fluturînd, voia parcă să înceapă un fel de navigare în cupola teatrului; iar acum — la *adagio* — se strînge în sine, și, cu coatele lipite de trup, alintă și mîngîie fiecare notă, fiecare notă. Simte cum fiecare sunet, scos din semnele acele negre de sub lumina lumînării, e trecut prin sîngele propriu, îmbăiat în el, și dat oamenilor din orchestră, ca să-l dea mai departe sălii, care stă cu răsuflarea ținută și și mai mai departe, dincolo de ziduri, tuturor oamenilor, în lumea toată, în timpurile toate. Iar al doilea Beethoven — compozitorul — e nemulțumit, nemulțumit pînă la sînge. Nu-i place, dar de data asta nu-i place nici de doi creițari, uvertura. E a patra variantă, dar parcă nici nu e o uvertură a operei, ci ceva străin, cu totul străin. În loc să fie ceea ce, cu ani în urmă încă, am hotărît că trebuie să fie în general o uvertură — adică „opera în chintesență“ — aici, poftim, parcă liniștesc și asigur pe „onor spectatori“: „Nu vă îngrijorați, vă rog, și nu vă temeți! Tot ce veți vedea tragic în opera care urmează, va sfîrși, pînă la urmă, cu bine“! Dar unde e în uvertură zbuciumul, lupta?

Uvertura s-a sfîrșit. Lași mîinile căzute în jos, capul pe piept, pleoapele pe ochi.

Gîndurile, însă, merg la uvertura în cea de a doua variantă. La ea ar fi trebuit să rămîn. E limpede: forma inițială — Leonora I — nu are adîncime; iar varianta a III-a, deși este, să zicem, model de clasicitate, nu are prospețimea și elanul tumultuos al variantei a doua. Așadar trebuia să fi rămas la Leonora II, deși era despletită. Puteam s-o trag puțin înapoi din revărsarea peste țărmuri. Da, la ea ar fi trebuit să rămîn...

Cortina lăsată după actul întîi se ridică — pesemne că sala aplaudă — se ridică o dată și încă o dată, și încă o dată cîntăreții apar la rampă. Concert-maestrul te întoarce cu fața spre sală să mulțumești și desigur să te înclini în fața lojii imperiale.

Te întorci.

Dumnezeule mare!!! Ce e asta? Umlauf!! A stat ascuns undeva la spatele tău! Așadar el a dirijat? Și tu erai un măscărici ridicol și tragic, mișcînd surd, hilar, un bețișor ce se credea baghetă, în văzul lumii, în văzul femeii iubite, în văzul lui Rossini, în văzul lui Salieri...

Stă cu ochii privind rătăcit sala care aclamă. Dar asta ține o fulgerare. Apoi sare de la pupitru în orchestră, și fuge prin labirintul de sub scenă, urcă și e în culise, printre cîntăreții care se pregătesc pentru actul următor.

Acum e pe stradă. Îl primește noaptea rece de noiembrie, Schindler e lîngă el, ținîndu-i paltonul și jobenul. Dar de unde a apărut, ca umbra proprie, acest Famulus nesuferit de devotat? N-am nevoie de palton și de joben! Nu mai am nevoie de nimic!

Cu pasul scurt, și mai repede ca întotdeauna, aleargă, aleargă, gonește pe străzile negre și umede de toamnă, presărate cu oazele mici de lumină săracă, ale felinarelor rare. Părul în vînt, redingota în vînt, obrajii biciuiți de picuri reci. Plouă oare? Sau i se pare? Și oare ține ochii deschiși, sau umblă cu ei închiși, ca somnambulii? Sau poate că totul e vis? De ce se ține Schindler ăsta după mine și încearcă să-mi pună din mers paltonul pe umeri? De ce e în urma mea ca o umbră? Parcă ar fi cîinele cel negru care s-a ținut după Mozart în noaptea cu Requiemul, preludiu al morții sale!

A ajuns acasă: a urcat scara putredă de lemn, scîrțîitoare, strîmbă și strîmtă; îngrijitoarea, bătrînă, s-a speriat și s-a pitit într-un ungher întunecos.

Acum, îmbrăcat cum e — în frac, pantaloni scurți de mătasă, pantofi de lac cu toc înalt și fundă, ciorapi lungi de mătasă — se trîntește în pat și trage plapuma peste capul aprins. Mă voi lăsa stins, stins... În zadar stă imbecilul de Schindler acolo în bucătărie și șușotește cu îngrijitoarea — îl simt, îl simt. În zadar stă și așteaptă. Ce așteaptă? Nu mai e nimic de așteptat. Nimic! Nu mai am de spus nimic, nimănui nimic... Nu mai am nici o socoteală cu nimeni și cu nimic... Ca acum douăzeci de ani, la Heiligenstadt... cînd am scris Testamentul... Acum însă... Viena... Viena 25 noiembrie... 1822... Am tras plapuma peste viață...

Și își trage și mai tare plapuma peste cap.

. . . .

Cît a dormit? Dar oare a dormit? Dă ușor la o parte plapuma, privește în gol, și își pare descins dintr-un fel de călătorie lungă, lungă, în mari depărtări, lungă, lungă și tare depărtată...

Deodată își amintește ceva, zvîrle plapuma și sare din pat.

Prin fereastră privesc zorile, cenușii încă. Odaia e o răvășire mizerabilă, așa cum a lăsat-o aseară ,cînd a plecat la teatru: pe masă, pe jos, pe scaune, pe pian, pe pupitru, foi amestecate, partituri, pene cu urme de cerneală, notițe, schițe, haine, bucăți de pîine uscată...

Trebuie făcut ordine! În mine s-a făcut. Ne apucăm de lucru!

E dintr-o săritură în fața ligheanului de pe scaun și își toarnă în cap toată căldarea cu apă, ca întotdeauna cînd vrea să se învioreze pentru lucru.

Dîrdîind de frig își zîmbește: Puteam să mă dezbrac întîi și pe urmă să-mi torn apa, nu să ud leoarcă hainele astea de gală.

Le dezbracă, îmbracă repede hainele pe care le poartă în casă, haine ponosite; încalță un fel de ghete-cizme vechi, și, gata să înceapă lucrul, se proptește cu picioarele desfăcute larg pe dușumea — parcă împlîntate puternic, ca niște rădăcini înfipte adînc în pămînt — strînge pumnul, înfige dinții în pumn, apoi îl ridică amenințător și mîrîie spre cer:

— Pe mine?! Pe mine, mă!?! Pe mine vrei să mă îngenunchezi, tu ,destin nenorocit și prost ce ești, vai de capul tău!

Și parcă gata să se încaiere — disprețuitor — cu destinul potrivnic, slobozește un hohot de rîs:

— Hohohoho! Hohoho!

Și se hotărăște: voi relua lucrul la Simfonia cu coruri, părăsită cam de multișor. Ba nu, nu la simfonia asta, a IX-a, voi lucra. Ci, după desperarea prostească de azi-noapte, ar trebui să încep — în sfîrșit — un Faust la care mă gîndesc de cîtva timp și pentru care a venit zilele trecute special din Leipzig Rochlitz, să-l comande pentru editura Breitkopf & Haertel! Păcat că eram într-o zi proastă de tot cu auzul și cu irascibilitatea, și era și gălăgie mare la restaurant unde ne-am întîlnit așa că l-am necăjit pe Rochlitz cu nervii mei. Da, da, la un Faust voi lucra. Dar nu cu un Mefisto care ispitește, *oferind* bucuriile vieții pe prețul lumii celeilalte, ci cu unul mai primejdios — unul cum este cel ce m-a vizitat azi-noapte, îndemnînd la neîncredere în viață și în tine însuți. Ba chiar la părăsirea vieții, pentru că... Pentru ce, bătrîne Ludwig van Beethoven? Pentru ce? Pentru că nu mai poți dirija o orchestră, sau pentru alte asemenea dureri! Ca și cum drumul la viață, și la bucuriile ei, duce pe o singură poartă.

Începe să lucreze, ca de atîtea ori, întîi „în cap“ și nu se așază la pian să încerce pe clape ceea ce gîndește. Nici măcar la masă nu se așază, ca să aștearnă primele schițe.

Deodată se îndreaptă spre pupitru. Deschide sertare, caută... Alege... caută... Da! La Simfonia a IX-a voi lucra.

A scos toate notițele, schițele, primele forme, și diversele variante. Dar acum va lucra numai la *Oda bucuriei* din simfonie. Uite, o primă formă încă din 1793! Va să zică încă acum aproape treizeci de ani... Și altă formă, și alta. Și una din 1814 și alta din 1817 și...

Își duce la pian tot materialul, nu numai cel al Odei. Așa! să intrăm întîi în climatul a tot ce am lucrat la simfonie, căci Oda doar nu e ruptă din senin...

Și-a potrivit bine ochelarii cu ramă și brațe subțiri de metal și lasă privirile să alerge pe însemnări, pe partituri, pe schițe... Acum ridică privirea și rămîne cu ea dusă: Oare cum eram eu atunci cînd am creat partea asta? Se întunecă amintindu-și. Tocmai îi scrisese lui Zmeskall: „Aș vrea de multe ori să sfîrșesc cu viața...“ Dar îndată un zîmbet îi luminează chipul: Cam des, domnule Beethoven, cam des vrei să sfîrșești cu viața! Nu cumva e o simplă cochetărie?

Se uită din nou în partitură, și pe nesimțite îndreaptă, taie, adaugă, reface, se bucură, se întristează, fredonează, mormăie, mîrîie, gesticulează...

Gata! Ajunge! Acum că ne-am pus la cale inima, să lucrăm numai la partea vocală, la *Oda bucuriei*.

Scrie, cîntă, șterge, scrie... Bun! Bun!

Trece, peste intrarea baritonului:

„O, prieteni, nu aceste tonuri
Ci altele, mai luminoase, să cîntăm!“

și dă drumul mîinilor pe clape, și glasului:

„Bucurie, scînteie cerească,
Fiică din Elizeu,
Îmbătați de fericire
Pragul tău, noi îl pășim.
Vraja ta, unește iară...
Vraja ta, unește iară...“

Nu obosește scriind, cîntînd, scriind, ștergînd, scriind și ștergînd și scriind iar, cîntînd din nou, și din nou, o dată, și încă o dată, o formă și alta, și încă una:

„Vraja ta unește iară...
Vraja ta unește iară...“

Și alta:

„Bucurie, scînteie cerească,
Vraja ta unește iară...
Te îmbrățișez, o, omenire,
Sărutu-acesta lumii întregi.“

Încă o variantă la:

„Vraja ta unește iară...
Vraja ta unește iară...“

A sfîrșit. Asta e forma definitivă. Dar își răspunde:

— Provizoriu definitivă! Și cîntă altă variantă:

„Vraja ta unește iară“

Și alta:

„Vraja ta unește iară!“

Gata!

Și se ridică de la pian. Asta e! După ceasuri și ceasuri de lucru, aici rămînem!

Fericit-recunoscător — nu știe singur cui — se repede la pian, se apleacă și îi sărută clapele, apoi își lipește obrajii de fildeșul răcoros, se ridică, sare în mijlocul odăii, și, așa, — în hainele astea ponosite, ca de cerșetor, și încălțat în niște ghete-cizme ca bărcile sparte — începe să țopăie, fericit, fericit, fericit! Țopăie și urlă:

— Bravo, bravissimo, bravissimo — bravissississimoooo!

Știe el cui îi strigă „bravo-bravissimo“: lui însuși! — Pentru că Oda e bună.

Și, drept recunoștință și admirație, își apasă deodată dosul palmei de obrazul drept, tare-tare, și acum își duce palma la gură și și-o sărută.

— Bravo-bravissimooo!

Și începe un fel de dănțuire. Apoi, în plin țopăit, urlă:

— *Frau* Bertha! *Frau* Bertha!

Bătrîna, care l-a auzit tot timpul cîntînd, lovind pianul, țopăind, vorbind singur, strigînd, nu s-a mirat: așa e dumnealui cîteodată cînd lucrează. Slavă domnului că lucrează! Înseamnă că e sănătos, că-așa cum arăta azi-noapte, cînd a venit acasă... morții arată mai bine!

Și intră la dumnealui în odaie.

El o prinde de mijloc și începe s-o învîrtească și să țopăie cu ea:

— Bravo, *Frau* Bertha, bravissimo!

„Vraja ta unește iară...
Vraja ta unește iară...“

Ea s-a desprins și gîfîie:

— Ce vorbe sînt astea, domnule Ludwig. Eu-s femeie bătrînă!

Și își face cruce: Jesus-Maria!

Dar el n-o lasă.

— O bucurie consumată singur, *Frau* Bertha, e ca un vin bun băut de unul singur. De aia dănțui cu dumneata! Auzi?

Acum o eliberează.

— Gata... Am plecat!

Și peste hainele ponosite își pune un fel de palton vechi, iar pe cap își așază un joben înalt și cam pleoștit luat la nimereală și dat ștrengărește pe spate, spre dreapta. Se uită în oglindă: Nu, nu părem de loc de cincizeci și doi de ani și obosiți. Dimpotrivă! Așa e cînd lucrezi! În loc să obosești și să îmbătrînești, întinerești și te înviorezi!

Mai aruncă o ultimă scurtă privire la ce a lucrat și flutură un zîmbet:

— Sîntem mulțumiți!

E pe stradă. Îl întîmpină amiaza revărsată luminos asupra orașului, asupra lumii. Oho! Plină zi! Bun! Ne ducem la restaurantul „Pajura“, și mîncăm pentru șapte săptămîni. Dar în drum trecem prin fața teatrului unde ne-am văzut azi noapte înfrînți de destin și batjocoriți, ne oprim, privim prin ziduri, pînă acolo sus, la loja unde ședea Salieri, și îi rîdem în nas. Lui și Destinului!

Și cu mîinile la spate ,grăbește pașii...

Dar ce este asta? Se înserează și el — cum? a ajuns tocmai aici, aproape de Mödling, la atîtea ceasuri de drum din Viena? Oare a trecut prin fața teatrului? Parcă da. Da, da! S-a oprit acolo unde i s-a întîmplat aseară „rușinea“ și gata să trimită pînă sus, în ferestrele din dreptul lojii lui Salieri și a amicului său „temutul critic muzical“ și și mai sus — un disprețuitor hohot de rîs; n-a făcut-o. Și nici la restaurant nu s-a mai dus. N-a mai apucat să se ducă. Nu-i nimic. Ba e chiar mai bine, căci, uite, încep să se vadă luminile Mödlingului. Îndată sîntem în tîrgușorul ăsta, unde am venit ultimii cîțiva, peste vară. Vom intra la restaurantul „Trei corbi“ și vom mînca în lege. Ah, și au acolo un vinișor! Ce mai vinișor!!

Grăbește pașii și se întreabă din nou, cum de a pornit încoace? Are răspunsul:

...E simplu: găsind, ca întotdeauna, cea mai bună liniștire — și odihnă — în umblet fără de țintă, în plină natură ceasuri și ceasuri, s-a pomenit că, mergînd așa, aparent fără țintă, dar undeva înlăuntrul său știind că merge bine, prin cîmpiile și prin pădurile din jurul Vienei, s-a îndreptat spre Mödling. Așa cum ar fi putut merge spre Heiligenstadt, spre Nussdorf, sau Baden, lucrînd desigur — după obicei — în plin mers. Și fără să-și dea seama cînd și cum, uite-l ajuns în apropierea Mödlingului. După ce va cina, se va duce să înnopteze la Haffner sau la alta din vechile sale gazde. Deocamdată, însă, e mulțumit cu ceea ce a lucrat în timpul mersului încoace. A refăcut, în cap și pe caietul de notițe, parțial, fragmentul în *mi bemol major* din *Adagio molto e cantabile* în *si bemol major*, partea a III-a a Simfoniei în *re minor*:

Să recapituleze:

Tema întîia, sub forma de variațiuni libere, va fi presărată cu un fel de pulbere selenară, iar tranziția de la *mi bemol major* la *do bemol major*, să dea ascultătorului fiorul, ca într-un contact cu universul întreg.

Deodată se oprește îngrijorat în plină cîmpie, sub cerul înnourat în înserare înaintată: oare nu i-a dat cornului IV să execute o melodie prea grea? Ei și? Chiar dacă nu ar fi adevărat că este în curs de perfecționare, o invenție nouă — un fel de clape, atît pentru corni cît și pentru trompetă, dîndu-li-se se zice posibilitatea să execute toate notele, el tot nu va face nici o modificare pentru ușurarea execuției de către corni. Să facă ce vor putea corniștii, dar să scoată ceea ce trebuie comunicat ascultătorului. Nici eu nu port ușor sarcina și nu nasc fără durerile facerii.

Grăbind și mai tare pasul (căci iată, se înnoptează de-a binelea și parcă pornește să burnițeze ca printr-o sită subțire) e la Mödling și a ajuns la restaurant.

A intrat.

Străbate prima încăpere tixită de oameni care șed la mese în ceața de fumărie de țigări și lulele, și în zgomotul parcă rîșnit a atîtea glasuri, și se îndreaptă spre odăița din fund. Deși bucuros să fie întotdeauna bine îmbrăcat, nu-i pasă totuși niciodată de ceea ce se gîndește despre halul în care se nimerește să fie cîte odată îmbrăcat. Ar minți însă dacă n-ar recunoaște că acum nu i-a făcut de loc plăcere văzînd cum a fost privit de oamenii din salonul prin care a trecut. Cine nu-l cunoaște l-a socotit desigur un cerșetor, iar cei ce-l cunosc cred probabil că a înnebunit, sau că vrea să treacă drept și mai „ciudat“ decît îl cred unii. Cum dracu a plecat așa de acasă? Păcat că sîntem atît de departe de Viena și de locuință și nu se poate înapoia să se schimbe.

Așezat la o masă izolată, se întreabă din nou de ce dumnezeu nu s-a îmbrăcat ca lumea, căci slavă domnului, are ce purta, nu cum i s-a întîmplat atunci cînd a fost luat de pe stradă și dus la poliție ca cerșetor, din cauza halului în care era îmbrăcat. Sau altă dată, cînd n-a putut ieși deloc din casă, pentru că îi era ruptă singura pereche de ghete. În sfîrșit, nu se mai poate schimba nimic.

Se pare că omul care servește îl recunoaște, căci uite nu se ia după îmbrăcăminte și primește comanda. Cu toate acestea să-i plătim înainte, căci poate se preface numai că mă servește.

Dar omul l-a recunoscut într-adevăr, căci scrie pe o hîrtie:

— Lăsați, domnule Beethoven, plătiți la urmă, mai ales că s-ar putea să repetați băutura.

Al dracului, în „chestia“ cu băutura...

Uite că vin a adus într-adevăr de la bun început, o cantitate dublă decît am comandat. Să fim, însă, atenți. Cu halul de oboseală care abia acum mă cuprinde, să nu bem pe stomacul gol.

Mănîncă, bea și lucrează. E încîntat.

Bravo! În loc să te fi moleșit mîncarea și băutura, uite, ești și mai înviorat, așa că, repetînd și repetînd vinul, și bînd încetișor, tacticos, ai așternut pe notițe și pe portative improvizate alte reveniri și meșteriri...

...Dar ce e asta? Nu mai lucrează — nici pe portativ, nici pe notițe, nici măcar în cap, ci ascultă, de cînd?, taraful care cîntă în odaia cea mare din față. Oare nu cumva — cum i se întîmplă cîte odată — e drept pentru cîteva clipe numai — i s-a trezit auzul — fie și ușor vătuit? Sau poate că taraful a început să cînte pentru el, înadins tare. I-auzi! Auzi? Cîntă unul din cîntecele pe care le-am creat acum patru ani, pe motive populare, chiar pentru taraful ăsta.

Cu paharul rămas la gură, ascultă atent: Frumoase sînt, domnule, motivele noastre vieneze, de la care am pornit pentru acest „Ländler“.

A mai apucat să audă o bucată pe care a scris-o în așa manieră, că, dacă un muzicant a obosit, omul să poată înceta să cînte, — ațipind un pic, sau chiar plecînd, un coleg al său — fără a-și neglija partea sa, să preia și partea celui plecat sau ațipit. Asta în caz că muzicantul adormit nu vrea să continue a cînta el însuși în somn, cum obișnuiesc în special muzicanții de la țară, care „intră“, așa dormind, în clipa în care e rîndul lor... Adică altfel, decît în „Despărțirea“ lui papa Haydn, unde încetează partea celui plecat... La țanc, uite doi dintre muzicanți cîntă în somn — îi vezi bine — iar un al treilea s-a trezit în clipa asta, privește puțin amețit, apoi — bravo! — intră cu arcușul...

...Nu mai știe de cînd nu mai aude taraful, ci lucrează iar, făcînd însemnări pe carnetul de schițe și pe portative.

„...Începutul părții a patra. Un țipăt. Apoi suprapunere de armonii: *si bemol major* cu *re minor*... Acum violoncelele și contrabașii, cu un fragment cu caracter recitativ: oare să geamă omul sub apăsarea lipsei de țel, sub tristețea dorințelor niciodată împlinite? Să fie oare ăsta sensul vieții? Nu! Asta nu! Mai bine înapoi în stadiul primar al neființei, în care nu sînt dorințe, dar nici dezamăgiri — prima temă a părții întîia. Replica: Ba nu! Hotărît nu! Să ne adunăm puterile, căci omul nu trebuie să renunțe la cel mai înalt drept al său, dreptul de a năzui, de a acționa, de a crea! Totuși, unii oameni să mai caute soluția fericirii în pasivitate cenușie. Și să se dea lupta între gîndul obosit care caută soluția asta — adică îndemn la pasivitate — și între hotărîrea energică la acțiune: alt fragment al recitativului... Și acum, din nou neîncrederea, suferința. Iar *Adagio cantabile* — reminiscență a părții a treia — să fie ca un balsam pe o inimă rănită: să dispară adică suferința și să apară o nouă speranță, speranță care ajunge la certitudine, certitudinea fericirii... Și acum, *Allegro assai* aduce o melodie nouă, expresie a unei armonii sufletești, a unei păci calme, calme... După contradicții și lupte, în sfîrșit împăcarea, armonia, și din ea, din mijlocul ei, deodată JUBILARE! JUBILARE! Omul e născut pentru BUCURIE! Ah, minunată clipă în care — sînt mulți ani de atunci — mi s-a relevat asta, și am notat în carnetul de schițe, sub cel de al patrulea recitativ, cuvintele: „Ha! Asta este! În sfîrșit am găsit: „BUCURIE!“.

Își amintește cît de fericit a fost atunci cînd și-a spus că se va servi de *Oda bucuriei* a lui Schiller... Dar și zbuciumul de după aceea, pînă să se hotărască definitiv să întrebuințeze vocea omenească. Nu însă așa cum au utilizat-o alții înaintea lui, cum a folosit-o chiar el însuși de atîtea ori, și nu mai departe decît anul trecut în *Missa Solemnis*, lucrată chiar aici, la Mödling.

Acum vrea glasul omenesc dar nu pentru a spune în cuvinte ceea ce se poate spune și fără muzică, ci glasul să acționeze ca instrument muzical, — fără text...

Rămîne pe gînduri: dacă e așa, atunci să scoatem textul inteligibil, soliștii vocali și corul, urmînd să cînte numai muzica, adică numai vocalele cuvintelor — fie și ale textului schillerian. Sau — deoarece ar fi monoton pentru ascultători să urmărească o astfel de muzică vocală — am putea băga printre vocale niște consoane fără sens, care să dea iluzia cuvîntului, dar prin faptul că nu este înțeles cuvîntul — căci nici nu are ce să fie înțeles — el nu limitează, nu trage la pămînt nețărmurirea muzicii. În același timp însă, i se dă ascultătorului sentimentul că i se vorbește, numai că el nu înțelege limba. În felul ăsta argumentăm și înaripăm comuniunea, prin factorul mister — cum este cu liturghia în latinește.

...Dar nu e de acord cu ideea asta! De altfel își amintește încă acum treizeci de ani, în 1793, primul imbold pentru o asemenea simfonie pe atunci, cu *cor final*, ulterior *cu cor și solo de voci*, i l-a dat tocmai cuvîntul *limpede, net inteligibil*, al lui Schiller, care parcă i-ar fi vorbit de pe suflet. Căci, la crezul său, că voința omenească este în ,stare să înfrîngă pînă și destinul potrivnic omului, s-au adăugat cuvintele lui Schiller, cuvinte *înțelese*, limpezi:

„Nezdruncinat curaj să ai oricît de crîncenă ți-e suferința
Și oriunde plîns nevinovat ai auzi, tu sprijin neobosit să dai,
Și demn, și cutezător și neîncovoiat pîn' și-n fața tronului să stai“.

Da, da, e nevoie de cuvinte *înțelese*. Fără cuvîntul clar, cum au să înțeleagă oare oamenii îndemnul la bucurie și îndemnul la dragoste și la frăție între oameni:

„Te îmbrățișez, o omenire...
Sărutu-acesta lumii întregi“.

S-a ridicat de la masă, de parcă ar fi fost aruncat de un arc. Ce e aia „cum au să înțeleagă“? Dar cum au înțeles și înțeleg ei muzica ta numai instrumentală, în care doar ai pus idei, sentimente, îndemnuri? Și dacă unii *încă* nu înțeleg, sau nu înțeleg *totul*, vor învăța cu timpul să înțeleagă. Oare nu ți s-a întîmplat și nu ți se întîmplă și ție să nu înțelegi de la început unele cărți? Ei și? Le înțeleg cu timpul. Nu *ele* se schimbă, ci tu crești. Deci nu e nevoie de cuvîntul *inteligibil* al lui Schiller, ca să obții ceea ce îndemni tu pe om. Doar nu vocea, ci instrumentele sînt acelea care vor ataca mai întîi, nu numai recitativele din *Finale*, ci și tema *Bucuriei*, ca și cum s-ar afla cuvinte dedesubt? Oare nu spui tu însuți — ba ai și scris-o undeva, că, atunci cînd îți vine o idee, întotdeauna o auzi ca și cum ar fi cîntată de un *instrument, niciodată de voci*...

Rămîne pe gînduri:

...Dacă e așa, atunci glasul omenesc, să fie — cum de altfel l-ai gîndit — un simplu instrument muzical în simfonie.

...Dacă e așa, înseamnă, că treizeci de ani, cam de cînd lucrezi la simfonia asta cu cor, te porți cu o eroare și clădești pe ea!

S-a hotărît repede: trebuie să revadă totul! Nu va înnopta la Mödling, cum s-a gîndit un moment, ci se înapoiază chiar în clipa asta la Viena. Dacă nu găsește poștalion sau diligență, ia o simplă căruță. Acasă revede în noua lumină, tot ce-a lucrat pînă acum la simfonia asta, și poate că rămîne la ideea de acum patru luni, de a-i da un *finale instrumental*, pe care doar l-a și început cu scopul ăsta... Deși tare îl ispitea materialul acela pentru un quartet.

A pus pe masă, fără socoteală, cam atîția bani cît să fie sigur că nu sînt mai puțini decît face mîncarea și vinul care i s-a mai adus, s-a ridicat repede și — rușinat că va fi văzut în halul în care e — n-a mai trecut prin odaia din față, ci a ieșit prin ușița din dos, grăbit să caute orice mijloc prin care să ajungă la Viena...

În curte a rămas înmărmurit. Cum, pe frumusețea asta de timp să ne încarcerăm într-un poștalion sau într-o căruță? Ploaia — a fost o ploaie zdravănă — a stat, se pare de mult, și totul este învăluit în solemnitate de lună plină și de răcoare festivă a nopții de noiembrie. Pe jos ne ducem la Viena, per pedes apostolorum — oricît de noroios o fi acum drumul.

Și ca să se bucure de priveliște, în loc s-o ia de-a dreptul spre ieșirea din Mödling, trece întîi pe străzile puține, ale localității. Calcă acum cu pași înceți, rari, cuprinzînd cu privirea locurile știute dar parcă văzute întîia oară: Ia te uită, piața bătrînă de peste un mileniu, înconjurată de case vechi în stil baroc. Și uite *Dreifältigkeitssäule* — coloana ridicată în amintirea ciumei de acum un veac și ceva. Și aici, în față, primăria măreață, cu *Renaissanceloggie*, atît de frumoasă în simplitatea ei, și totuși cu barocul *Zwiebelturm*... Aha! și *Gerichtsschranne*, din care, ia te uită, cum parcă ți se atrage atenția asupra unui pumn sculptat din lemn ținînd puternic o *Sabie a Judecății*, ca simbol al dreptății ce stăpînește în acest tîrgușor de nici două mii de suflete. Cum doarme de cuminte în liniștea nopții argintată de lună, tîrgușorul pitit în căsuțele tăcute... Noapte bună, oameni buni, noapte bună!

ROMANUL LA CARE LUCREZ

de vorbă cu URY BENADOR

Deși romanul este sub tipar, nu credem nepotrivit ca paginile ce urmează să apară sub titlul „Romanul la care lucrez“, întrucît autorul lui ne-a mărturisit că rămîne fidel unei maladii cronice, pe care, dacă vrem, o putem numi exigență excesivă: mai lucrează pînă și la corectura în pagini.

— Cînd ați început cartea despre Beethoven și ce anume v-a îndemnat s-o scrieți?

— Încă în nuvela *Appasionata*, publicată în 1934 în *Viața romînească*, există Beethoven. Acolo, însă, el nu apare ca personaj, ci e prezent prin răvășirea transfiguratorie, declanșată în oameni de muzica sa, mai exact de sonata Appasionata.

Abia în 1938 în *Revista Fundațiilor* (seria redactată de Camil Petrescu) apare Beethoven ca personaj, ca erou central, și anume în nuvela *Preludiu la Beethoven*, cu care își începe romanul *Beethoven — Omul*. După cum se vede (deși autorul a tipărit în toți acești ani cîteva cărți) gestația romanului (și desigur și lucrul efectiv la el) a durat mult. Vina? Scriitorul a înțeles să-și apropie vastul material documentar în așa fel, încît, topindu-l în sine, el să-l aparțină. pentru ca — fidel adevărului istoric, biografic și psihologic, dar liber de constrîngerile enormelor materiale, și în același timp ferit de ispitele siropoase și cromolitografice ale „vieților romanțate“, să-l poată evoca pe Beethoven scriind pur și simplu un roman. Un roman în care partea de ficțiune să fie crezută cel puțin atîta cît adevărurile de la care a pornit; un roman în care Beethoven — desigur în cadrul personalității sale și a epocii — să fie (cum și este) contemporan a ceea ce este mai înaintat timpului nostru; un roman în care eroul lui — Beethoven sau altcineva — fără a fi „zeificat“ să poată fi luat (de tineri mai ales) drept model de încredere în viață și (desigur nu fără lupte și înfrîngeri) „biruitor pînă și asupra destinului, dacă acesta va cuteza să mi se împotrivească“.

În ceea ce privește întrebarea: ce m-a îndemnat să scriu cartea, cred că răspunsul ar putea fi: descoperirea de mult a rudeniei între ceea ce doream să fie mesajul omenesc al literaturii mele, și dominantele personalității lui Beethoven — în viața și opera sa.

— Care este acest mesaj în Beethoven-Omul?

— El este exprimat în cele spuse mai sus. Dar rezultă, cred, din chiar puținele pagini din roman publicate aici.

În încheiere, un cuvînt la nici o întrebare: ceea ce se va întîlni în carte despre muzica lui Beethoven, acolo unde nu e reproducere fidelă a ceea ce au gîndit, spus, sau scris cei cărora li se atribuie, este rezultatul unei simbioze între cele spuse sau scrise într-adevăr atunci, și opinii ale unor muzicologi de mai tîrziu.

PLENITUDINE ȘI INNOIRE

Imaginea pe care poezia noastră, în ansamblu, și mai cu seamă în ce are ea mai izbutit, o creează este aceea a unui om ce are forța continuă de a stăpîni durerea care pe om supune, de a o depăși spre noi bucurii, într-un sens ascendent. E o atitudine ce se manifestă nu numai în versul civic ci și în poezia de dragoste, spital al amorului de unde, altădată, se auzeau doar gemete și vaer, sunete hiperbolice ale suferinței, nu pentru că asemenea stare ar fi dispărut cu desăvîrșire de la „cîntăreții dorului", ci fiindcă există totdeauna o stare mai puternică, aceea stenică, vitală, dinamică. Maria Banuș, care în „La porțile raiului" elogia îndrăgostiții solidari în luptă, face loc (în „Nu mă certa") durerii, dar ca simplu moment dialectic: „Infășurați în giulgiu de durere, / Va sta o noapte peste noi pămîntul, / Pentru ca-n zori, lumina fulgerîndu-l, / Să cînte iarăși sîngele-n artere". Imaginea lui Hegel cu sîmburele ascuns în măr ca viitorul în prezent, îi prilejuiește lui Miron Radu Paraschivescu o frumoasă poezie a devenirii, a noului, a germinației neîntrerupte. „Mărul": „Sămînța prinsă-n carnea lui adîncă / Îi împlinește calma strălucire / Cînd el, tăcut, spre lume își aruncă / Acea egală, pașnică privire / A unui astru viu care străbate / Pe largi orbite, biruite spații, / Născînd prin sine timpurile toate / Sub semnul unei certe gravitații". Ideea de înnoire permanentă a omului se exprimă în formule foarte diferite: pentru Cicerone Theodorescu, de exemplu, poet al Griviței, crescut printre trenuri, șine de căi ferate și mari ateliere, inima e o locomotivă, „cutie de foc" care „duduie" sub presiune, „fierbînd să pornească-n viteză pe linii" („Focuri" din „Copiii cartierului"). Radu Boureanu se identifică cu pămîntul deșelenit, ce dormise „pecetluit iar acum, răscolit de pluguri", fumegă, prinde viață, sub razele de soare: „Grăuntele de viață n-a stat în lenc stearpă, / A spart sălbatic coaja și a împuns spre cer" („Pămînt deșelenit" din „Moartea morilor de vînt"). Deși metaforele sînt diferite, ideea e aceeași, și ea exprimă desigur o realitate.

Această realitate este, în primul rînd, socială, înnoirea e, în primul rînd, a țării. Ascultînd liniile de-naltă tensiune ce străbat cîmpiile Dunării, semn al puterii electrice și industriale, poetul simte un influx de energie, de vitalitate: „Ca un stîlp de beton aș susține în noapte / Acest fluviu sonor, energie fluidă, / Muzica noilor vîrste-ale țării să-mi cînte-n auz, / Fulgerînd prin înaltele cabluri. / Chipuri de mîine, imagini iubite, / Vouă totul, lumina și sufletul meu. / Visele mele gonind în spirale albastre. / Noaptea-n văzduh obsedante-armonii. / Sunete, ritmuri prelungi, reveniri disonante. / Visele mele pe linii de-naltă tensiune. / Harpe electrice noaptea / În marile șesuri din sud." (A. E. Baconsky: „Harpe electrice"). Așadar, un fenomen colectiv și individual de neîncetată despărțire în care, însul, dinamizat de mările ritmuri ale patriei, devine el însuși un element activ ce participă, grăbindu-le, la evenimentele istorice, revoluționare. Sau, cum spune poetul Vasile Nicolescu: „Niciodată același, / niciodată cu mine însumi egal, / integrat într-un ritm neobișnuit clepsidrei simțurilor noastre, / veghind uriașa renaștere a lumii" („Meditație").

Fenomenul ulterior de nou, care nu ne mai izbește doar pentru că ni se pare firesc, constă în aceea că setea de viitor era în poezia de altădată — și nu numai în Romînia ci pretutindeni — semnul unei insatisfacții, în vreme ce noua poezie exprimă o concordanță cu epoca, însoțită, în același timp, de dorința de a grăbi viitorul. Setea de înnoire de care-am amintit, ca de o caracteristică a omului nou, nu numai că nu contrazice dar, dimpotrivă, exprimă o trăire plenară. Aceasta se manifestă nu numai în poezia construcției — funcție esențială a omului nou, constructor prin esență — ci și în cele mai deosebite domenii ale versului romînesc contemporan. De exemplu: „Portretul" pe care și-l face Aurel Rău exprimă tocmai plenitudinea ca existență și ideal: „Ochii mei prin care pătrund culorile / Auzul meu prin care lumea cîntă / Mîinile mele prin care toate s-au făcut / Să umple preajma de focul fără margini / Al dorului vechi de mai bine". E așadar plenitudinea activă a constructorului, ce se exprimă în acte și fapte, trăgîndu-și apoi, din acestea, o forță nouă. Starea de plenitudine o exprimă, în felul său cantabil, Al. Andrițoiu: „Vibra în jur ceva melodios, / trecea prin toate o mișcare lină. / Obiectele suflate în lumină / aveau, ca fructă, sevă și prinos. / Căci era totul mare și frumos" („Reverie"). Exemple de împăcare armonioasă cu lumea s-ar putea da din versurile lui Ion Horea și Victor Tulbure, din Aurel Gurghianu, Petre Stoica sau Florența Albu, căci, fiecare în felul său particular și la tensiuni diferite, manifestă integrarea omului contemporan în cotidian, acordul dintre om și propria sa creație — depășirea alienării generate de capitalism.

Un talent tînăr ca Miron Scorobete trăiește această armonie ca intensitate: „Vast, văzduhul perceptibil ca un țipăt se deschide, / Gerul cade împrejuru-mi alb și violent ca luna" („Constructor pe țărm"). Anghel Dumbrăveanu ca satisfacție luminoasă a efortului constructiv: „Și inima de va fi luminată ca o pădure, vara după ploaie" („Moment"). În orice caz la mai toți poeții munca este o componentă esențială a stării de plenitudine care nu se rezolvă în ea însăși ci se transformă în tensiune spre viitor. „Deschidem ușa / Cu sentimentul că-n fiece zi ne lansăm în univers" spune sugestiv Constanța Buzea („Pămîntul în aerul lui se văzu"). Important e că plenitudinea prezentului și tensiunea spre devenire nu se exclud ci se completează. Poet al miracolului cotidian, Geo Dumitrescu alcargă, totuși, „între cer și pămînt", propunîndu-și drept scop tocmai fertila comuniune între prezent și viitor: „nicicînd să nu uiți: tîlcul plecării / e întoarcerea". Același substrat îl are și folosirea spațiului cosmic, nu drept o despămîntenire, o renunțare la terra, la țărîna, la țară, printr-un exotism științifico-abstract ci, dimpotrivă, drept o afirmare a omului ca atare în spațiul, odinioară accesibil doar fantaziei poetice. Deci, dacă Geo Dumitrescu zboară în cosmos e pentru a mărturisi forța omului: „Să alergi spre cer, în răspîntiile / neumblatei jungle ostile, / și să-i strigi în obrazul albastru / că omul e mai puternic, că pămîntul / e steaua stelelor, stăpîna luminii". („Doar așa să alergi").

Dinamismul firesc al tinerilor poeți cunoaște, evident, aspecte foarte diferite. Poezia dramatică a lui Ion Gheorghe e o bătălie cu sentimentele; la Cezar Baltag, energia se propagă orizontal, pe mari întinderi: „Ca dintr-un turn sonor, / pe rîuri în spirale mă cobor, / și propagîndu-mă, aștern în zare, / filtrate straturi de argint fecund, / azurul suplu, căile stelare..." („Dimineață a simțurilor"). Sentimentul plenitudinii, existența certitudinilor și precizia punctelor cardinale în cosmos explică și „zborul în sus" al lui Nichita Stănescu, foarte caracteristic pentru dorința de depășire, de înnoire, de perfecționare morală, de care am amintit: „Pentru că înot și zbor în sus, / mi-e tîmpla-mpodobită de speranțe / ca ramura de frunze, / și fruntea mea se află mereu / în ceea ce va fi, / iar trupul în ceea ce există // Pentru că înnot și zbor în sus, / voi îmbrățișa luna / sau poate un trup de-al meu viitor, / căruia-i sînt / amintire, urcînd și arzînd". Evident, nu e un dinamism haotic, ci o tendință lucidă spre un țel: „Nutrim un vis și năzuim spre el — spunea neuitatul Labiș, — Noi, fauna semeață a furtunii. / Să sune dintr-al nostru viu oțel / Curatul sunet al perfecțiunii". („Geneza"). E limpede din atîtea citate, ce-ar putea fi sporite enorm, că nu e vorba nici de accidente temperamentale, nici de speculații ale criticii ci, de o realitate psihologică, rezultat direct al revoluției, al eliberării de exploatare, al giganticului avînt constructiv ce a cuprins întreaga țară și se desfășoară tumultuos sub conducerea încercată a partidului nostru.

Paul GEORGESCU

DOCUMENT ȘI TRANSFIGURARE

Sub aparența unor formule extrem de variate, chiar disparate la prima vedere, și aparținînd romanului foileton, romanului social, romanului psihologic, romanului-creație sau romanului-eseu, Mihai Beniuc a compus un „Bildungsroman" —romanul formării unei personalități, văzută pe fundalul unui timp bine determinat din punct de vedere istoric și social. Mijloacele atît de diferite, mergînd de la intriga palpitantă la introspecția minuțioasă, folosite pentru a reconstitui existența lui Avram Proțap, „omul de rînd", sub înfățișarea căruia se întruchipează destinul unui intelectual cu solide aderențe, în masa oamenilor simpli, asigură dinamismul cărții, ritmul trepidant al unei biografii prinsă în vîltoarea evenimentelor. Reconstituirea acestei existențe în sine nu-l decît un alibi pentru a da prilej să fie zugrăvită o epocă străbătută de acute conflicte social-politice (decisive pentru definirea unor reacții individuale,) cum un alibi este însuși eroul prin mijlocirea căruia autorul găsește posibilitatea de a explora propria experiență de viață. Artificiul triplei ipostaze sub care își face apariția Avram Proțap — contabil, academician, scriitor — fiind în același timp toți și numai unul, ca într-o proză de E.T.A. Hoffmann, nu-l va împiedica pe cititorul familiarizat cu poezia lui Mihai Beniuc să recunoască, în numeroase episoade ale acestui roman, elemente pe care le-a întîlnit sublimate liric în versurile autorului. Gravele acorduri de neuitat, cum sînt, de pildă, cele din ciclul mai vechi „Indureratul Eros", își dezvăluie abia acum substratul generator, prin evocarea acelei iubiri neîmplinite pentru Ana Kelemen.

De altminteri, ceea ce realizează acum Mihai Beniuc este împlinirea unor intenții încă de mult manifestate. Colecția de „documente" asupra căreia ne avertizează naratorul la începutul acestui roman, pînă a ajunge la dimensiunile actuale de „arhivă", cum se exprimă însuși vrînd să excludă din capul locului orice suspiciune de invenție, lăsase să se răzlețească din cuprinsul său unele fragmente prin reviste mai vechi. Pretextul scrisorii găsite care declanșează șuvoiul narativ al romanului de față, era altădată figurat prin descoperirea unor pagini rătăcite dintr-un jurnal („Documente pentru istoria lui Solomon Bogdan", „Abecedar", 21 decembrie 1933). Acest vizibil alter ego, Solomon Bogdan, ceda locul, într-o evocare a mediului studențesc, lui Pavel Brebu, tenace cercetător al tainelor psihologice cu dorința de a deveni „un bun cunoscător de oameni" („Pagini literare", 1/1937), ca să reapară apoi în prologul romanului în versuri Marea („Pagini literare" 4—5/1938), unde poetul prevenea singur: „Deși eu cînt în stihuri doar trecutul / Ce l-am trăit, nu țin să mă numesc..." Atunci ca și acum, travestirea avea rostul să permită scriitorului a evita drumul lesnicios și îngust al confesiunii și pornind de la datele unei experiențe personale să se ridice, prin transfigurare, la generalizare. Persistența cu care se operează în roman verificarea fiecărui fapt, sublinierea caracterului de realitate transcrisă, vine tocmai din grija autorului, pentru ca fiecare cititor să seziseze punctul de pornire, acel propriu izvor de inspirație. Intrucît însă autorul caută și degajă semnificații, evident, el nu se limitează la reproducere de „documente", ci doar le folosește pentru a extrage din ele palpitul vieții, dînd un curs obiectiv împrejurărilor trăite cîndva, cu gîndurile și afectele lor.

Fiind la mijloc o reconstituire, canavaua epică se alcătuiește conform fluxului sinuos al memoriei sau al colectării probelor, romanul dînd, o dată mai mult, impresia de autenticitate. Faptele nu se înșiruie cronologic și intervertirea lor slujește intenției autorului de a evita evocarea monotonă printr-o solicitare a cititorului ca martor direct la descoperirea și sudarea apoi într-o imagine unitară, a diverselor frînturi de viață. Practic, cititorul se identifică cu personajul anchetator din unghiul căruia, prin investigații repetate, se recompune traiectoria evoluției lui Avram Proțap. Pe rînd, el scrutează de la orizontul prezentului, momente mai îndepărtate ori mai apropiate din trecutul eroului, ajungînd treptat să-l cunoască cu desăvîrșire sau, mai exact, să-l înțeleagă. Căci obiectivul ultim al autorului nu este de a satisface, prin aglomerarea de fapte, mai mult sau mai puțin dramatice, simpla sete de acțiune, curiozitatea pentru ceea ce s-a întîmplat unui erou, el însuși dinainte sortit să trezească interesul general, ci de a lăsa să se degaje anumite semnificații tipologice precise. Din confruntarea lui Avram Proțap cu vicisitudinile unui timp istoric între limitele căruia intră două războaie mondiale, prăbușirea unei lumi roasă de practica feroce a exploatării omului și edificarea unei noi alcătuiri sociale, mai bune, cititorul reține procesul de cristalizare a unei conștiințe în cel mai înaintat spirit democratic și militant, proces ce a fost, în perioada dată, al tuturor acelor intelectuali ce au păstrat neîntinate idealurile poporului. În apologia „omului de rînd" ilustrată prin actele și atitudinea lui Avram Proțop, se urmărește, în primul rînd, tocmai elogiul acestei consecvențe. Mereu sînt puse în evidență „rădăcinile" actelor sale, fiecare gest al eroului ne obligă să ne amintim versul definitor al poetului: „Și eu sînt sămînță din mulțime" („Cele trei vapoare"). Incepînd chiar cu alegerea numelui, sugerînd perfecta anonimitate, Beniuc se slujește de Avram Proțap pentru a angaja o aprigă polemică împotriva veleităților de strălucire personală, cu tot ceea ce decurge din ele: îngîmfare, izolare, disprețul muncii altora, insensibilitatea față de cei din jur, pierderea justelor proporții etc, etc. De fapt, săgețile sale vizează mai departe, țintind să dezumfle mitul detașării intelectualului ca o condiție a împlinirii vocației, a realizării unui mesaj propriu, original. Cu obstinație aproape, din biografia lui Avram Proțap s-a înlăturat orice ar putea părea excepțional, afară numai dacă nu vom considera ca atare unele potriviri de situații, care nu sînt însă decît procedee mai facile ale autorului pentru a-și înlesni continuarea narațiunii. Deși cunoaște ambiția, eroului lui Beniuc îi este străină vanitatea, pînă acolo încît personalitatea sa are ca ax tocmai refuzul „personalității". Tocmai această idee vrea s-o valorifice tripla succesiune de persoane, ușurința cu care contabilul, bunăoară, ia locul academicianului, după ce a acumulat și funcția de scriitor, mesajul demn de a intra în patrimoniul comun profilîndu-se cu atît mai pregnant cu cît „personalitatea" face mai puțin caz de unicitatea sa. Poate se află implicată aici și o dispută cu concepția romantică a geniului? Intrucît problemele specifice creatorului aproape nici nu sînt atinse, în carte, răspunsul rămîne greu de dat. Respinge sau nu Beniuc afirmarea impetuoasă a originalității, sublinierea ei ostentativă, eroul în care își tălmăcește viziunea, acest Avram Proțap nedoritor de glorii, nu închipuie cîtuși de puțin cea mai calmă, mai echilibrată, dintre modalitățile de receptare a bucuriilor și tristeților lumii. Viața sa sufletească este furtunoasă, cel puțin tot pe atît cît și existența pe care i-o impun condițiile exterioare. Iubirile „omului de rînd", chiar cele socotite din capul locului trecătoare, nu se consumă în afara unei dăruiri năvalnice, cu toate zbuciumurile ce decurg de aici. Nu întîmplător, cel ce și-a luat sarcina să-i recompună trecerea prin lume descoperă aici o cale dintre cele mai rodnice pentru încununarea eforturilor lui. Tocmai pentru că se pune accent pe „viața interioară", cum era și natural, și fiindcă autorul se preocupă atît de mult de autenticitatea tipologică a eroului său, era de așteptat ca universul intelectual al acestuia să se configureze cu mai multă precizie. Era de presupus o mai intensă trăire a ideilor, o insistență sporită în direcția reflecției, o mai fină anatomie a culturii eroului. Centrul de greutate al romanului căzînd pe meditația asupra destinului unui intelectual, situarea lui nu putea decît să cîștige din confruntarea opiniilor sale cu gîndirea unei epoci extrem de agitate și sub raportul interferențelor ideologice, din integrarea lui mai pronunțată în circuitul curentelor divergente, nu numai în politică, dar și în filozofie, care este chiar specialitatea lui Avram Proțap. Așa, se creează impresia falsă că ar exista o contradicție între calitatea de „om de rînd" și preocupările specifice unui intelectual, ceea ce firește, nu a fost în intenția creatorului. Poate că această carență își găsește explicația în concentrarea vizibilă și nu totdeauna folositoare a autorului spre rezolvarea problemelor de tehnică a construcției romanului, originală și antrenantă, uneori cam căutată. Trebuie remarcat efortul de adecvare a limbii la cerințele prozei, cu rezultate superioare celor obținute în Pe muche de cuțit. Realitatea romanului, ca realizare autonomă, se verifică prin existența reală a eroului. În ultimul său roman Mihai Beniuc, înzestrează cu acte de stare civilă un erou, menit să obțină nu numai recunoașterea noastră (prin realitatea sa artistică) dar și simpatia, adeziunea (prin înălțimea idealului propus).

Integritatea morală, decurgînd dintr-un acord perpetuu între convingeri și fapte, între conștiință și acțiune, asigură adevărata strălucire a „omului de rînd". Pe măsură ce conștiința dobîndește înălțimi noi, acțiunile eroului cîștigă în nobleță gravă, exemplară. Ajuns la însușirea celor mai avansate idei despre lume și societate, Avram Proțap se dedică luptei pentru curmarea exploatării și consecințelor ei, descoperind o concluzie logică a „destinului" său de „om de rînd": să contribuie la triumful deplinei afirmări a egalității între oameni. O puternică personalitate se relevă astfel prin confundarea aspirațiilor proprii cu masa intereselor obștești, prin „dispariția" oricăror sentimente de înstrăinare odată cu zdrobirea vechilor relații sociale și cu ele a necesității de a mai exista categoria distinctă a „omului de rînd". În felul acesta, recentul roman al lui Mihai Beniuc se definește ca o posibilă tălmăcire epică a generosului simbol din Mărul de lîngă drum:

„Sînt măr de lîngă drum și fără gard
La mine-n ramuri poame roșii ard..."

Geo ȘERBAN

SHAKESPEARE ÎNTR-O NOUA PERSPECTIVA (II)

Mitul regizorului demiurg, tiran de geniu, a început să se risipească și în țările Occidentului. Peter Brook, de pildă, își construiește spectacolele plecînd de la principiul *unității de gîndire*, a întregului corp de interpreți. Directorul de scenă nu vine în fața colaboratorilor săi cu o schemă fixă a mișcărilor și nici cu o listă de „trouvaille"-uri fascinante. El stabilește însă la începutul muncii coordonatele de foc ale viziunii, explicitează sensurile dramei și comunică actorilor o încredere nesfîrșită în drumul ales pentru descifrarea temerară și inovatoare a textului. Se creează astfel o obligație a racordării tuturor ideilor artistice la viziunea întregului, viziune acceptată în prealabil dar urmată apoi activ, deloc servil de către fiecare participant la crearea spectacolului. În acest fel directorul de scenă îi *influențează* pe actorii-interpreți, dar nu-i conduce de mînă printre practicabile. Brook reprezintă unul dintre momentele cele mai interesante ale regiei cu un program teoretic deliberat. Sub conducerea sa actorii încearcă să lămurească nu *cine sînt* personajele ci *ce gîndesc* acestea. De aci pînă la distanța brechtiană este o cale lungă, căci interpreții nu „arată" publicului ce cred despre caracterele dramei, nu se detașează evident de acestea. Pe de altă parte ei nici nu apasă pe trăirea senzorială a rolurilor. În *Lear* ne-a apărut limpede că s-a urmărit mai ales evidențierea *cugetelor* și nu a *caracterelor*, subliniindu-se atitudinea fiecărui erou față de întrebările care-l neliniștea pe bătrînul rege Lear. Cum se obține, în acest caz, o înnoire a textului? Tocmai prin evidențierea pe de o parte a sensurilor actuale ale dramei cunoașterii (în societatea capitalistă), pe de altă parte prin ilustrarea pozițiilor adverse existente azi față de conflictul dintre umanitate și inamicii ei.

Brook a descris ferm cîteva trăsături unitare în exteriorul, apoi în interiorul dramei. A simplificat decorul și a făcut să curgă tablourile unul din altul într-un șir neîntrerupt de imagini, căpătînd astfel o *unitate a locului*, care a anulat de fapt localizarea fiecărei scene în parte. Realizînd acest cadru generalizant a învăluit totodată personajele în costume uniforme, cu abia simțite amănunte distincte. Cromatica ștearsă, redusă la o gamă de culori înăbușite (negru, cenușiu, cărămiziu, verde stins, castaniu) s-a adăugat unor elemente care au stabilit o *unitate a atmosferei* de legendă, cu ascuțișuri vii și dureroase. În sfîrșit s-a realizat o subtilă *unitate a mișcării*, în care ținuta nobilă a mersului s-a însoțit cu o gestică febrilă și o mimică nuanțată. *unității de interpretare filozofică* a problemei cu-Toate aceste trăsături unitare au facilitat atingerea noașterii. Dezbaterea este limitată la deplîngerea soartei omului zdrobit de caracterul inuman al unei lumi dominate de o morală mercantilă. Nu lipsește însă corolarul protestului față de dezlănțuirea animalică a forțelor întunericului și nici unele sclipiri de speranță în rostirea sacadată a finalului. Merită să fie reamintite scenele furtunii în care se valorifică deplin unitatea interioară și exterioară a spectacolului. Pe o scenă goală, în tremurul neliniștit al celor trei tăblii de fier cu sunet de aramă, oamenii buni din parabolă se împotrivesc unui vînt cumplit. Kent, Edgar și Bufonul execută un balet aspru, repetînd cu o stăruință armonioasă aceleași mișcări. Exagerînd gestul, ei comunică iluzia luptei titanice, în vreme ce Lear încercînd să acopere cu vocea sa bubuiturile tunetului, constată dezolat că nu e „atotputernic". Odată grupul unit și după ce Lear depășește momentul de criză, furtuna dispare din scenă și, fără nici o tranziție, între personaje se realizează, la alt diapazon, o egală mișcare unitară, derivată din alt acord al semnificațiilor.

Unitară este mai cu seamă tendința actorilor de a căuta în fibrele personajelor elementele necesare unei confruntări cu timpul nostru. Rolurile sînt scoase din nemărginire și controlate la flacăra preocupărilor contemporane. În acest sens prezintă un mare interes artistic creația lui Ian Richardson (Edmund). Fiul nelegitim al lui Gloucester n-a păstrat în această variantă nimic din intrigantul demonic de tipul Franz Moor. Discipol al lui Machiavel așa cum l-a văzut desigur Shakespeare, Edmund a părut de astă dată mai puțin arivist și mai mult un filozof cinic care experimentează răul pornind de la ipoteza că majoritatea omenirii este demnă de dispreț. Richardson a urmat cu fidelitate dar și cu fantezie intenția lui Brook, aducînd în piesă varianta nietzscheiană a „supraomului" într-o postură demistificată. Actorul a jucat fără scrîșnete și priviri piezișe mișcîndu-se cu o dezinvoltură care exprimă conștiința „superiorității" sale și murind cu un rictus disprețuitor, cu uimire și fără grandoare. Cornwall, interpretat de Tony Church, a schițat în aceeași lumină, alternativa cea

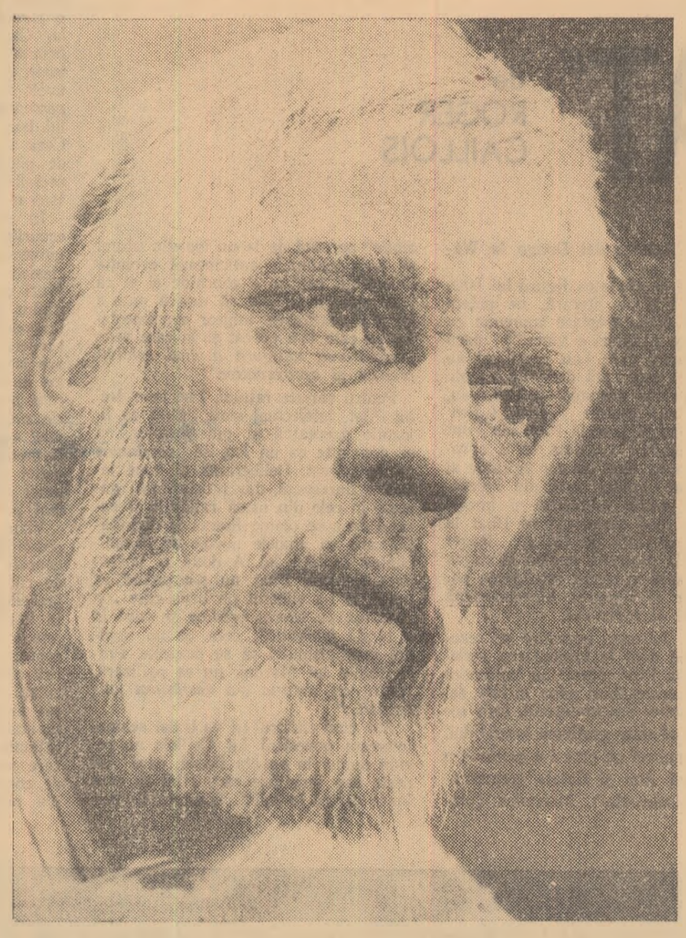

PAUL SCOFIELD în „Regele Lear" Fotografia : ION MICLEA

mai hidoasă a dezumanizării. Scena cravașării lui Kent și apoi cea a supliciului lui Gloucester l-a prezentat pe acest duce tiranic (în spectacol roșcovan și spînatec) ca un adept al dreptului forței, evocînd nu odată sadismul Gestapoului. Mîngîind-o cu o anume tandrețe, pe Regan, Cornwall întreprinde odioase interogatorii care rememorează evident practicile fascismului. Aceste momente nu sînt de altfel singurele din spectacol care raportează violent problematica piesei la timpurile noastre, cu un relief care depășește desenul aluziv. Această viziune a modificat în general creația caracterelor, îndepărtîndu-se — în cel mai bun spirit shakespearian — de opunerea simplificată a două tabere adverse și omogene. În această lumină ni s-a părut extrem de îndrăzneață încercarea de diferențiere a celor două surori aprige. În vreme ce Pauline Jameson (Regan) a rămas mai curînd în zona unei răutăți tranșante, Goneril (Irene Worth) a devenit o ucigașă anxioasă, trecînd brusc de la glasul înlăcrimat la rîsul mefistofelic, obsedată erotic și atrăgînd atenția asupra unei vieți sufletești cu complicații indescifrabile. În fața acestor femei impure, Cordelia a cunoscut în interpretarea Dianei Rigg o luminozitate încîntătoare. Dar și aci a fost contrazis un clișeu, căci părăsind tradiționala înfățișare lilială a eroinei, fiica cea mai tînără exprimă de astă dată bunul simț natural, cu o demnitate terestră care-i sporește farmecul. Superioritatea sa vine tocmai din tonalitatea umană a glasului, din cinstea sa inexorabilă care se exprimă în liniștea ținutei, în gesturile sale de o simplitate spiritualizată.

Paul Scofield și Diana Rigg au alcătuit în ultimul act un cuceritor cuplu al omeniei descătușate din mincinună și ignoranță.

Astfel, făcînd liniște în jurul său, Brook a contrazis întreaga tradiție a interpretării celebrei piese. O ultimă surpriză ne-a rezervat-o evoluția Bufonului, în care Alec Mc Cowen a pus atîta amărăciune înțeleaptă încît a părut să anticipeze, și într-o măsură să explice nebunia lucidă a stăpînului său.

Martor masiv și ascultător vibrant al delirului filozofic care-l conduce pe Lear spre cunoaștere, Kent a adus (în jocul lui Tom Flemming) o constanță a comportării, o forță telurică impresionantă care s-a adăugat tabloului fantastic al avatarurilor regelui amănuntul esențial al încrederii în semen. Tunetele care n-au ascultat de vocalizele grandilocvente ale monarhului încă nevindecat de orgoliu, salută în final cu respect, măreția unei experiențe eroice și rostește prin intermediul lui Edgar morala acestei parabole care respinge forța și proclamă supremația rațiunii.

Lear dezvăluie în fața trupului ucis al Cordeliei tăria extraordinară a dragostei, o tărie care nu se risipește prin moarte.

Scofield se destinde parcă în ultima clipă, redresîndu-și statura într-o nouă măreție, superioară și opusă posturii glaciale din primul tablou. Lear și credincioșii săi stăpînesc în ultimele minute scena și chiar pașii celor care poartă trupurile regelui și al Cordeliei capătă alura sacramentală a trecerii pe sub un invizibil arc de triumf. Incă multă vreme povestea dramatică a regelui Lear va aduce în amintirea noastră expresia de neuitat a lui Paul Scofield.

Nu o singură dată ne vom gîndi la curajul lui Brook de a vorbi oamenilor de azi despre problemele lor imediate, folosindu-se cu respect de cuvintele cu mii de cai putere ale marelui Shakespeare.

V. MÎNDRA

Al. O. Teodoreanu

Ne-am luat rămas bun de la un bun prieten, scriitor foarte talentat. Trecînd hotarul neființei, el lasă în sufletele noastre reale regrete, duioase amintiri nemîngîiate. O boală monstruoasă a stins focul de scînteietoare artificii care au înstelat atîta vreme literatura noastră, iradiind veselie și explodînd cuvinte de spirit cu sclipiri de spadă. Păstorel Teodoreanu intră în împărăția umbrelor, trece cu tinerețea lui fără bătrînețe ca să-și întîlnească frații plecați mai de vreme, unul zburător căzut în război; altul, fratele lui mezin, poet în proză al adolescenților descoperind la Medeleni iubirea și frumusețea florilor de zăpadă. căzut jertfă înghețului în vitreg-viscolul de acum zece ani.

Gîndul nu se împacă însemnînd întîlnirea celor trei frați, lacrima tremură înainte de a se hotărî să coboare. Evocarea îl recheamă dintre cei care l-au cunoscut. I se cuvine în primul rînd din partea noastră care am colaborat cîndva scriind împreună teatru în versuri, admirîndu-i verva și pretutindeni prietenia. A fost un inspirat — autentic poet. Talentul lui original avînd afinități cu marii scriitori de sănătoasă veselie din toate culturile izbutise să își cucerească o popularitate trainică.

Fantezia lui creatoare a luat din letopisețe farmecul graiului străbun prin care fulgeră o sensibilitate ageră de rafinată artă. Îl prindea îndrăzneala. Ne-a dăruit, risipindu-și viața, o carte ca un juvaer — *Hronicul măscăriciului Vălătuc* — trăire imaginară prin care pîlpîie focul harului autentic și al observației realiste. Îi rămînem recunoscători pentru felul conștiincios și artistic izbutit în răsădirea savantei ironii din umanistul Anatole France în graiul nostru.

Se vor desfăta generațiile viitoare și cu sprintenele lui notații adunate în volumele de *Tămîie și otravă*. Prin ele circulă verva lui unică, atrăgătoare și fermecătoare, combativă, menținînd un fond intact de bunătate, încheind cu glumă cele mai crîncene polemici.

Sub aparențe de diletant, a rămas cel mai credincios și harnic muncitor al penei, străduind în desăvîrșirea scrisului ca într-o perpetuă limpede improvizare.

Mai mult decît modest — în popularitatea lui atrăgea mulțimea admiratorilor —, bravînd pedantismul, cîți au citit numeroasele lui rețete de bucătărie sau elogiul vinurilor noastre vor recunoaște că nu erau lipsite de o înțelepciune suavă.

Zîmbetul său are aceeași superioară inteligență ca în cîntecele tanagreene ale lui Anacreon, ca mirodenia din voluptoasele catrene ale rafinatului Omar Kaiam și trilul de argint din poemele neîntrecutului Li Tai Pe. Din moldoveneasca lui însuflețire buchetul scrisului sincer poartă spre lungă învechire aroma bătrînească de Cotnar — leac și îmbărbătare la reculegere și visare. Strădania lui agonisind prinoase care se păstrează în rafturile de cărți alături de istețimea lui Anton Pann și Nastratin Hogea, înaintînd candid prin vremurile noastre, în șotii sub care înțelepciunea la loc de cinste poartă tîlc isteț, rîvnind să contribuie printr-un prinos zglobiu la bucuria de a trăi. Părerile noastre de rău sînt ale tuturor celor cîți l-au cunoscut de aproape. Țărîna lui odihnească în pace, desfăcută de suferințe; amintirea lui scînteiază raze de soare în fiecare din primăveri.

Adrian MANIU

TELEGRAME

primite cu prilejul aniversării a 15 ani de la înființarea Uniunii Scriitorilor din R. P. R.

Noi sîntem foarte bucuroși și fericiți să salutăm Uniunea frățească a scriitorilor din R.P.R. cu ocazia aniversării a 15 ani de existență. Luînd parte din toată inima la sărbătoarea dvs. solemnă, trimitem sincere și fierbinți salutări și urări pentru noi succese creatoare, Uniunii dvs. și literaturii romîne, pe drumul realismului socialist.

UNIUNEA SCRIITORILOR BULGARI
Kamen Kalcev

Cu prilejul aniversării a 15 ani de activitate a Uniunii Scriitorilor din R.P.R. vă rugăm să primiți, dragi prieteni, expresia celor mai bune urări și depline succese în activitatea dvs. de educare socialistă și patriotică. Literatura romînă a dat culturii universale progresiste o întreagă pleiadă de scriitori celebri și va mai da încă mulți. Colaborarea dintre Uniunile noastre fiind din totdeauna foarte amicală, permiteți-ne să vă strîngem cordial mîna.

UNIUNEA SCRIITORILOR CEHOSLOVACI

Dragi tovarăși și prieteni,

Cu prilejul aniversării a 15 ani de existență a Uniunii Scriitorilor din R.P.R., Conducerea și Secretariatul Uniunii Scriitorilor Germani, vă transmite din inimă cele mai bune urări, trimitem salutul nostru tuturor scriitorilor romîni și vă dorim și pe viitor depline succese în creația literară în vederea realizării țelului comun.

UNIUNEA SCRIITORILOR GERMANI
Prof. Dr. Hans Koch

Cu prilejul împlinirii a cincispreze ani de activitate rodnică a Uniunii Scriitorilor din R.P.R., vă trimitem felicitările noastre cordiale și urările cele mai bune pentru progresul continuu al literaturii romîne. Felicitîndu-vă, salutăm marea sa tradiție și umanismul ei socialist.

UNIUNEA SCRIITORILOR
DIN R.S.F. IUGOSLAVIA

În legătură cu a cincisprezecea aniversare a Uniunii Scriitorilor romîni, vă dorim, dragi prieteni, noi succese în dezvoltarea literaturii socialiste și întărirea prieteniei între popoarele noastre.

Președintele UNIUNII SCRIITORILOR POLONI
Jaroslaw Iwaszkiewicz

Dragi tovarăși,

Cu prilejul aniversării a 15 ani de existență a Uniunii Scriitorilor din R.P.R., vă rugăm să primiți cele mai calde urări din partea conducerii Uniunii Scriitorilor din R. P. Ungară. Dorim ca Uniunile noastre să colaboreze și pe viitor cu succes pentru realizarea sarcinilor principale în dezvoltarea literaturilor noastre socialiste, dorim întărirea tot mai mult a relațiilor de strînsă prietenie dintre cele două Uniuni în vederea scopurilor noastre comune, adîncirea prieteniei dintre popoarele noastre și victoria definitivă a socialismului și a păcii.

UNIUNEA SCRIITORILOR
DIN R. P. UNGARA

Dragi prieteni,

Scriitorii sovietici trimit urări fierbinți colegilor lor romîni cu ocazia aniversării a 15 ani de existență a Uniunii Scriitorilor din R.P.R. Noi prețuim adînc marea influență pe care o are Uniunea dvs. în dezvoltarea literaturii realismului socialist, și relațiile prietenești dintre literaturile țărilor noastre. Urăm din suflet Uniunii Scriitorilor din R.P.R. continuă înflorire iar tuturor scriitorilor romîni noi succese creatoare, noi opere bune care să ajute poporul romîn să desăvîrșească construirea socialismului, contribuind la lupta noastră a tuturor, pentru pace și socialism în întreaga lume.

Cu salutări frățești,

CONDUCEREA UNIUNII SCRIITORILOR
DIN U.R.S.S.

Felicitări Uniunii Scriitorilor dorindu-i noi succese în creație și muncă.

MARIA TEREZA LEON
și RAFAEL ALBERTI

Mă alătur din toată inima sărbătoarei prietenilor care fac bilanțul Uniunii Scriitorilor. Sînt convins că înțelegerea umană vă va inspira noi opere valoroase. Vă doresc tuturor la butonieră un mugure primăvăratec.

KAREL JONCKHEER

TĂLMĂCIRI DIN LITERATURA ROMÎNĂ PESTE HOTARE

Prestigiul de care se bucură țara noastră peste hotare determină un interes crescînd al cititorilor pentru literatura românească. Numeroase traduceri din proza și poezia clasică și contemporană au apărut și apar în lumea întreagă. Eminescu, Sadoveanu, Arghezi, Rebreanu, Mihai Beniuc, Zaharia Stancu, Marin Preda, Eugen Jebeleanu sînt nume intrate azi în circulația culturală mondială. Antologii ca cele tipărite în Italia, Grecia, Brazilia, U.R.S.S. sau în pregătire în Franța, Argentina fac cunoscute lucrări ale celor mai reprezentative scriitori contemporani.

Alături de sprijinirea creației originale, Uniunea Scriitorilor *contribuie, prin* Fondul Literar, *la popularizarea peste hotare a literaturii romînești clasice și contemporane. Au fost stabilite contacte cu editurile de renume din Europa, din America de Sud și din Statele Unite. Ele au publicat sau pregătesc tălmăciri din opera scriitorilor noștri.*

Recent, editura Fischer Bücherei *din Frankfurt pe Main — cea mai mare editură din Republica Federală Germană, cunoscută în întreaga lume — tipărește între altele o colecție intitulată „Lumea povestește". Această colecție se bucură de un mare succes printre cititorii din Germania Federală. În cadrul acestei colecții editura intenționează să publice și un volum „Romînia povestește". După dorința editurii, în acest volum ar urma să fie incluse lucrări literare din: I. L. Caragiale („Grand Hotel Victoria Romînă", „La Hanul lui Minjoală", „Căldură mare", „Bubico"), Mihail Sadoveanu („Hanul Ancuței", „Fîntîna dintre plopi", „Orb sărac"), Barbu Delavrancea (fragmente din „Hagi Tudose"), Gala Galaction („Moara lui Califar", „Copca Rădvanului"), Brătescu Voinești („Călătorului îi șade bine cu drumul") Geo Bogza („Țara de piatră, de foc și de pămînt") Zaharia Stancu („Florile pămîntului"), Marin Preda („Calul", „În ceață"), Eugen Barbu (fragmente din „Groapa"), Francisc Munteanu (fragmente din „Lența"), D. R. Popescu („Umbrela de soare").*

Editura din Frankfurt pe Main își exprimă în același timp dorința unei permanente legături editoriale cu țara noastră, fiind convinsă că, după apariția volumului „Romînia povestește", vor putea fi publicate și diverse alte lucrări de proză și poezie ale scriitorilor romîni.

„Fondul literar" a încheiat anul trecut o seamă de contracte cu edituri din R.D. Germană, R.P. Polonă, R.P. Bulgaria, R.P. Ungară, R.S. Cehoslovacă, R.S.F. Iugoslavia, Austria, Danemarca etc.

În urma acestor acorduri au apărut sau sînt în curs de apariție opere ale literaturii noastre clasice și contemporane. Din literatura clasică au apărut de curînd sau sînt în pregătire tălmăcirea „Baltagului" în germană, sîrbă și daneză, „Patul lui Procust" de Camil Petrescu, în bulgară. Literatura contemporană ocupă un loc de frunte în planul editurilor de peste hotare și se bucură de interesul cititorilor străini. În editurile din R.D.G. au apărut sau vor apare „Jocul cu moartea" și „Pădurea nebună" de Zaharia Stancu, „Groapa" de Eugen Barbu „Risipitorii" lui Marin Preda cunosc o ediție poloneză și una sîrbă, iar „Moromeții" o tălmăcire în limba sîrbă. Urmează să mai apară „Am fugit de acasă" de Nicuță Tănase în R.P. Polonă, „Luntrea sublimă" de V. Kernbach și „La miezul nopții va cădea o stea" de Theodor Constantin în R.P. Bulgaria, „Poveste de dragoste" de Remus Luca în R.S. Cehoslovacă, „Foșnetul" de Vasile Rebreanu în Austria.

Editurile străine includ în planurile lor și lucrări ale literaturii noastre pentru copii. „Legendele țării lui Van" de Vl. Colin va cunoaște o ediție germană (R.D.G.) și una sîrbă, „Întoarcerea pescărușului" de același autor o versiune croată. Se mai traduce de asemeni cartea „Scrisori pe adresa băieților mei" de Octav Pancu Iași în R. S. Cehoslovacă.

Barbu GRUIA

CĂRȚI ȘI IDEI

O PARABOLĂ ACTUALĂ

„PONȚIU PILAT" de ROGER CAILLOIS

Pierre Daix observa o dată (*„Les lettres françaises"* nr. 1008) că *„învățăm să trăim timpul omului, care nu trebuie înțeles numai ca timpul dominației omului, ci și al conștiinței pe care o căpătăm asupra timpului propriu speței noastre, vieții noastre, al bogăției acestei noțiuni umane a timpului, a valorii umane a duratei"*. Speculațiile asupra acestei „valori umane a duratei", speculații determinate de nebănuitele posibilități pe care diversele geometrii neeuclidiene le oferă gîndirii nemairămase la cele trei clasice dimensiuni ale lumii noastre, au căpătat de la o vreme amploare și, împrumutate de la construcțiile matematicii, au invadat domeniul literaturii. Fenomenul e de asociat, probabil, cu netăgăduita fascinație pe care dintotdeauna au exercitat-o „călătoriile în timp" — în trecut sau viitor — asupra unei omeniri cantonată într-un permanent și fugace prezent, fascinație parcă tot mai puternică pe măsură ce timpul și spațiul se „contractă" în jurul omului, ca urmare a tulburătoarelor descoperiri proprii epocii noastre. Să nu uităm că, dacă faimoasa caravelă a lui Columb a făcut aproape două luni din Spania pînă în San-Salvador, turboreactoarele străbat aceeași distanță în cîteva ore și numai cosmonavele mai au nevoie de un timp calculat în luni de zile, dar, pentru a ajunge... în Marte sau Venus. Increderea în nelimitatele puteri ale omului sporește. Tot ce părea inaccesibil devine cu putință și literatura împrumută de la știință asigurança zborului în viitor, anticipînd izbînzile de mîine ale umanității. De aci eflorescența literaturii numită tocmai „de anticipație" (mă refer, firește, la literatura autentică și care dezbate idei actuale cu ajutorul elementelor „fantastice" adică stimulate de posibilitățile nelimitate deschise omului, prin cuceririle științei, la literatura care, vom vedea, adoptă de aceea frecvent modalitatea parabolei), fenomen caracteristic vremii noastre și privit cu suficiență numai de spiritele inapte să simtă pulsul epocii. Căpătînd, așadar, suporturi teoretice, „călătoria în timp" a devenit unul dintre procedeele favorite ale literaturii.

Evident, atunci cînd e vorba despre o călătorie în trecut, interesul se concentrează de preferință asupra epocilor sau momentelor care au reprezentat puncte de cotitură în evoluția omenirii, malițiozitatea scriitoricească constînd în scoaterea de efecte ironice din contrapunerea ignoranței eroilor cu privire la propriul lor destin și cunoștințele elementare de istorie ale oricărui cititor. Dacă în asemenea cazuri libertatea autorului față de subiect se rezumă la punerea în lumină a unor acțiuni ireversibile, de a căror realitate trebuie să țină seama vrînd nevrînd, originalitatea lucrării constă tocmai în descoperirea mobilurilor (adesa ignorate de către istorici sau falsificate de ei în mod deliberat), ceea ce îngăduie reconsiderarea eroilor și evenimentelor în funcție de viziunea și concepțiile unei epoci posterioare. Se știe că cei ce participă la un eveniment nu au de cele mai multe ori conștiința faptului că scriu o pagină de istorie sau nu-și pot da seama de rezultate, aflîndu-se în inima bătăliei și neavînd o viziune de ansamblu, asemenea lui Fabrice del Dongo la Waterloo.

Admițînd istoricitatea figurii lui Isus, fie și ca ficțiune literară, ne putem întreba pe bună dreptate împreună cu Hemingway („Astăzi e vineri") dacă ostașii romani care l-au crucificat au văzut în el mai mult decît un simplu delicvent printre nenumărați alți, sau, împreună cu Anatole France („Procuratorul Iudeei"), dacă Pilat din Pont și-a mai amintit vreodată că a aprobat executarea unui obscur agitator al unei și mai obscure secte din Iudeea. Modificînd datele problemei și imaginîndu-l în mod paradoxal pe Pilat în deplină cunoștință de cauză, Roger Caillois reia procesul, punînd în slujba călătoriei sale în trecut inteligența pătrunzătoare și rigoarea binecunoscută a criticului și eseistului.

În fond, întreaga povestire se rezumă de astă dată la frămîntarea sufletească a lui Pilat nevoit să hotărască soarta nazarineanului adus în fața sa. În afara soției procuratorului, care solicită în mod naiv grațierea acuzatului, în urma spaimei pe care i-a pricinuit-o un vis, atît Ana și Caiafa (reprezentanții sanhedrinului), Menenius (prefectul pretorienilor), Iuda (apostolul) și Marduk (un înțelept „neutru") aduc, de pe poziții cu totul diferite, argumente în sprijinul condamnării. Deși doar Ana și Caiafa îl consideră vinovat pe Isus, militarul roman, apreciind starea de spirit a populației, afirmă cinic „mai bine o nedreptate decît o răscoală". Iuda demonstrează că și-a trădat învățătorul în mod deliberat și se străduie să obțină promisiunea crucificării fiind convins că numai astfel omenirea poate fi mîntuită, iar Marduk, lansat într-o improvizație profetică în cursul căreia *„inventează ipoteze plauzibile"* pornind de la un ipotetic triumf al creștinismului, anticipează evoluția umanității pentru a conchide și el că nazarineanul trebuie să moară spre a îngădui realizarea tuturor evenimentelor pe care le-a evocat și în care vede *„instaurarea nesigură a unei echități precare și aproximative"*.

Pentru variate rațiuni, i se cere deci lui Pilat, intelectual stoic hrănit cu filozofie grecească și om șovăitor, să se comporte ca un laș, să condamne un nevinovat. Deliberarea cu sine însuși e dureroasă, dar procuratorul găsește în cele din urmă rațiunile și curajul de a se opune Romei și divinității, care au ambele nevoie de complicitatea lașității lui. A doua zi, povestește Caillois, Pilat nu s-a spălat pe mîini, ci l-a eliberat pe Iisus care *„își continuă cu succes predica și muri la o vîrstă înaintată"*, ceea ce nu îngădui creștinismului să se dezvolte. Predicțiunile lui Marduk nu se realizară, pentru că *„istoria s-a desfășurat altminteri..."*

Așa cum cititorul își va fi dat seama, interesul povestirii lui Caillois nu rezidă numai în poanta finală, care dă peste cap liniștitele certitudini cu care luase cartea în mîini. Lovitura de teatru contravenind legii ireversibilității faptelor petrecute e introdusă ca o concluzie la teoria seriilor cauzale (faimosul „fir de nisip" al lui Pascal) adică la o concepție idealistă a înlănțuirii evenimentelor, nerezistînd la examenul evoluției vieții sociale. În ciuda absolvirii lui Isus, dacă mersul istoriei îl cerea cu „necesitatea care-și face drum printr-un noian de întîmplări", așa cum o dovedește determinismul marxist, creștinismul — ca doctrină — ar fi apărut totuși, sub alt nume și predicat de către un alt „mîntuitor". Concepția pascaliană a seriilor cauzale e pomenită explicit în text, căci Marduk evocă istoria omenirii (ca urmare a triumfului doctrinei creștine) *„urmărind cutare sau cutare serie în grosimea transparentă a timpului"*, iar Caillois arată că *„istoria s-a desfășurat altminteri"* tocmai pentru că toate evenimentele se înlănțuie, decurg unele dintr-altele și, fără *„sămînța imperceptibilă"* care ar fi fost crucificarea lui Isus, ele n-au mai putut avea loc. Ceea ce duce la concluzia absurdă, că, de pildă, revoluția burgheză sau cea socialistă nu se puteau petrece dacă Isus n-ar fi fost răstignit pe Golgota...

În evocarea lui Caillois răsună și ecourile teoriilor matematice asupra universurilor paralele, temă devenită clasică în literatura de anticipație (vezi povestirile lui Jorge Luis Borges tradus și popularizat de Caillois sau faimosul *„Univers innebunit"* al lui Frederic Brown). Intr-adevăr, Pilat are la un moment dat viziunea *„raselor multiple.... care trăiau pe nenumărate planete, de la începuturi, o istorie sincronă, identică pînă în cele mai mici amănunte cu aceea a oamenilor"*. Nenumărați Pilați aveau să condamne astfel nenumărați Isuși, ale căror cruci urmau să fie înălțate concomitent pe o infinitate de Golgote...

Viziunea aceasta halucinantă, ca și posibilitățile pe care teoria seriilor cauzale i le oferă, nu sînt folosite însă de către Roger Caillois decît drept procedee literare, menite să contribuie la întărirea spiritului de responsabilitate a intelectualului. Abia acum descoperim adevăratul obiectiv al povestirii căci lucrarea în ciuda acestor speculații idealiste nu trădează întoarcerea autorului din fața problemelor actualității, refugiul într-un steril joc al rațiunii situat în cadrul unei epoci de care ne despart două milenii. Dincolo de concepția discutabilă rămasă simplu pretext fiindcă îngăduie ironiei scriitorului să se manifeste cu o adresă lesne detectabilă, de vreme ce știm (aici funcționează *à rebours*, jocul cu cititorul) că Isus *a fost* condamnat, că nici atunci puterea societății împărțită în clase antagonice *n-a luat partea celui drept și persecutat* pentru a instaura *triumful cvasimiraculos al dreptății*, cum spune Caillois cartea dobîndește un sens moral actual și interesant. Printr-un procedeu la care literatura occidentală recurge frecvent, așa cum arătam la începutul acestor note de lectură, povestirea devine parabolă.

O parabolă despre rolul și datoria intelectualului, care s-a dovedit a fi ades în țările capitaliste ca și Pilat din Pont, *„un om căruia i se poate recomanda cu sînge rece și drept măsură salutară săvîrșirea unei crime"*. Exemplul lui Pilat, ca orice parabolă, împinge caracteristicile pînă la extrem: procuratorul hotărăște sau nu, crima. Dar acceptarea unei crime de către omul care gîndește, patronarea ei datorită faptului că nu întreprinde nimic pentru a o împiedica, nu constituie oare tot o crimă? Fără *trădarea intelectualilor* ascensiunea fascismului n-ar fi fost oare mult mai dificilă? Și nu se petrec zilnic în societatea capitalistă acte de capitulare ale unei părți a intelectualității, în vreme ce alți intelectuali devin pilde de atitudine cetățenească, de curaj și eroism civic? Departe de a fi o construcție gratuită, povestirea lui Caillois, încoronat de curînd cu un premiu pentru pace, are un mesaj contemporan și, derutantă, poate, la prima vedere, nu-și ascunde obiectivul: reactualizarea dramaticei figuri a lui Pontiu Pilat, pretextul evocării unui tragic proces de conștiință, căruia vremea nu i-a întunecat semnificațiile.

N-aș vrea să încheie fără a releva stilul nuanțat și precis, admirabila stringență a expunerii argumentelor fiecărui protagonist și construcția riguroasă a capcanei implacabile, menite să determine actul de lașitate al lui Pilat, omul care a *izbutit împotriva tuturor așteptărilor să fie curajos*. Criticul a devenit de astă dată moralist și, dincolo de jocul ideilor, ironica „reabilitare" a intelectualului întreprinsă de Roger Caillois se adresează, în societatea în mijlocul căreia trăiește, ca orice parabolă, celor ce au urechi de auzit...

Roger Caillois: Ponce Pilate, *Gallimard, 1963.*

Vladimir COLIN

MITZURA ARGHEZI

Reportaj parizian

Am sosit în dimineața zilei de 19 Februarie, la orele 8. Parisul, învăluit în aburul lui cenușiu, își începea febril activitatea matinală.

La gară, ne întîmpină membrii Ambasadei R.P.R. — strîngeri de mînă calde și emoționante. Din Gara de Est, pe Marile Bulevarde. Rulăm de-alungul Senei. Nôtre Dame — Louvre— Place de la Concorde — piața cu o mie de lumini. Avenue de la Bourdonnais, — am ajuns. În hotel, organizăm programul șederii noastre.

După-amiază, traducătorul volumului de *Poeme*, poetul Luc-André Marcel, vine să-l salute pe Tudor Arghezi.

20 Februarie. — Cu Jean Chalon de la *Figaro Littéraire*, se discută despre țară, oameni, obiceiuri. Simpaticul gazetar este uimit, creionul lui notează rapid: tradiții romînești, literatura romînească și legăturile ei cu centrele de artă și cultură din lume vor fi încă o dată arătate cititorilor revistei sale. Vorbind despre țară, ne simțim ca acasă. Cu timiditate, Jean Chalon întreabă: „Ce influență a avut cartea franceză în formația dv. literară?".

Tudor Arghezi răspunde: „Lecturile mele de tinerețe obișnuite au fost: Rabelais, François Villon, Baudelaire, Verlaine, Jules Laforgue, și m-am oprit la Remy de Gourmont, marea mea simpatie artistică. Regret că nu-i mai găsesc edițiile noi în librării".

21 Februarie. — Edith Mora, scriitoare și redactoare la *Nouvelles Littéraires*, cunoaște bine volumul de versuri editat de Pierre Seghers și prefațat cu un lung studiu de către traducător. Edith Mora întreabă: „De ce v-ați publicat primul volum de versuri — *Cuvinte potrivite* — de-abia la vîrsta de 47 de ani?" T. Arghezi răspunde: „Sînt întotdeauna un întîrziat. dovadă și vîrsta mea actuală, apoi exigența, răbdarea, munca și așteptarea trebuiesc riguros respectate".

22 Februarie. — Jurnalistul Claude Bonnefoy, care nu de mult ne-a vizitat țara, este bine familiarizat cu toate aspectele vieții noastre culturale, încît întîlnirea a luat forma unei întîlniri prietenești. Foarte informat, Claude Bonnefoy i-a cerut părerea lui Tudor Arghezi asupra versiunii franceze a versurilor lui. T. Arghezi răspunde: „Am mai fost întrebat la Paris, de cîte ori fusesem trădat în limbile străine — traduttore traditore. În general, traducerile sînt primitiv școlare și legate de vocabular și dicționar. Nu e cîtuși de puțin cazul lui Luc-André Marcel, a cărui intuiție și sensibilitate pentru semiobscurul ideilor strecurate pe furiș în orice poezie, m-au uimit. A fost interpretul subtil și gingaș, cît și puternic, al versurilor mele. De altfel, am lucrat împreună și am schimbat adeseori manuscrisele noastre".

23 Februarie. — Poetul Paul Celan, socotit la ora actuală unul dintre cei mai reprezentativi poeți de limbă germană, a venit să-l salute pe Tudor Arghezi și să-i aducă un omagiu colegial.

El trăiește la Paris, retras, și activitatea literară și-o desfășoară din depărtare, publicînd în revistele din Germania federală. Născut în Bucovina, el cunoaște perfect limba romînă. Strîngerea de mînă, la despărțire, a rămas ca un simbol de prietenie pe totdeauna.

24 Februarie. — La Cocteilul Ambadei romînești din Rue de l'Exposition, în admirabila clădire a fostului Teatru Saint-Dominique, ne-am simțit în teritoriul țării noastre. Au participat personalități de frunte ale culturii și literaturii franceze, oameni de litere, înalți funcționari de stat, ziariști.

26 Februarie. — Rue Vaugirard, o intrare aproape ascunsă, dă la iveală Editura Seghers, luminoasă, curată, într-un imens freamăt tăcut. Jovial, poetul Pierre Seghers ne este astăzi gazdă. În cadrul editurii se realizează un interviu filmat pentru Tudor Arghezi și Pierre Seghers de către redactorul George Bortoli și echipa lui de instantanee, în vederea emisiunii televizate *Vitrina Librarului*, care familiarizează publicul francez cu noile apariții. Tudor Arghezi vorbește de viața lui, de munca lui de scriitor, de legăturile lui adînci cu marea cultură franceză, de impresiile proaspete și de emoția cu care își întîlnește cartea.

După-amiază, la sediul *Radio-Europa*, Tudor Arghezi împărtășește ziariștilor Pierre de Grandpré și Armand Gaspard, pentru emisiunea destinată radioului Canada — (Montreal) — tumultul impresiilor lui: „Temelia literaturii noastre e desigur limba, limba imensului tezaur de poezie a pămîntului, creată în sutele de ani cu o finețe și cu un rafinament nemaiîntîlnit de un popor, pe vremuri, neștiutor de carte și astăzi cititorul activ al literaturii culte, care apare în ediții — proză și versuri — de cîteva zeci de mii de exemplare". Se vorbește de Creangă, Sadoveanu, Eminescu. Redactorii radiodifuziunii canadiene cunosc relativ prea puțin literatura veche și actuală a țării noastre. Microfonul se închide, senzația contactului de peste ocean cu ascultătorii canadieni e puternică și continuă. Ne despărțim de Canada cu părere de rău.

27 februarie. — Lumina soarelui se întovărășește cu lumina Sorbonei, unde sîntem așteptați.

Institutul de Studii Romîne. Zi de mare bucurie. Studenții, în mijlocul lor cu prof. Allain Guillermou, ne întîmpină pe romînește cu: — Bine ați venit! — Bine v-am găsit! răspunde emoționat Tudor Arghezi. Prof. Guillermou a studiat limba romînă în țara noastră, o cunoaște la perfecțiune, s-a legat totdeauna de ea și ambiționează s-o răspîndească prin literatură, pretutindeni. El subliniază importanța vizitei scriitorului la Institutul de Studii Romînești. Răspunde Tudor Arghezi: „Sînt profund emoționat, cu atît mai mult cu cît nu am preparat nimic verbal pentru asemenea surprize. Profesia mea e a cuvîntului scris, nu grăit. Am stat cu nasul în călimară și cu condeiul pe hîrtie, zi și noapte. 60 de ani și am uitat să vorbesc, cîteodată și numele mi l-am uitat.

Permiteți-mi să vă mulțumesc mișcat de ceea ce văd și aud. Vă mulțumesc că învățați limba plugarilor noștri de la Dunăre și Carpați".

28 februarie. — În liniștitul parc al clădirii „Hotel de Massa", înconjurat de verdeață, sediul Societății Oamenilor de Litere. Pierre Descaves evocă la centenarul lui Jules Renard memoria marelui scriitor francez cunoscut publicului nostru cu romanul lui „Poil de Carotte" (Morcoveață), cît și cu neuitatele lui „Histoires Naturelles". Tudor Arghezi participă ca invitat.

29 februarie. — Seara, masă amicală acasă la criticul și poetul Alain Bosquet. Interior modern, pictură suprarealistă... Altă latură a criticei lui Bosquet: pictura. Participă și scriitorul Claude Sernet, de origină romînă, care a tradus altă dată din Arghezi cîteva poezii.

Gazda este o excelentă gospodină.

1 martie. Tot la Societatea Oamenilor de Litere, la orele 17.30, primire oficială. Au participat literați și personalități din viața culturală pariziană printre care: Președintele Societății Oamenilor de Litere, Jacques Chabanne, Duc de Castres, Duc Levis de Mirpoix, Gabriel Audisio, Jean Rousselot, Madame Simone Sain-Cair, Yves Dartois, Madame George Day, (secretara generală a Societății), Charles Koestler, cît și membri ai Ambasadei R.P.R.

Președintele Societății Oamenilor de Litere, Jacques Chabanne ține o scurtă cuvîntare: „În numele Societății Oamenilor de litere și scriitorilor francezi vreau să-l salut pe eminentul nostru confrate Tudor Arghezi, scriitor cunoscut și poet ilustru. Ne bucurăm cu această ocazie care ne este oferită, ca să-l cunoaștem mai bine grație apariției la Editura Seghers a unui volum de poeme și sperăm că este vorba de începutul unei lungi serii de traduceri care ne va permite să-l iubim și mai mult. Societatea oamenilor de litere este mîndră să vă primească aici. Ridicăm paharul pentru viața dumneavoastră îndelungată cît și pentru o lungă prosperitate literară".

Tudor Arghezi răspunde: „Doamnelor, Domnilor, maeștri, permiteți-mi să articulez cîteva silabe.

Din prudență și ca să pară că improvizez am avut grije să le pregătesc dinainte, ca să le citesc.

Nu am darul elocinței și meseria mea zice-se de scriitor m-a obișnuit să rămîn mut mai ales în fața unui strălucit auditoriu ca a aceluia care a binevoit să-mi acorde marea onoare să mă accepte.

Îmi dau seama de disproporția între meritele mele insignifiante și măreția franceză pe care Societatea Oamenilor de Litere o sintetizează de la Rabelais pînă la geniile contemporane. Într-adevăr franceza nu este numai o limbă și un vocabular, ea este un stil suprem al frumuseții eterne. Permiteți-mi să vă mulțumesc încă odată și de o mie de ori dacă atîtea mulțumiri nu vă covîrșesc".

3 martie. — Zi de primăvară cu soare, în cartierul vechi cu străduțe strîmte, unde abia se poate strecura cîte un automobil. Lîngă Catedrala Nôtre-Dame, pe strada Dragonului — masă intimă a P.E.N.-Clubului francez în onoarea lui Tudor Arghezi — Jean de Beer, președintele P.E.N.-Clubului francez, a fost de două ori oaspetele țării noastre. În aceeași zi ni se comunică înființarea secției romîne a P.E.N.-Clubului. Au participat Solange Fasquelle, strănepoata strălucitului moralist francez la Rochefoucauld, poetul Jean Follain, Bernadette Coutensou, Jean Louis Curtis, Claire Sainte Soline.

4 martie. — Poetul editor Pierre Seghers și soția lui, romanciera Veronique Blaise, sînt gazdele dejunului oferit la restaurantul Fouquet's de pe Champs Elisées, în onoarea lui Tudor Arghezi. Draperii de velură, mochetă roșie, fotolii și canapele confortabile. În jurul mesei, Tudor Arghezi și familia, poetul Luc-André Marcel și gazdele. Atmosferă cordială. S-a vorbit mult de activitatea ziaristică a scriitorului și în special de minuscula lui gazetă cotidiană „Bilete de Papagal".

5 martie. — Poetul Alain Bosquet, vine din partea Radio-ului Paris și imprimă direct la microfon un interviu. Printre altele A. Bosquet întreabă: Cum ne puteți explica, diversitatea poeziei Dv., cînd intimă, cînd socială?

T. Arghezi: „Niciodată nu m-am închis în turnul de ivoriu, am fost solidar cu pămîntul, cu cerul, și cu evenimentele mari ale țării mele. Dați-mi voie să mă exprim botanic, să vă afirm că seva, adică sîngele care circulă în simțirile și cuvintele mele, vin din pămîntul și suferințele țăranilor noștri. — Dacă aceasta este o explicație, primiți-o cu simplicitate".

6 martie. — Studioul de Televiziune din Cognac Tay Nr. 15 — orele 12.30 La emisiunea Paris-Club se transmite o scurtă prezentare a volumului de *Poeme* apărut la Editura P. Seghers și a lui Tudor Arghezi, prezent în studiou, și care răspunde cu verva lui obișnuită.

7 martie. — Peisaj contradictoriu: după atîtea zile de soare, cade iarna de-odată. Fulgi mari de zăpadă, aștern catifeaua lor albă de-a lungul trotuarelor pe dinaintea vitrinelor strălucitoare, goale, fără geamuri, în care apar manechinele îmbrăcate în costumele sezonului de vară.

Tudor Arghezi primește vizita lui Zaharia Stancu, recent sosit la Paris cu prilejul apariției unui roman de al său la Editura Albin Michel. La această întrevedere amicală și lungă a luat parte și poetul Luc-André Marcel. Cafea bună, schimb de păreri și de cuvinte afectuoase. La sfîrșit, membrii Ambasadei romîne vin să ureze drum bun poetului.

COMITETUL DE REDACȚIE

Teodor Balș; Ov. S. Crohmălniceanu (redactor șef adjunct); Ș. Damian; Ștefan Gheorghiu (redactor șef adjunct); Eugen Simion; Tiberiu Utan (redactor șef); Haralamb Zincă (secretar general de redacție).

REDACȚIA: București — B-dul Ana Ipătescu 15. Telefon: 12.94.44; 12.74.26; 11.39.36. ADMINISTRAȚIA: Șos. Kiseleff nr. 10. Telefon 18.63.00. ABONAMENTE: 3 luni 6,50 lei; 6 luni 13 lei; 1 an 26 lei.
Tiparul Intreprinderea Poligrafică „Informația", str. Brezoianu 23—25